

Eleştirel Basın Okuması -1: Basının Temel Nitelikleri

Selim Çalışkan

elestireldusun.wordpress.com

Mart 2021

Basın su gibi, ekmek gibi zorunlu bir şey değildir. Basın alkol gibidir, onunla ne yapacağını bilmeyeni sarhoş eder, delirtir, öldürür. Ondan ancak onu nasıl kullanacağını bilenler yararlanabilirler. Aptal yerine konmak ağırına giden kişinin basını alkol gibi bilmesi gerekir. Belli bir olgunluk ve sağlık düzeyinin altına sakıncalıdır. Biz buna yeteneği de ekleyelim: Belli bir düşünme yetisi geliştirememiş olanları **sarhoş eder, zehirler, delirtir, öldürür.**

Basın hakkında yazılanlar, iletişim fakültelerinin ders kitaplarında okutulanlar tıpkı iktisat fakültelerinde okutulanlara benzer. Aşırı iyimser varsayımlarla, abartılı idealize modellerle, hurafelerle doludur. İletişim fakültesinin ne kadar bilimsel olduğu adından bellidir. Basının işi “iletim”dir, iletişim değil. İletişim çift yönlü olur. Oysa basın-yayın tek yönlüdür. “IPS İletişim Vakfı”, Soros’un askerleridir, tek yönlü aşılama yapar, iletişimle ilgisi yoktur. Ekrem İmamoğlu’nun “İletişim Gönüllüleri Ağı” propaganda ağıdır, tek yönlü iletim yapar. İletişim Fakültesi radyo, televizyon ve gazetecilik eğitimi yapar, bunlar yalnızca iletimdir. Televizyon veya radyo veya şirketlerin interneti iletişim değildir. Haber okumak iletişim değildir. Bunların hepsi, az sayıda kişinin ürettiği içeriğin tek yönde ve çok sayıda kişiye iletilmesidir. Katılım yoktur, etkileşim yoktur. İletişim en az iki insan arasındadır. Basının yaptığı işte iki insan bile yoktur. Yalnızca okuyucu/izleyici ile karşısındaki içerik vardır. Basın hakkındaki kimi gerçek rahatsız edici ve demokratik düzeni sorgulattığı olduğu için ya yarım ağızla söyleniyor ya da büsbütün örtülüyor.

Burada okuyacaklarınız falanca fakültenin profu tarafından değil, bu işe yıllardır kafa yorup sorgulayan diplomasız bir gönüllü tarafından derlenmiştir. Bunlar medya okur-yazarlığı sertifika programlarında yer

almaz. Bundan sonra da yer almayacaktır çünkü bu bilgi ve tavsiyelerle kimse beş kuruş para kazanamayacağı gibi bunların uygulanır, bilinir ve sezilir olmasından rahatsızlık duyacak bir yığın kişi ve güç odağı vardır. Burada bir araya getirilmiş bilgi ve tartışma, eleştirel düşünme kaynaklarının onda dokuzunda karşınıza çıkmayacaktır. Burada yapılan saptama, çözümleme ve incelemeler basının eksiksiz bir resmini yapma amacı gütmeyiz; böyle bir şeye güç yetirebileceğimi de sanmıyorum.

Bu yazıyı herhangi bir örneğe bakarak yazmıyorum. Bu yüzden yinelenmeler olabilir, güncellemeler olabilir, serim dağınık olabilir, idare edin. Sitenin kategori seçim bölümünde basın kategorisini seçtiğinizde burada anlatılanların bir bölümünü somutlayıp daha iyi anlamanızı sağlayacak olan örnekleri bir arada bulabilirsiniz. Vakit buldukça yeni örnek eklemeye çalışacağım.

Bu yazının gündem dışı olduğunu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Tam da bu günün, 2020 ve 2021'in gündemini açıklayan yazıdır.

Basının Kökenleri

Basının ve medyanın en eski biçimi gazetedir. Gazete benzeri ilk söz iletim ortamları hükümetin halka yaptığı duyuları ileten yazılar olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun duyuları levhalara yazılıp meydana konurmuş. Kağıdı ilk kullanan ülkelerden olan Çin'de aynı amaçla hazırlanan bültenler memurlara dağıtılmış. Avrupa'da ve ardından Osmanlı'da çıkarılan ilk gazeteler öncelikle memurlara, tüccarlara ve kent ileri gelenlerine yönelik olarak basılıp dağıtılan **hükümet** bültenleri olmuş. Türkiye'nin ilk özel gazetesi 19. Yüzyıl'da hükümet destekli olarak çıkarılan Ceridei Havadis adlı **İngiliz** gazetesidir. İlk gerçek özel gazete olan Tercümanı Ahval'i çıkaran kişiler olan Şinasi ve Agah Efendi yurtdışında eğitim görmüş ve **Fransız** Aydınlanmacılığı'ndan etkilenmiş kişilerdir. Yazı dizisinin kalanını okurken bu üç noktayı aklınızda tutmanızı rica edeceğim: Haber

basınının ortaya çıkışı hükümetlerdir. Türkiye'nin ilk yarı-özel gazetesi bir İngiliz gazetesidir. Türkiye'nin ilk özel gazetesi Batılı kafasıyla yetişmiş kişiler çıkarmıştır. Bu yazının konusu olmayan Türk basınının geri kalan tarihi bu kökenlere ters düşmemiştir.

Burada kökenlerden söz ederken Batılılığına yaptığım vurgu bir yergi değil saptamadır. "Bu yanlıştır, doğrusu şöyle olmalıydı" gibi bir imada bulunmuyorum. Ancak basını güç dengelerinin genel bağlamında ve Türk toplumunun son yüzyıllardaki krizi bağlamında doğru yere oturtabilmemiz için Atilla İlhan'a "Türk basını asla Türk olmamıştır" dedirten bu Batılılığı iyi saptamamız gerektiğini düşünüyorum.

Modern Dünyanın Yapısı

Şu anda yeryüzünde sekiz milyar kişi var. Düşüncesini olgulara göre eğitmemiş biri, sekiz milyar kişiden oluşan bu kalabalığı düşününce gözünde aşağıdaki gibi dev bir kalabalık canlanır.

Bu resmin modern dünyayı temsil etmekteki sıkıntısı güç dağılımını dikkate almayıdır. Modern dünyada güç birkaç şirketin elinde

toplanmış ve bu merkezileşme gittikçe ivmelenmektedir. Bunun yanı sıra bağımsız olduğu varsayılarak sayılan 170 kadar devletin arasındaki güç dengesi de tek kutupludur. Tek başına Amerika'nın ordusu, bütün dünya ordularının toplamı kadar para harcar. Amerika'nın kendi içindeki merkeziliği de dikkate alırsak toplanan verginin yarısının bu orduya aktığını ve ülke içindeki üretimin neredeyse yarısının iki eyalette toplandığını söylemek gerekir. Politik veya ticari hemen hiçbir alan yoktur ki yoğun olarak merkezileşmiş ve merkezileşmesi artan yapılar görelim. Paranın ve paraya dönüştürülmemiş taşınmaz varlığın dağılımında da aynı toplaşmışlık vardır. En basitinden bankaya borç için gitmeniz tek nedeni sizin ve yakınlarınızın yoksul, bankanın zengin olmasıdır; yani paranın bankada toplanmış olmasıdır. Piramitlerin tepelerine büyütle bakacak olsak orada da ikinci kademe piramitler olduğunu görürüz. Demek ki sekiz milyarlık kalabalığı yukarıdaki gibi değil, sipsivri uçlu bir piramit olarak modellemek daha doğru olacaktır. Aşağıdaki şematik örnekler yapıyı çok daha doğru yorumlamışlardır.

İlk dersimiz ve düşünme alıştırmamız basının böyle bir ortamda çalıştığını anlamaktır. Bu güç piramitlerinin varlığı basını değerlendirirken ayrıca önemlidir çünkü askeri veya parasal veya politik veya teknolojik gücün merkezileşmesi, zihinsel gücün de merkezileşmesi sonucunu doğurur. Zihinsel gücün merkezileşmiş olması bir eleştirel düşünürü yakından ilgilendirir çünkü düşünsel etkinliğin hiyerarşik olduğu yerde bağımsız ve kendi adına düşünmek güçtür; güç olduğu kadar da sonuçları bakımından değerlidir.

“Dördüncü Kuvvet”

“Karşıt gazeteler yüz bin süngüden daha korkulasıdır.” —Napolyon

“Ülkenin çehresini değiştirmeye yönelik hadiselerin yorumunu, hatta çözümünü basına bırakmış durumdayız. Bu süreçte üniversite yok, sivil toplum örgütleri yok, aydınlar yok, hatta cemaatler yok. Sadece basın var. Basın, şehvetli bir kavganın keyfini çıkarıyor. Oysa basın, sorunların çözüm mercii değildir. İstese de yapamaz, yapamazsınız. Çünkü basın, olumsuzlukları ortadan kaldırmak için değil, olumsuzluklara uygun bir mesafede konuşlanıp, ertesi günkü nüshasında kullanmak için oradadır... Basının görevi yaralıya koşmak değil, yaralının resmini çekmektir. Basının olayı budur. [...] Haber vermek, objektivite içerir, haber yapmak ise değer yargısı. Revaç vermek istediğiniz olayı haber yaparsınız. Bu bir. İkincisi, muhabirle sütun yazarı arasına dillendirilemeyecek kadar derin bir maddi-manevi getiri uçurumu koyan gazeteler, ‘manifesto’ hüviyetine bürünürler. ‘Manifesto’ yazımı, Babı-ali /Jöntürk alışkanlığının devamı olup, günümüzde halen ‘sütun yazarları’ ve/veya ‘anchorman’ler tarafından sürdürülmektedir. Öte yandan

manifestolar, doğaları icabı obskürantisttirler¹. Dolayısıyla, haber tüketicileri, olaylara indirgenmiş veya abartılmış haberlerden muttali olurken, hadiselere katılamaz, yönlendirilmelerinde katkı sağlayamazlar. Hal böyle olunca, basın, kendi kurguladığı 'gerçeklik'le hemhal olur. Dahası, birinci, ikinci ve üçüncü erkleri de kendisine göre biçimlendirir.” Alev Alatlı, “Değerler Kaybı, Yellow Press vs.” makalesinden.²

Basın hakkında yasama, yürütme, yargıdan sonra dördüncü kuvvet olduğu yakıştırmaları çok yapılır. Çünkü basın bu üçünün nasıl çalıştığını etkiler. Toplumı yönlendirir, davaları etkiler, davaların ölçüsü olan yasalardaki ve anayasadaki değişiklikleri yönlendirir, kamu vicdanı denen ortak sesi keyfine göre açar veya kısar. Yasama ve yürütme halkın onayıyla meşrulaşır. Yargı, ikisinden farklı olarak seçilmiş değildir ama kendi içinde denetlenmekle birlikte çıkar amacı olmadan çalışmasını seçilmişler güvence altına alırlar. Bu durumda basın ne hakla dördüncü kuvvet olur, bunu kimse sorgulamaz. Ne seçilmiştir, ne denetime açıktır, ne de kamu yararı gözetir.

Her demokratik ülkede siyasi partilerin para kazanması yasaklanmıştır. Bunun mantığı halkın demokratik veya temsili katılım yolunun para kazanma güdüsünden arındırılmasıdır. Doğruluğu herkesçe kabul edilen bir ilkedir. Yargı da siyasi partiler gibi para kazanma güdüsünden arındırılmıştır. Şirketler mahkeme olamazlar, mahkemeler de üretim

¹ Obskürantizm: Egemen güçlerin kendi hoş görmediği kavramlara, kişilere, topluluklara ilişkin toplumun bilgi erişimini sistematik olarak kısıtlama çabası; “bilmesinlercilik” (A.Alatlı). Sümer ve Mısır rahiplerinin, hahamların, papazların binyıllardır yapageldikleri. Masonluğun ve benzer içrek yapılanmaların yapageldikleri (Eleştireldüşün).

² <http://www.alevalatli.com.tr/makale.asp?s=detaym&ID=19> sayfasından 2014 yılında arşivlenmiştir.

araçları edinemezler, şirket olamazlar. Olmaya çalışırlarsa devlet değil anarşi olur. Bunun doğruluğunda da uzlaşmıştır. Peki, kamu vicdanını yönlendiren bir iş yapan basın nasıl oluyor da para kazanma güdüsünden ve sınırsız özel mülkiyetten arındırılmıyor? Demokrasi için yaşamsal olduğu, özgür bırakılması gerektiği söylenen basın nasıl oluyor da özel mülkiyete ve kâr etme güdüsüne kapalı olmuyor? İşte bu demokrasilerin en ölümcül ve en yapısal arızalarından biridir. Bu arıza onarılana dek aklı başında kişilere düşen, basına her baktığında bu gerçeği anımsamaktır.

Demokrasinin tanımı basına tanınan “özgürlük”le, “hak”la yapılagelmiştir. Buna karşılık basın, kapitalist şirket hukukuna göre çalıştığı için topluma karşı sorumsuz olduğu kabul edilmiştir. Çünkü kapitalist ahlakta şirketler kişilerden oluşuyor olsa bile onlara kişiler gibi ahlaki sorumluluk yüklenmez. Yalnızca yasal zorunluluklara uyarlar. Kişilerde arandığı gibi güvenilirlik, ar, namus, iyilik, özgecilik gibi erdemler aranmaz. Kişilerle şirketler arasında yaptığımız bu ayrımı bilinçli yapmayız. Bize öğretileni benimser ve sürdürürüz yalnızca. İnsan hakları, haber alma hakkı gibi yalnızca hak vurgusu yapan ama bunların bir sorumluluk karşılığı da olduğunu inkar eden liberal ideoloji basının bu sorumsuzluk durumunu perçinler. Basın kendi lehinde olan bu durumu dibine kadar suiistimal ederek çoğunluğun zihni üzerinde egemen olur. Sözüm ona kamuoyunun nabzını ölçen anketleri bile para kazanma amaçlı çalışan şirketler yapar. Demokrasilerde hükümetler o kadar şaşkındır ki bu anketlere göre politikalarına yön verirler. Bugün Türkiye’de küçük bir derneğin, bir ayağı yurtdışında olan bir avuç akademisyenin, küçücük bir etnik azınlığın, bir mikro-azınlığı temsil eden bir işveren sendikasının veya hatta tek bir ÇUŞ’un lobiciliğiyle çoğunluğun vicdanına ve çıkarına muhalif yasalar çıkarılabiliyorsa basının yarattığı çarpan etkisiyledir. “Dördüncü kuvvet” basın, yaşamaya hangi yasağı yapacağını, yürütmeye o yasağı nasıl yürüteceğini, yargıya da nasıl yargılayacağını söylemektedir. Buna rağmen ne seçilmiştir, ne bir taahhütte bulunmuştur, ne de anayasal denetime tabidir. Mahallenin delisi gibidir; hakkı vardır, sorumluluğu

yoktur. Ama mahallenin delisinden farklı olarak insanlara ne yapacaklarını söylediğinde insanlar onu yapıyorlar!

Ahlak dediğimiz şey ancak yaptırımla birlikte var olur. Ana akım kaynaklarda “basın şöyle olmalı böyle olmalı” gibi ahlak ilkeleri seslendirilir, basın meslek örgütleri bunları kendince düzenler ve duvara asar ama bunların yaptırımı bulunmaz. Bu girişimler haklı kaygılardan yola çıkıyor görünseler bile modern dünyayı kuran en temel paradigmalardan biri olan şirket kavramına eleştirel yaklaşmadıkları için boşunadır. Şirketlerin üzerinde ahlaki yaptırım bulunmaz. Yaptırım ancak yasayla sınırlıdır ama yasa ahlakın bütünü değildir. Bu saptama şirketlerin sendikalaşmasıyla, kartelleşmesiyle ve tekelleşmesiyle her gün daha doğru olmaktadır. Dolayısıyla şirketlerden oluşan basından ahlaklı davranışlar beklemek gerçekçi değildir. Bunu gerçeği yüzüne vurduğunuz bir basın çalışanı elbette bozulacak ve basının gerçeği bildirmesi için saygınlık, güvenilirlik gibi gerekçeler sunacak, bunların aslında yasal olmayan yaptırım olduğunu öne sürecektir. Ne var ki bu gerekçeleri politikacılar da öne sürebilir ve bu yüzden bir politikacının ahlaklı olmak zorunda olduğuna sizi inandırmaya çalışabilir. Ama kimimiz bilir ki politikacılar çoğu zaman ahlaksızdırlar veya en azından sürekli yalan söylerler.³ Politikacı yalan söylediğinde bunu yazacak bir basın varken

³ Politikacı yalancılığının bolca şakası yapılmasına rağmen çoğunluk politikacılar güvenilir. Bu güven hemen yakın zamanda Covid-19 düzmecesinde ortaya çıkmıştır. Yalancı çoban olarak fıkralara giren politikacı tiplemesi basını, basın da bilimadamını kaynak göstererek güvenilir olduğu izlenimi vermiştir. Oysa bilimadamının bilgi kaynağı da basının ta kendisidir. Elbette bilimsel altyapısı bilimsel yayınlardan gelir ama salgının nasıl ortaya çıktığı, kimin hangi aşığı geliştirdiği, hangi ülkede kaç hasta olduğu gibi bilgileri yani kararlarına dayanak yaptığı bilgiyi yine basından alır. Hükümet basını sansürler. Bu üçü böyle çember olup birbirlerini doğrulayıp dururlar. Anketlerde politikacıya güvenmediğini söyleyen o dörtte üçün onda dokuzu emin olun ki politikacıya güvenilir. Zaten bu üçünün sık sık birbirini yalanladığı bir ortamın sürekliliği olmazdı.

basın yalan söylediğinde bunu kim yazacak? Hani denir ya, suçluyu polis yakalar ama polis suç işlediğinde onu kim yakalar? İşte burası kimin kime güç yetirebildiğinin düğümlendiği yerdir.

Demokratik bir düzende basın hükümete değil, hükümet basına boyun eğer. Bunu tefecinin krala borç vermesine benzetebiliriz. Özellikle koloni çağından sonra sermaye sınıfı ortaya çıktığında, krallara savaş yüzünden zor durumda kaldıklarında borç verebilecek kadar palazlandılar. Görünürde krala tabi olan bu tefeciler gerçekte krala kendi koşullarını dayatabildikleri için yasanın üstünde yarı-dokunulmaz bir konum almaya başladılar. Bugüne kadar sürmüştür bu durum. Basın da aynı biçimde seçilmişlere kendi koşullarını dayatabildiği için aslında hükümete tabi değil onun neredeyse üstündedir. Bu durum basın yöneticilerine yasaların üstünde bir yarı-dokunulmazlık sağlamıştır. Türkiye’de hükümetin Aydın Doğan gibi basın tekellerini alaşağı etmesi bizi yanıltmamalıdır. Birincisi; hükümet bir tekeli ezip kendi basın tekeli kurmuştur. Yani bir padişahı indirip başka birini tahta geçirmiştir. İkincisi; burada liberal demokrasi yerleşmediği için bu işler görece kolaydır. Basın hükümete değil, hükümet basına mecburdur. Bunun en belirgin örneği seçim hilesi yapıldığı gerekçesiyle devlet başkanı olma hakkını kovalayan Donald Trump’ın sosyal medya şirketleri tarafından engellenmiş olmasıdır. Batı televizyonları ve gazeteleri de kendisine savaş açmış, açıkça hakaret etmiş, işadama olarak saygınlığını da bitirmeye çalışmıştır. Bu aslında basın gerçeğine gözü kapalı olanların uyanmaları için tüyler ürpertici bir ışıktı. Şirketlerin aynı şeyi görevdeki bir devlet başkanına da yapabilecekleri iyice belli olmuştur. Sonuçta bunlar kamu kurumu değildir ve hükümetin “benim halkla iletişimimi kesiyor” diyerek basını şikayet edebileceği bir mahkeme yoktur! Aynı ABD basınının önceki devlet başkanlarından J.F.Kennedy’ye düzenlenen suikastı örtbas etmiş, Jimmy Carter’ı düşürmüş, Bill Clinton’ı diz çöktürmüş olduğunu anımsayalım. Türkiye’de de 1980 darbesine yardım etmiş, 1997’de seçilmiş hükümetin uyduruk gerekçelerle indirilmesine halk rızası oluşturmuştur. Oylarınıza seçtiğiniz kişilerden hesap soran bir özel

sektör. Ve bu özel sektör bize demokrasinin bir aktörü, hatta dördüncü kuvveti olarak yutturulmaya çalışılıyor.

Basın, düşürttüğü seçilmişlerin yerine kukla seçilmişler koydurur. Aslında bütün döngü kendi işine gelecek, basına (veya efendisine) daha iyi itaat edecek **daha kukla** bir kadroyu halka seçtirmekten ibarettir. Trump'ın yerine bunağın birini koydurmuştur. Şu anda ABD'yi bir bunak yönetmiyor elbette. O bunağı idare etmesi kolay olduğu için seçtirdiler. Hmm, bir bunağın hükümet başkanı yapılması bize yabancı bir durum olmasa gerek...

Özellikle Batı basınının bir diktatörün yönettiğini söylediği veya baskıcı rejim saydığı ülkelere baktığımızda şaşmaz bir örüntü görürüz. Bu ülkelerin hiçbiri kapitalistleşmemiş, sermaye ve kentsoylu sınıfları oluşturmamıştır. Buralarda yazının girişinde sözünü ettiğim güç tekeli hükümetle sermaye sınıfı arasında paylaşılmamıştır. Bu yüzden buralarda basın üzerinde hükümet egemenliği bulunur, tersi değil. Buralarda basın hükümet düşüremez, istediğini seçtiremez. Basının bu durumdan hoşnut olmayıp diktatörlük, baskı gibi adlar vermesinin tek nedeni buralarda kendi başına buyruk olamamış olmasıdır. Yoksa halkın iyiliği falan değil. Özgürlük, eşitlik martavalları soylu sınıfa karşı sermaye sınıfının iteklediği Fransız devriminin mirasıdır. İkinci Dünya Savaşı'yla perçinlenen bu güç dengesi bugün yeryüzünde pek çok şeyi anlamamız için anahtardır. Bugün özgürlükçü sayılan rejimler kendilerine benzemeyen rejimlere var olma özgürlüğü tanımadılar. Bu şablon gerek toplumsal gerek küresel ölçekte değişmez. Bu şablon basının özgürlükçülüğünü de tanımlar. İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki ve ülkemizde toplumsal düşüncenin tek kutuplu olduğu 1980 sonrasındaki özgürlükçü söylemi dikkatli incerseniz demokrasi diye savunulan şeyin aslında seçilmemiş şirketlerin yönetimi seçilmiş hükümetlerle paylaşması olduğunu görebilirsiniz.

Ordusu dünyanın en büyük ordusu olan, zamanında komünizmi bahane ederek dış ülkelerde kurduğu üsler aslında o ülkelerin kafasına dayanmış

birer silah olan ABD’de basın Time Warner, Bartelsmann, Disney, Viacom, General Electric ve News Corporation’dan oluşur. Bunlar bütün basının onda dokuzudur. Türkiye’de basın-yayının büyük bölümü Ciner, Demirören, Kalyon ve Doğan başta olmak üzere birkaç holdinge, daha açık söylemek gerekirse birkaç kişiye aittir. Bu tekelleşme hükümetin de çabalarıyla gerçekleşmiştir. Zaten bu holdingler AKP hükümetiyle iş ortağıdır. Böyle bir piyasada demokrasinin ve konuşma özgürlüğünün var olabilirliğinden söz etmek ancak düşünme yeteneğinden payını hiç alamamış talihsizlere özgü olabilir.

Durumu soğukkanlılıkla analiz ettiğimizde basının aslında demokrasinin değil, şirket-devlet faşizminin veya en azından oligarşinin bir aktörü olduğu sonucuna varmamız gerekiyor. İlk basın örneği krallara hizmet ederek ortaya çıkmıştı, bugün ise oligarşiye veya güçlü her kimse ona hizmet ediyor. Çünkü basın azınlığın, üstelik çoğu zaman sermayeyi elinde bulunduran azınlığın iradesini çoğunluğa dayatıyor. Sınırsız mülk edinme özgürlüğünün geçerli olduğu kapitalizmlerin varacağı son nokta, her şeye sahip olan, hükümetlere tabi olmayan tek bir şirket kalmasıdır. Basın iş kolunda da bu doğa yasası işlemekte ve bütün demokrasilerde basın şirketleri tekelleşmektedir. Varılacak son nokta her iş kolunda birer şirketin kalması ve hükümet dahil yaşamın her alanına bu şirket(ler)in egemen olmasıdır. Kapitalizmin ve liberalizmin bu kaçınılmaz sonu, Batı Aydınlanmasının hiç gerçekleşmeyecek bir düş olduğunu doğrulanmasıdır. Aydınlanmacı Batı düşüncüleri bilginin ve egemenliğin halka ineceği gibi gerçekçi olmayan düşlere kapılmışlardı veya en azından bizim buna inanmamız isteniyor. Özgürlükçü demokrasi o düşü kovalayan bir tasarıdır. Öyleyse **“özgürlükçü demokrasi, faşizmin daha sinsî bir sürümüdür”** diyebilmemiz gerekir. Çünkü demokrasi diye bir şey olamazsa, basının da siyasi partiler veya mahkemeler veya tapınaklar gibi halk hizmetine özgülmesi ve para kazanma güdüsünden bütünüyle arındırılması gerekir. Ağırlığı altında ezildiğimiz koşullanma (veya hipnoz) o denli güçlüdür ki bu öneri çoğunluk tarafından “çılgın fikir” veya “radikal ideoloji” sayılacaktır. Nitekim eleştirel düşünenin

çoğunluk tarafından başaramayacağına değinmiştim. Çoğunlukta böyle bir istenç bulunmaz. Ama bu durum bizi durduracak değildir. Eğer bu sayfadaysanız zaten koyun sürüsünün bir birimi olmayı kendinize yakıştıramadığınız içindir. Burada anılan sisteme içkin sorunların nasıl çözüleceği başka bir çabanın konusudur. Bizim çabamız bizi iyi yaşayabilmek için **en azından eleştirel düşünür** olmak zorunda bırakan sistemi tanımaktır. Aptal yerine konmamızla sonuçlanan güç dengelerinin, niyetlerin ve güdülenmelerin bilincinde olmaktır. Bu gerçeklere etkin olarak nasıl tepki vereceğiniz size kalmış. Farklı yolların yolcusu olabilsek de eleştirel düşünürler olarak ortak noktamız edilgen tarafta, yani işitme, görme ve okuma tarafında hata yapmamak olmalıdır.

Basın Parayı Nereden Kazanır?

“Kahvede oturan herkes para öder. Kahvede otursun ve konuşsun diye üstüne para alan tek kişi basındır.”

Basın parayı okuyucusundan kazanmaz. Bir site okurunun dediği gibi, bir şeye bedava sahip olabiliyorsanız ürün siz olabilirsiniz. Eğer okuyucuyu tüketici olarak tanımlayacaksak, basının tüketicisinden para kazanmama özelliğiyle çok özgün bir ticari etkinlik olduğunu söylemeliyiz. **Basın, yaptığı veya yapıyor görüldüğü işin değil, başka işin parasını kazanır.** Böyle başka bir iş kolu biliyor musunuz? Basın, parayı ürünün veya hizmetin tüketicisi olan okurdan/izleyiciden değil, reklam verenden alır. Abonelik gibi sistemler kafanızı karıştırmasin. Parayla satılsa bile bütün medya ürünlerinin ana kazanç kaynağı reklamdır. Parayla abone olunan hizmetlerde, kablo televizyon sistemlerinde, maç yayınlayan kanallarda, büyük gazetelerin haber sitelerinde hiç reklam görmediğiniz gün bu genellemeyi gözden geçiririz. Basının kazandığı para, tüketicisi gibi görünen kalabalığa gösterilen reklamın karşılığıdır. Bir başka ifadeyle, reklam veren şirket veya kişi, basına “toplaşan şu kalabalığın benim mesajımı almasını sağla” diyerek ona para vermektedir. Hayır,

okur “bana gerçekleri söyle” diyerek basına para vermemektedir! Öyleyse bu durumda gerçek tüketici okur değil, reklam veren olur. Bu durumda sunulan hizmet veya ürün tüketicinin kendisi olur. **Yani ürün olan tüketicinin ilgisi ve dikkati, tüketici olan reklam verene pazarlanmaktadır.**

Reklam verenle basın arasındaki ilişki artık reklam verenin içeriğe doğrudan karışması aşamasında çoktan gelmiştir.⁴ Arçelik’te çalışan arkadaşımız Arçelik ürünlerinin öbürlerinden daha iyi olduğunu söylediğinde ne kadar yansız olabiliyorsa ve biz bunu ne kadar ciddiye alabiliyorsak, basını da en fazla o kadar güvenilir bulabiliriz. Çünkü bir basın şirketinin bize göre Arçelik’ten hiçbir farkı yoktur. Hatta Arçelik’le olan ilişkimiz daha saydamdır çünkü müşteri biziz. Arçelik en azından iki yıl garanti verir ama basın “hay Allah Ergenekon davası yalanmış” der ve siz yıllarca aptal yerine konduğunuzla kalırsınız. Gideceğiniz bir hakem heyeti de, mahkeme de yoktur. Adaleti kendi elinize almak isterseniz bile kimi döveceğiniz belli değildir.

Basının müşterisi bile değiliz. Bu düzeltmeyi yapmak önemlidir. Çünkü şirketler tüketicilerini memnun etmeye çalışırlar. Çünkü okur tüketici değilse basın ona hiçbir şey borçlu değildir. Ve çünkü okur tüketici değilse, kendisine sunulan malzemenin ne kadarının “reklam” olduğundan asla emin olamaz. Bir cümleyle aktarılabilen bu gerçek neye bedeldir, bir düşünün. Yeryüzünde şu yalın bilgiyi ömrü boyunca sindiremeyecek, inkar ederek yaşayıp ölecek yüz milyonlar var.

Burada reklam sözcüğüyle andığım şey bildiğimiz anlamda reklam olmak zorunda değil. Kalabalığın bakması, görmesi ve etkilenmesi istenen her türlü iletiyi kapsar. Bunun sınırı reklam verenin gönlünün, hayal gücünün

⁴ Piramidin tepesindeki örnekleri için David Cromwell, Guardians of Power: The Myth Of the Liberal Media, 2006, s.7. Türkiye’deki örnekleri için ‘reklam ambargosu’ aratarak başlayabilirsiniz.

ve parasının sınırırır. Reklam yasaları yalnızca ticari reklamı düzenler. Ticari olmayan reklamların, yani örtülü veya açık düşünsel, duygusal, ideolojik ve dinsel mesajların para ile veya parasız yayınlatılmasını düzenleyen bir yasa yoktur. Bu durum basın şirketinin veya “bağışlarla” çalışan bir basın STK’sının ne ile ayakta kalabileceği konusunda ona **denetlenemez** bir olanak sağlar. Bağış parasını reklam parasından ayırt etmek pratik olarak olanaksızdır; dolayısıyla eleştirel okurun gözünde bu işlevsel bir ayırım da olmayacaktır.

Haber Basını

Kültür ortamımız son yüz yılda köklü olarak değişmiştir. Erişilebilir bilgi üstel bir hızda artmıştır. İnsanların ve düşüncenin hareketindeki hız da artınca modern toplumlar herkesin sürekli bir şeyler söyleyerek oradan oraya koşuşturduğu bir meydana benzetilebilir. Meydana ağırlığını koymak ve konuşulanı belirlemek isteyen basın bunun yolunu doğal olarak kısa cümleleri, sloganları, manşetleri bağırarak bulmuştur. Uzun cümleleri, paragrafları çığıramazsınız. Bu durum basının kısıklık, dikkat çekicilik, baktırma, şaşırtma, duyguya seslenme, bilinçaltı düzeye seslenme gibi konularda deneyim sahibi olmasıyla sonuçlanmıştır. Haber basınının hacmi sınırlıdır. Bu sınırlılık yüzünden içeriği sığdır. Manşetler iki, üç sözcüğü geçmez. Sayfalar da fazla olmadığı için sloganları çevirir dururlar. Hiçbir olayın, sorunun köküne kolay kolay inemez, geçmişini araştıramaz, ayrıntısını öğrenemez. Düzenli ve kısa aralıklarla tazeleme zorunluluğu, önemli de olsa önemsiz de olsa hiçbir haberi, hiçbir olguyu enine boyuna irdeleme fırsatı vermez. Çalışanların bilimsel arka planları yoktur, olamaz. Haber basını bilimi, derin bilgiyi, bilgeliği barındıramaz. Buna ne maddi olanakları, ne zamanı, ne parası yeter ne de öyle bir amaç güder. Bundan ötürü gazetecilerden özgün düşünürler ender çıkar. Muhalif görünen yayınların bile polis müdahalesi, sosyal mesafe, küresel ısınma gibi yanıltıcı terimleri kullanmaları bu yüzeysellikten dolayıdır; sözcüklerin soyağacına ve çağrışım kümelerine dikkat etmezler.

Anımsayalım; basın bir ticarettir ve “basın kuruluşları” sözcüğü bir aldatmacadır; doğrusu **basın şirketleridir**. Klima taktırdığınız tüccarlar kompresör teknolojisindeki son gelişmeleri, iklim değişikliğini, soğutucu sıvının sera gazı etkisini, yeni kuşağın termal konfor beklentisindeki değişimi ve ilgili mevzuatı sizinle oturup tartışmazlar. Klimanızı takar ve giderler. Basın bundan farklı değildir. Basının işi ticaret olduğu için güzel ve çekici kadınları, ağzı iyi laf yapan demagogları, kendine baktırmayı bilen soytarıları yorumcu, sunucu yaparlar. Her şirket gibi “ürünlerini” kolay tüketilir ve eğlenceli yapmaya çalışırlar, eğlenceyle haberin arasındaki sınırı sürekli bulandırırılar. Buna rağmen okurun kendilerini ciddiye alması gerektiğini bildikleri için küstah ve kibirlidirler. Takım elbise giyer, boylarından büyük işlere kalkışır, düzeni sorgulamak, tarihi yeniden yazmak, hükümetlere akıl vermek, halkı eğitmek gibi küstahça işlere soyunurlar.

Haber basınından beklenen hız, doğruluk beklentisiyle çelişir. Hem hızlı hem doğru haber olmaz. Çünkü çabuk verilen kararlar doğru olmaz. Bir lise öğrencisinden üniversite tercihlerini beş dakikada yapmasını beklemek ne kadar gerçekçi ve insaflıysa haber basınından doğruluk beklemek o kadar gerçekçidir. Veya ceza hakiminin ilk celsede karar vermesini beklemek gibi... Eleştirel okumayı öğretme iddiasında olan bütün kaynaklar bize ilk okuduğumuza inanmamamızı, yetkin bir kararın ancak yeterli veriye ulaştıktan sonra verilebileceğini, kimi zaman da en sağlıklısının herhangi bir yargıda bulunmayı ertelemek olduğunu öğretir. Beklemek, ertelemek, sabretmek... Bunlar haber şirketlerinde asla bulunmayan şeylerdir. Haber iş kolunun böyle değerleri, erdemleri yoktur. Milyonlarca kişi 11 Eylül’de gerçekte ne olduğunu yıllar sonra öğrendi. Yüz binlerce kişi 15 Temmuz’da gerçekte ne olduğunu yıllar sonra öğrenecek. ABD, Avrupa ve onların yerli işbirlikçisi hükümetler “Soyvet tehdidi” diye on yıllarca ensemble boza pişirirken en büyük yardımcıları bu yalanı sabah akşam pompalayan ana akım basındı. Bir de savaşları, savaş öncesinde ve sırasında yapılan haberleri düşünün... ABD’nin Saddam hakkında düzdüğü yalanları Türklerin beynine kazıyan

Türk basınıydı. Sovyetler çöküp de arşivler açılınca nükleer savaşın ve komünizm tehlikesinin aslında şişirilmiş korku senaryoları olduğu ortaya çıktığında, Irak'ta kitle imha silahları olmadığı ortaya çıktığında (ki olsa bile Irak'a yapılan tecavüzün gerekçesi olamaz), Ergenekon diye bir örgütün olmadığı ortaya çıktığında basın “tekzip” yayınlamadı, özür dilemedi ve bu kişiler mesleği bırakmadılar. Eğer basın şirketleri eylemlerinden insanlar gibi sorumlu tutuluyor olsaydı söyledikleri yalanlar nedeniyle cezalandırılmayan bir tane haber şirketi kalmazdı. Yirminci Yüzyıl'da savaş suçu işleyenler sözüm ona yargılanırken tek bir basın şirketi savaş hakkında yaptığı yalan veya yanlış haberler yüzünden yargılanmamıştır. Haber basını ülkelerin ve dünyanın yazgısını etkilemiş, yaptığı yanına kâr kalmıştır. Haber basınının salt varlığı, modern dünyada basın şirketlerinin ahlakın ve yasanın üstünde tutulduklarının kanıtıdır. Çünkü modernizm basını tanım olarak denetimden muaf kurgular. Denetimden muaf demek ahlaktan muaf demektir.

“Uzmanımız sorularınızı yanıtlıyor” diyerek doktoru /psikoloğu televizyona veya radyoya çıkarırlar. Arayan kişi “çocuğum içine kapalı kimseyle konuşmuyor” der, uzmanımız hemen teşhisi koyar. Adamın bürosuna veya muayenehanesine gitse yüzlerce soru soracak, belki “çocuğunu getir onunla da konuşmalıyım” diyecek. Ama televizyona veya radyoya çıkınca doktorlukla falcılık arasındaki derin vadi kapanıverir.

Gerçek bilgi kolayca aktarılamaz. Gerçek bilgi kısa sürede oluşmaz, ömürler boyunca derlenip biriktirilir. Bilim deseniz ömür boyu süren dirsek çürütmedir, insanın sırtını kamburlaştıran, yüzüne bardak dibi gözlükler ekleyen bir özveridir. Bilgelik dediğiniz çarşıda satılmaz, madde karşılığı yoktur. Bu yüzden periyodik basında bunların üçü de bulunmaz. Haber basını **bilgiyi, bilimi, bilgeliği** barındırmaz, kapısından içeri sokmaz, buna gücü yetmez. Nesnelliğe, sabit gerçeğe ulaşmak haber basınına daha çok para kazandırmayacağı için böyle bir derdi yoktur.

Basına Karşı Evrimsel Savunmasızlığımız

Işığın insan psikolojisinde belli ki güçlü bir etkisi var. Gece ateşin başında oturup öyküler anlatan bir toplulukta gözlerin sık sık ateşe çevrilmesi ilginçtir. Bir monitöre bakan kişinin göz kırpmayı bırakması ve dikkatini dağıtmanın zor olması hem bilinç düzeyinde, hem otonom bedensel işlevler düzeyinde parlak ışıkların güçlü etkisini gösterir. Görece parlak yüzeylere bakmak isteğimiz kertenkele beynimizden, evrimsel geçmişimize gömülü bir eğilimden kaynaklanıyor olabilir. Eskiden ateş başında konuşarak geçirilen zamanın yerini evde herkesin televizyona bakarak geçirdiği zaman almıştır. Bu kez ses tanıdık birinden değil, ışığın ortasından, ateşin içinde konuşan bir yabancından gelmektedir. Televizyonun bulunduğu odaların televizyonun çevresinde döşenmesi, modern insanın tanıyıp güvendiği gerçek kişiler yerine ateşin içinde konuşan yabancıya kendini nasıl teslim ettiğinin belirtisidir. Ateşin başında öyküler anlatan dedeler para istemiyordu veya reklam almıyordu. Onlar zaten o yakın çevrede yaşayan, sözlerinin geçerlilik ruhsatını toplumsal işbirliğine katılarak elde etmiş kişilerdi. Televizyondaki kişi ise tam bir yabancıdır. Para ister. Doğru söyleme kaygısından özgürleşmiştir. İzleyicinin onu gerçek bir kişi saymasını gerektirecek hiçbir şey yoktur.⁵

Bu durum görüntülü ve sesli olmayan, yani yazılı basın için kısmen doğrudur. Tanımadığımız yazarlar veya her kimseler her gün belli şirket logoları altında, yani gazete veya site etiketleri altında karşımıza çıkarlar. Aslında sabit olan tek şey etiketlerdir. Etiketlerin altındaki kişiler tıpkı televizyon sunucuları gibi değişirler. Yıllardır takip ettiğimiz birkaç köşe yazarı dışında basında hiç kimseyi “ben şu kişiyi takip ediyorum” bilinciyle izlemeyiz. Bu kişileri tanımadığımız için bu kişilerle aramızda bir güven ilişkisi oluşmamıştır. “Hürriyet okumanın” hiçbir anlamı yoktur

⁵ Nitekim bilgisayar grafikleri gerçek kişileri inandırıcı biçimde kopya edebilecek düzeye gelmiştir. Sanal kişiler filmlerde çoktan oynama başladı. Bunların haber sunarken veya söyleşi programı sunarken görmemiz zaman meselesi.

Çünkü o yalnızca sürekli değişen ve bize bütünüyle yabancı kişilerin altını doldurduğu bir etikettir. Arçelik'in "kim" olduğunu bilmediğimiz gibi Hürriyet'in de kim olduğunu bilmemizin gerekmediği bize öğretilmiştir. Ama Arçelik'in bizi aldatması en fazla paramıza mal olurken, Hürriyet'in bizi aldatması ölümcül olabilir. Hürriyet hisselerinin bir bölümü yeni bir kişinin eline geçtiğinde kafamızdaki "Hürriyet" kişiliğini güncellememiz gerekir çünkü o artık farklı bir kişidir. Ama bunu yapacak olanaktan da, bilişsel altyapıdan da yoksunuz. Buna rağmen bizim dilimizi konuştukları, dahası insana benzer davranış gösterdikleri için basını (buna interneti ve sosyal medyayı da kattığımızı bir kez daha hatırlatayım) toplumun gerçek bir parçası yerine koymaya alıştırdık. Oysa gerçek kişiler için çoğu zaman otomatik olarak, istemsiz olarak yaptığımız güvenilir-güvenilmez ayırımı basını için yapamayız. Yapmamayı öğrendik; yapsak da bu çaba öncelikle etiketlerden kurtulmayı gerektirir.

Bu mekanizmaların sonucunda yalnızca görüntülerden, sözlerden veya imalardan oluşan bir sanal gerçeklik ortamı olan basını insanlar topluluğu sanırız. Çoğunlukla bilinçaltı düzeyde basını, özellikle videoları insan yerine koyarız. Örneğin şu anda benim günler, belki yıllar önce yazdığım bir yazıyı okuyor ve sözlerimi ben karşınızdaymışım gibi algılıyorsunuz. Oysa değilim. Diyelim bu siteden ayrılıp gittiniz, başka bir sitede buradakine benzer sözler okudunuz, sonuç ne olur? "Başkası da aynı şeyleri söylüyor" diye düşünürsünüz ve buradaki veri zihninizde daha güçlü bir yere gelir. Bunu bilinçsiz olarak, otomatik olarak yaparsınız. Gerçekte o başka sitenin de yazarı ben olabilirim ve siz asla bunu öğrenemeyebilirsiniz. Üstelik ben sizi aldatmak için gerçekdışı şeyler yazıyor olabilirim ama benimle yüz yüze görüşmediğiniz için bunun doğal işaretlerini alamaz, sezeemezsiniz. İşte basını şirketleri, çoğul olarak benzer şeyleri yapıp söylemeye, göstermeye başladığında, sistemlerimiz bunları birer kişiymiş gibi algılamaya hazır olduğu için "evremizdekilerin bu konularda uzlaşmış oldukları" izlenimine kapılırız. Bu etki özellikle görüntülü basında (televizyon kanalları ve video ağırlıklı haber siteleri) ok daha güçlüdür. Çünkü yeri gelir şirketler yüzü, sesi olan insan

biçimlerine bürünerek karşımıza çıkar. Bir dokunma duyusu, bir de koku duyusu eksiktir yalnızca. Çevremizdeki kalabalığın bir parçasıymış gibi algıladığımız bu sanal yüzlere ayırdığımız vakit, gerçek yüzlere ayıracığımız vakitten çalınmıştır aslında. İşte bu çok tehlikeli bir düşüş sarmalının başlangıcı olabilir çünkü bu durumda gerçekliği gerçekten yakınımızda, çevremizde olan, yaşamı paylaştığımız kişilere değil, kim olduğunu ve nerede olduğunu bile bilmediğimiz sanal “kişilere” bakarak algılar duruma geliriz. Bu hem bağımlılık anlamında, hem de bağımlı olduğumuz şeye karşı savunmasızlık anlamında müthiş bir kırılanlıktır.

Bunu aşabilmek için sanal kişiler ve gerçek kişiler olmak üzere iki ayrı belleğimizin bulunması gerekirdi. Ancak sanal kişiler insanlığın ömrüyle karşılaştırıldığında çok yeni bir şey olduğu için sanal kişileri ayırt edip ayrı bir bellek olarak sınıflayabilecek zihin yapımız evrimsel süreçte gelişmemiştir. Modern zamanlarda ellerimizle yapmaya başladığımız kimi iş de çok yeni olduğu için elimizin yapısına uygun değildir. Buna rağmen elimizi kullanabilmek için eldiven kullanırız. Zihin yapımıza uygun olmayan sanal kişiler için de eldiven gibi bir şey kullanmamız gerekir. Böyle hazır bir ürün yok ancak iş güvenliği kurallarını öğrendiğimiz gibi düşünme kurallarını öğrenmemiz ve temel “güvenlik” bilgileriyle donanmamız gerekiyor.

Basını ve medyayı çevremizdeki kişilerden biri veya birçoğu sanmanın getirdiği yapay etki şudur: Normal olarak insanlar çevrelerine uyum sağlamak üzere evrilmişlerdir. Gerçeklik olarak algıladığımız şey, duyu organlarımızın belleğimize yığıldığı veri değildir. Bu veriler ancak çevremizdeki insanların onayından geçtikten sonra gerçeklik değeri kazanır ve belleğe gerçeğin parçaları olarak yerleşir. Örneğin dostunuzun kucağında gördüğünüz bebeğin onun çocuğu olduğu bilgisi pek çok ortak tanıdığınız tarafından doğrulanıp onaylandığında zihninize iyice yerleşir. Eğer çevredeki kişilerden en az birisi bu konuda sizde bir kuşku yaratırsa bu bilgi bir belirsizlik olarak kaydedilecektir. Örneğe takılmayın. Her gün akşama kadar binlerce kez bu mekanizma işler ve gerçeklik algımız

sürekli olarak tazelenir, onaylanır, ufak veya büyük düzeltmelerle güncellenir. Farkına bile varmadığımız bir süreçtir. Tanınmış bellek araştırmacısı Elizabeth Loftus, deneklere bir araba videosu gösteriyor ve sonra arabanın binanın yanından geçerkenki hızını soruyor. Videoda bina olmamasına rağmen deneklerden önemli bir bölümü bir bina gördüğünü “anımsıyor” ve soruya yanıt veriyor. Bir kaza videosunda direksiyondaki sarışın sürücüyle ilgili sorular soruyor. Deneklerden önemli bir bölümü videoyu ikinci kez izlediğinde sürücünün esmer olduğuna inanmakta güçlük çekiyor çünkü [soru](#), onların belleğindeki resmi gerçekten değiştirmiş oluyor.⁶ Aynı etki ünlü Asch deneylerinde de gözleniyor.⁷ Yine bir başka deneyde kişisel görsel algının çevredeki topluluğun yorumuna göre biçimlenmesinin psikolojik bile değil, **fizyolojik** düzeyde olabileceği bulgusu elde ediliyor.⁸ Kendi yaşamlarımızdaki tanıklığımızla

⁶ Loftus, Elizabeth. (1980). Memory: Surprising new insights into how we remember and why we forget. Reading, MA: Addison Wesley, pp 45-49; Loftus, Elizabeth. (1992). “When a lie becomes memory’s truth: Memory distortion after exposure to misinformation.” Current Directions in Psychological Science, August, pp 121-123; Loftus, Elizabeth F. (1997). “Creating false memories.” Scientific American, September, pp 70-75; Roediger, Henry L. (1996).

⁷ Asch, S. E. (1951). Effects of group pressure upon the modification and distortion of judgment. In H. Guetzkow (ed.) Groups, leadership and men, 177-190. Benzer bulgular için ayrıca bkz. Deutsch, M., & Gerard, H. B. (1955). A study of normative and informational social influences upon individual judgment. The Journal of Abnormal and Social Psychology, 51(3), 629–636. <https://doi.org/10.1037/h0046408> Sherif’in benzer bulguları için bkz. <http://psychclassics.yorku.ca/Sherif/chap7.htm>

⁸ Faucheux, C. & S. Moscovici. “Le style de comportement d’une minorité et son influence sur les réponses d’une majorité.” Bulletin du Centre d’Études et Recherches Psychologiques, 16, pp 337-360; Moscovici, S., E. Lage, & M. Naffrechoux. “Influence of a consistent minority on the responses of a majority in a color perception task.” Sociometry, 32, pp 365-380; Moscovici, S. & B. Personnaz. (1980). “Studies in social influence, Part V: Minority influence and conversion behavior in a

doğrulanabileceğimiz bu deneyler insanların doğuştan arızalı veya hatalı tasarım olduklarını falan göstermiyor. Bu deneyler insanların kişisel algısının tek başına fazla bir değeri olmadığını ve ancak topluluk içinde doğrulandığında gerçekliğe dönüştüğünü gösteriyor. Bu deneyler özellikle bu mekanizmayı kötüye kullanmak veya şaşırtmak üzere tasarlanmış olduğu için mekanizmayı yalıtarak varlığını saptayabiliyor.

Konumuz bağlamında bu bilimsel bulgunun anlamına gelelim. Deney ortamında akli başında insanlar aptal gibi davranmaya zorlanabiliyorsa aynı bilimsel bulguları yaşamın ta ortasında kullanarak yığınlar aptal gibi davranmaya zorlanamaz mı?

Çevremizdeki insanları belli bir ölçüde biz seçeriz. Kişileri güvenilir ve güvenilmez olarak belleğimizde işaretleriz ve bu bilgiyi sürekli, bu kişilerle küçük veya büyük ilişkimizi sürdürdükçe güncelleriz. Bu da kendiliğinden yürüyen ve çoğu zaman bilinç düzeyine çıkmayan bir mekanizmadır. Kimi zaman dedikodu olarak da adlandırılan o anda ortamda bulunmayan kişilerle ilgili konuşma işine bolca zaman ayırmamız, kişilerle ilgili yeni bulguları paylaşma gereğinden doğar. Başka türlü anlatırsak, kişilerle ilgili küçük büyük pek çok şeyi paylaşan toplumlar paylaşmayan toplumların arasından seçildiler. Bu anlamda ketumluk geni doğal seçim yoluyla gen havuzundan silindi. Çünkü insanlar tilki gibi yalnız başlarına beslenemezler, karıncalar veya arılar gibi sağ kalmak için bir topluluğun üyesi olmaya muhtaçtırlar. Topluluğun üyeleri içinde güvenilmez olanları ayıklayabilme yetisi bu yüzden yaşamsaldır. Basın şirketlerini veya basının bize dönük olan yüzlerini kişiler yerine koyma eğilimini denetim altına almadığımızda, toplum olarak tanımladığımız ve algıladığımız gerçekliği biçimlendiren dev veri yığına **gerçek kişi olmayan, toplum olmayan parazitler, sanallıklar, sahtelikler** karışır. Eğer bu sanal veri, gerçek kişilerden gelen verilerle

perceptual task." Journal of Experimental Social Psychology, 16, pp 270-282; Raven, Bertram H. & Jeffrey Z. Rubin. Social Psychology, pp 584-585.

uyuşuyorsa bunda bir sorun yok. Ama biliyoruz ki basın şirketleri para ve para aracılığıyla varılacak olan hedefler için var. Oysa çevremizdeki insanların güvenilir olanlarını asla paraya göre seçmeyiz. Tersine, ahlaki özelliklere göre, kişilik özelliklerine göre seçeriz. Bu, sistemdeki birinci uyumsuzluktur. Yani basına dikkatimizi vererek önceden hiçbir güvenilirlik özelliği göstermemiş olan sanal kişileri dostumuz, komşumuz olarak seçmiş oluruz. İkinci uyumsuzluk da şudur: Basının bize dönük olan yüzlerini gerçek kişilerle ilgili güvenilirlik bilgisini izlediğimiz gibi izlemeyiz. Tuhaf davranan, güven vermeyen, güvenilmez olarak işaretlememiz gereken kişileri yüzlerinden ve adlarından biliriz ama basının bize dönük olan yüzleri arkasındaki güvenilir ve güvenilmez kişileri bilmeyiz, görmeyiz. “Hürriyet böyle yazdı” deriz, oysa onu yazan Anıl Demir’dir örneğin. Bu kişi başka bir şirkete gittiğinde arkasından onu izlemeyiz; karşımızda yine “Hürriyet” vardır. Basında bize dönük olan sahneyi, dekoru, oyun perdesini değil de arkasındaki gerçek kişileri izlemeye kalkarsak buna güç yetirmek olanaksız gibi bir şeydir çünkü çok özel ve yorucu bir çaba gerektirir. Modern toplumlarda özel ve yorucu bazı işleri toplum adına yapan özelleşmiş kamu kurumları ve sivil örgütler bulunur. Ama bu söylediğim işi üstlenmiş bir örgüt hiçbir toplumda ortaya çıkmamıştır. Ayrıca çoğu kez haberlerin başında “falanca haber ajansı” veya “filanca haber merkezi” yazar, gerçek kişiyle ilgili bilgi doğrudan verilmez. Ayrıca belleğimizde tutabileceğimiz kişi sayısının da bir sınırı vardır.⁹ Kısacası var olan toplumsal örgütlenmede basına gerçek

⁹ Dunbar sayısı olarak bilinir; 150 dolayındadır. Ayrıca tek tek kişilerle yakınlık kurup yardımlaşma eğilimi, sayısız kalabalıklarla yardımlaşmak eğiliminden daha güçlüdür. Konuyla ilgili olarak Dan Ariely’nin Akıldışının Mantığı kitabında “Kimliği Belirsz Kurban Etkisi” bölümüne bakabilirsiniz. İnsan zihni, karşısında yüzünü gördüğü kişilerle yakınlık kuracak biçimde evrilmiş. Basındaki görseller veya sözlerle oluşturulan “görüntüler” kişileri eti kemiğiyle karşımızda görmüş gibi etki yapabiliyor. Bu tıpkı insanlara güvenmek veya yalana kanmak gibi doğal bir özelliğimiz. Kesinlikle bir arıza veya “tasarım hatası” değil ama basının ve kötü insanların bu özelliğimizi kötüye kullandıklarının bilincinde olmamız gerekiyor. Binlerce, milyonlarca kişinin yaşamını cehenneme çeviren felaketlere kayıtsız kalan ama “kalbi delik olan küçük

kişi muamelesi yapmamız olanaksızdır. Ne var ki otomatik zihinsel sistemlerimiz basınla karşılaştığımız her an gerçek bir kişiyle karşılaşmışız gibi tepki vermek üzere yontulmuştur. [Eleştirel düşünme](#) zaten kendiliğinden akıp giden sistemlere kapılmamak, düşünce akışımıza dışarıdan bakabilmek ve onu olabildiğince denetim altına alabilmek çabası değil miydi? İşte bu enerjiyi harcamamız ve basın şirketlerinin “yüzüne” çok temkinli, çok kontrollü bakmamız gerekiyor. Son yüz yılda ve özellikle son yıllarda ülkemizde ve dünyada yaşanmış kötü örnekleri de hesaba kattığımızda basın denen “kişinin” çoğunlukla, ezici çoğunlukla güvenilmez bir kişi olduğunu ve bu haklı nedenlerle belleğimize bir “dost” olarak değil “yalancı oban” olarak yazılmayı hak ettiğini tarafsız bir tutumla itiraf etmemiz gerekiyor. Ben bu noktada “paranoyak” olmaktan çekinmiyorum ve bu karmaşık dünyada ayağını yere sağlam basma ediminin yoğun bir çaba gerektiğinden hareketle bir ruhsal bozukluk durumu olarak değil, bir **güven** durumu olarak “paranoyak” olmayı tavsiye ediyorum; “paranoyak” kişilere güveniyorum. Daha uygun bir szck bulamadığım için... Bu anlamda paranoya kişiyi gerçeklerden uzaklaştıran bir rahatsızlık değil, tersine, somut gerçeklerle sınırlı kalma seçimi oluyor. İnsanlara elbette güvenin. Ama yakınınzdaki, yüzünü gördüğünüz, iyi bildiğiniz, gerçek anlamda tanıdığınız kişilere güvenin. Ekranların, sayfaların arkasındakilere değil. Hele hele şirket logolarının arkasındakilere hiç değil. Eğer yakınınzda güvenilir yeterince kişi

bilmem kimin ameliyatı” için para toplayan gazete ve televizyonları anımsayın. nc dünya ülkelerinde politik kaos ve çatışma nedeniyle on binlerce erkeğin yaşamı cehenneme dönmesine veya yok olmasına rağmen kağıt üzerinde ilgi uyandırmayan birer istatistik olarak kalırlarken, Malala Yusufzay, Farkhunda, Betty Mahmudi, Özgecan Aslan gibi kanlı canlı ama tekil örneklerle temsil edilen çileli birkaç kadının ne kadar daha büyük acıma duyguları uyandırdığının farkına varın. Anne Frank örneğini hâlâ ısıtıp ısıtıp önümüze koyanlar insan doğasını istismar etmeyi iyi bilenlerdir. Güzel yüzlü bir kız çocuğu imgesi, modern insanın acıma duygusunu smrmede binlerce masum maktul sıralayan listelerden daha başarılı araçlar olagelmiştir.

olmadığını fark ediyorsanız bu ciddi bir sorundur ama bunun ilacı veya ikamesi basın kesinlikle değildir. Yakınınızdaki kanlı canlı kişiler size güvendiklerinden çok sanal kişilere güvenmeyi seçiyorlarsa siz de onlara güvenemiyorsunuz. Herkesin bankaya borçlu olduğu bir ortamda borç alacak kimseyi bulamayıp zorunlu olarak bankadan borç almanıza benziyor bu durum. Kendini besleyen bir kısır döngü... Herkesin sanal kişilere güvenmeyi seçtiği bir ortamda güvenecek gerçek kişi bulmakta zorlanmanız normaldir. Ama bu durum sürü psikolojisiyle davranıp sizin de sanal kişilere güvenmenizi gerektirmiyor.

Son olarak bu tanınmazlık durumunun basındaki yanlılığı görünmez hale getireceğine değineyim. Bir başka deyişle, izlediğiniz bir gazetenin, kanalın veya internet haber kaynağının veya bir sosyal medya profilinin yanlılığını saptamamız zordur. Çünkü bu kişilerin geçmişleri, ilişkileri ve güdülenmeleri bize saydam değildir. Diyelim ki Yeni Şafak'ın yayınında AKP yanlılığı ve muhafazakarlık görünebilir veya Okan Bayülgen'in sosyal medya hesabı muhalif ve liberal görünebilir ama bu durum onların her konudaki tutumunu belirlemeyebilir. Yani bu kişilerin neye nasıl tepki vereceklerini her zaman öngöremeyiz, edimlerinin arkasındaki güdülenmeyi yanlılık veya yakınlık terimleriyle her zaman açıklayamayız. Çünkü bu kişileri tanımıyoruz; bu kadar basit. Pek çok kişinin basın kaynaklarındaki yanlılığı varsayması ve bu varsayımda hata yapması nedeniyle bu kişilerin sağ gösterip sol vurmaları, halkı ters köşeye yatırmaları son derece elverişli kılar. Bu konuya ileride döneceğim.

Basın Hiyerarşıktır

Seçkin basın veya elit medya denen bir üst katman bulunur. Hürriyet, Cumhuriyet gibi gazeteler kısmen böyle sayılabilirse de Türkiye'de bu katman belirsizdir veya yoktur. Bir zamanlar Milliyet gazetesinin sahibinin Radikal, Sabah'ın sahibinin Yeni Yüzyıl gazetelerini çıkarırken düşündükleri şey bunu yaratmaktı. ABD'nin New York Times'ı veya Washington Post'u olacak bir gazete. Eğitim, para ve güç olarak piramidin tepesindekilere seslenecek, bir doğrulama ölçütü olarak cilalanıp

parlatılacak gazeteler. Politikacılar, büyük şirket yöneticileri, öğretmenler (akademisyenler, yayın editörleri, STK önderleri) her şeyden çok bunlara bakarlar. Öbür gazetelerin ardından koştugu, onlara yön belirleyecek ortamlardır bunlar. Hani moda dünyası bir avuç Fransız ve İtalyan tasarımcıya bakar ve onları taklit eder ya, işte basın dünyası bundan farksızdır. Modern kadınların ne giyeceklerine bir kaç kişi karar verir bu dünyada. Yüzlerce, binlerce terzi, atölye ve fabrika koyun sürüsü gibi onların kavalını dinler. Basın, üniversite ve politika da böyledir modern dünyada. Yerellik ezilip geçilmiştir. Bir yandan bireycilik öne çıkarılıyor gibi yapıp “farklılıklar zenginliğimiz” masalları anlatılır, bir yandan da bütün kültürel, düşünsel, tarihsel ve hatta ekolojik farklılıkları yok eden piramit sistemleri yerleştirilir.

Görünürde muhalif de olsa hemen her gazetenin spor sayfasının olması haber basınının özgür olmayan ve hiyerarşik yapısını gösteren bir ipucudur. Kendini muhalif olarak satan gazeteler bile bunu yapar. Futbolun toplumsal uyuşturucu olduğunu söyledikten sonra futbola yer ayırırlar. Her haber basını şirketi sizin “sporla” ilgilenmeniz gerektiği konusunda artık ne zaman uzlaştılsa... Spor sayfası yalnızca bir örnektir. Haber sitelerini ve gazeteleri incerseniz hemen bütün içerik sınıflandırmasının, haber hazırlama yönteminin, yönetim biçiminin, “iletişim” biçiminin, görüntüsünün aynı olduğunu görürsünüz. Politik yorumlarıyla bilinen dilbilimci Noam Chomsky, bir konuşmasında şöyle diyor: *“Associated Press ajansını izlediğim yıllarda her gün öğleyin ‘Editörler dikkat: New York Times’ın ön sayfasındaki haberler şunlar’ bildirisi olurdu. Yerel bir gazetenin editörü iseniz ve haberleri bilmiyorsanız oradan öğrenirdiniz.”*¹⁰ Türkiye’de köşe yazarları öbür köşe yazarlarının yazılarını okumadan kendilerinkini yazmadıklarını birkaç kez itiraf etmişlerdir. Posta gazetesi “Hillary Clinton ABD’nin yeni başkanı” manşetini attıktan sonra özür dilerken “sandıklar, yorumcular,

¹⁰ Z Media Institute’da bir konuşmadan. Kaynak: What Makes Mainstream Media Mainstream, Russ Kick, You Are Being Lied To, 2001, s.20.

uzmanlar...” diye mazeret bildirmişti. İşte o “yorumcular, uzmanlar” dediği şey Posta editörünün dinlediği kaval, yani basın-yayın piramidinin tepesi olur. New York Times, Washington Post, Times, Guardian, CNN, Fox, CNBC, BBC, Bloomberg, Reuters, AP vs. olur. Çobanların çobanıdır bunlar. Hiyerarşide alt basamaktaki çobanlara sürüyü nasıl güdeceklerini söylerler. Her çoban onlardan duyduğu melodiyi kendi koyunlarına çalar. Yalnızca AP ajansı on bine yakın çobana haber üretir.

Yaptığım benzetme incitmek için değil, gerçeği yalınlaştırmak içindir. Basının kişilerle olan diyalogu, bir çobanın koyunlarıyla olan diyalogu kadardır. Bunlar birer şirket olduğu için tek tek kişilerle değil, öbür şirketlerle, hükümetlerle ve örgütlerle iletişim durumundadır. Kişilerle yürütülen bir iletişim yoktur, salt **iletim** vardır. İletilecek olan mesaja çoğu zaman saydığım örgütler karar verir. Teker teker okurların basını yönlendirme potansiyeli, biletli seyircinin sinemada izlemekte olduğu filmi yönlendirme potansiyeli kadardır. Tüketici ürünleri üreten ve tekel olmayan bir şirketi tüketicilerin yönlendirme gücü kısmen de olsa vardır. Basında bu kadarı da yoktur çünkü gösterdiğim üzere basının “tüketicisi” okur değildir.

Bunların abartılı veya sert sözcükler olduğuna inanma isteğinizin nedeni bu çerçevenin dışına çıkabilen bir basın gücüne neredeyse hiç rastlamıyor oluşumuzdur. **Basın özeleştiri yetisine sahip değildir.** Kâr eden bir şirketin kendini eleştirmesi diye bir şey söz konusu değildir. Olsa bile kesinlikle dışarıya kapalıdır. Bunlar ancak hükümetle araları bozulduğunda “sansür, özgürlük” çılgınlıkları atarlar. Okurlar da sansürün ve baskının ancak hükümetten gelen bir şey olduğunu, basının kendi haline bırakıldığında “düşünce özgürlüğüne” hizmet ettiğini sanırlar. Hayvan Çiftliği romanını okur ama hiç ders çıkarmazlar. Basın şirketinin kendine uyguladığı sansür ve öbür şirketlerin basına uyguladığı sansür haber konusu olmayacağı için kamuoyu bunlardan habersizdir. Böyle böyle koşullandırılmış kişiler için evet, bunlar abartılı ve sert sözcükler olabilir. Oysa bu, basına güvenmiş toplumlarda dile getirilmeyen,

konuşulmayan yalın gerçekliktir. Bu gerçekliğin daha berrak bir resmini çizebilmek için uygarlığın ve insan toplumlarının yapısını uzun uzun irdelememiz gerekebilir.

Eleştirel Basın Okuması -2: Basının Kötücül Olması Kaçınılmazdır

Selim Çalışkan

elestireldusun.wordpress.com

Nisan 2021

Bilgi olmadan düşünmeye çalışan zihin, yakıtsız çalıştırılmaya çalışan motora benzer. Bir eleştirel düşünürün uygarlık tarihini ana çizgileriyle bilmesi gerekir. Bir motorunuz olmalı, evet ama o motoru bir iş yapmak için kullanacaksınız. Yapacağınız bir iş veya gideceğiniz bir yer yoksa motor edinmek için uğraşmanız boşuna. Gerçeği bilmek isteyen kişi, uçsuz bucaksız gözüken ve bir kuşağın gözünün ve kulağının erişimi dışında kalan zaman çizgisinde bulunduğu noktayı anlamalıdır. Bu, sayısal bir değer veya anlamsız bir takvim yaprağı değil, anlamlı bir neden-sonuç zincirinin nasıl bir halkasında bulunduğunu bilmek demektir. Yine uçsuz bucaksız gözüken yerküre üzerinde bulunduğu noktayı da aynı biçimde anlamalıdır. Bu, koordinatları ezberlemek değil, küreyi doldurmakta olan toplumların neden-sonuç ilişkileriyle örülü ilişkilerini anlamak ve o anda hangi nedenlerin ve hangi sonuçların üzerinde bulunduğunu anlamak demektir. Gerçeği bilmek isteyen kişi, üzerinde durduğu bu noktaları kavramaya çalışırken kendisini bu konuda aldatmaya çalışanları da tanımalıdır. İyi ve kötü insanlar vardır ve **kötülerden sakınamayanların iyi olabilmeye güçleri yetmez**. Bundan ötürü, eleştirel düşünürün zihinsel çabasının önemli bir bölümünü kötülük ve kötüler kaplamak zorundadır. Burada iyimserliğe veya kötümserliğe yer yoktur; **yalnızca gerçekçilik olmalıdır**.

Tarihin nasıl anlatılması gerektiği veya nasıl okunması gerektiği konusunda sayısız görüş vardır. Tarihi en evrensel, en değişmez terimlerle okuyacak olursak insanı insan yapan nitelikleri gözden kaçırmayan bir tarih okuması herhalde bize en nesnel bakışı kazandıracaktır. Bunlardan belki en önemlisi insanın gerçeği işaretlerle temsil etme, yani konuşma, demek ki **yalan söyleme** niteliğidir ki “insan iş yaptıran hayvandır” gibi tanımlar aslında bu niteliğe işaret eder. Uygarlığı iş yaptırmaya sözleşmelerinin belirleyiciliğiyle tanımlayabiliriz. İş bölümünün gelişmesi hiyerarşinin de gelişmesini zorunlu kılar. Hiyerarşinin kendisi bir bozulma değildir ama bozulmaların teşhisini ve tedavisini bambaşka yapmıştır. Çünkü iş yaptırmaya ve iş yaptırılma konumları insanın yalan söyleme güdüsüyle arasındaki ilişkiye bambaşka bir derinlik katmıştır. Bizim bağlamımızda, yani bizi kimlerin gerçeklerden nasıl uzaklaştırmaya çalıştığı açısından baktığımızda, tarihi “yöneten ve yönetilen” ikiliğini akılda tutarak okumamız gerekir. Çünkü yönetim hükümetle, orduyla ve teknolojiyle sınırlı değildir. Bunların hepsi zihinlerin yönetilmesinin ardından gelir. Modern çağ öncesinde yönetim yalnızca hükümetlere özgüydü. Kolonicilik, ardından bankalar ve ardından fosil yakıtların ortaya çıkmasıyla bu güç tekeli kırıldı. Karşımızda eski çağlardakinden daha karmaşık, dolayısıyla anlaması daha zor ama buna rağmen daha az merkezi olmayan bir güç ilişkileri ağı var. Yöneten ve yönetilen ikiliği yolumuzu kaçınılmaz olarak basın-yayın dediğimiz olguya çıkarır.

Bu yol kısaca şöyledir: İnsanlar iş bölümüyle sağ kalabilen canlılar oldukları için hiyerarşi geliştirmek zorundalar. İşbölümünün çok hafif olduğu uygar olmayan toplumlarda hiyerarşi de hafiftir. İşbölümünün derin olduğu uygar toplumlarda, sözgelimi tarım toplumlarında hiyerarşi de derindir. Tarımın üzerine endüstri eklenince ilişkilerin karmaşıklık düzeyi artmış, yani sağ kalmak için yapılan eylemler karmaşılaşmış ve hiyerarşi de derinleşmiştir. İyinin ve kötünün kavgası çizgi film malzemesi değil, yaşamın kumaşdır. Uygarlığın başından beri topluma egemen olmaya çalışan kötü

azınlıklar vardır. Monarşik düzenlerde ve geleneksel hukukun egemen olduğu toplumlarda halkın, yani şu anda bunu yazan veya okuyan bizlerin sistemli bir *bilme* çabası harcamaları anlamlı değildir. Ama şu anda monarşik hiyerarşi ve geleneksel hukuk yoktur. Ne kadar aksak da olsa demokratik sözcüğüyle niteleyebileceğimiz bir hiyerarşi ve yazılı hukuk vardır. Eleştirel düşünme çabamızın kilit taşı buradadır. Çünkü kötülerin monarşik-geleneksel sistemlerde egemen olmak için yürüttükleri etkinlikle demokratik-anayasal sistemlerde egemen olmak için yürüttükleri etkinlik **farklıdır**. Amaç hala aynıdır ama etkinlik farklılaşmıştır.

Şöyle düşünelim: Monarşik-geleneksel bir düzende topluma egemen olmaya çalışan kötü bir çıkar öbeğinin başısınız. Koşullar değişti ve demokratik-anayasal hiyerarşi düzenine geçildi. Birden bire iyi olmaya karar verir ve kulübü dağıtır mısınız? Böyle bir şey olmaz. Kötüler hâlâ egemen olmaya çalışıyorlar ancak bunun için kullandıkları aygıtlar, araçlar yeni koşullara uyum sağlamıştır. Hatta şöyle düşünelim: Toplumun düzeni değişiyorsa, bu kötü egemen adaylarının veya egemenlerinin iradesinin *bütünüyle* dışında olabilir mi? Gerçekçi olursak, iyi olduğunu varsaydığımız bu değişimde kötülerin de az veya çok girdisinin olacağını kabul etmemiz gerekir.

Yani “daha iyi” varsaydığımız bir düzende bile tarihsel ve yapısal kötücül öğeler varken, kötülerin egemenlik çabalarının ortadan kalkacağını düşünmek kadar budalaca bir şey olabilir mi?

Peki, öyleyse kötüler demokratik ve anayasal bir topluma nasıl egemen olmaya çalışıyorlar? Yanıtı bildiniz. Bunu her şeyden önce ve her şeyden çok basın-yayın dediğimiz iş koluna egemen olmaya çalışarak yapıyorlar. Yeni kralı eski kralın atadığı eski sistemde kralı atamak veya krala yaklaşmak isteyenlerin basın-yayın diye bir şeye gereksinimleri yoktu. Yeni düzende var; çünkü krallar **seçiliyorlar**. Uygarlık tarihinden eleştirel düşünürü ilgilendiren tek bir fotoğraf alacaksak veya tek cümlelik bir özet yapacaksak eğer, işte budur. Bu perspektife sahip olmayan kişinin eleştirel okurluk çabası yakıtsız marş yapan motora benzer; bir etkinlik vardır ama yararlı çıktısı yoktur.

İngiliz yazar George Orwell’in 1945 yılında yayınlanan Hayvan Çiftliği romanının Komünist Rusya’nın bir eleştirisi olduğu bilinir. Ama romanın İngiltere’de sansürden yakınan önsözünün otuz yıl boyunca sansürlendiğini az kişi bilir.¹ Romanında Sovyetler’in baskıcı rejimini örneklemiştir ama demek ki liberal/özgürlükçü İngiltere çok farklı değildir. Bağımsız düşünebilenler “özgürlük” ortamında dahi sansürlenip susturulurlar. Bunun birinci yanıtı, basınla ilgili bilmemiz gereken birinci kuraldır: Para konuşur. Ama para amaç değil, araçtır. Amaç **güç**tür. Bu yüzden basının toplumdaki “işlevini” madde ve güç ilişkileriyle örülü olan modern uygarlığı anladığımız ölçüde anlayabiliriz. Aynı koşul politikayı, politikanın bir parçası olan sivil toplumu ve bilim ürettiği varsayılan üniversiteyi anlamak için de geçerlidir. Bireycilik öne çıkartılıyorken nasıl olup da farklı fikirlerin sansürlendiğini, yaşam biçimlerinin yok edildiğini anlamak için de geçerlidir.

¹ <https://www.orwellfoundation.com/the-orwell-foundation/orwell/books-by-orwell/animal-farm/preface-to-the-ukrainian-edition-of-animal-farm-by-george-orwell/>
<https://medium.com/lessons-from-history/the-history-behind-george-orwells-animal-farm-unpublished-preface-bf3b64496463>
https://orwell.ru/library/novels/Animal_Farm/english/efp_go

Bunun için egemen güç yapılarını anlamamız gerekir. Sendikaların ve meslek örgütlerinin şirketler kadar güçlü olması hükümetlerce güvence altına alınmamıştır. Bu anlamda şirket çalışanlarının şirket yöneticilerine güç yetirebilme olasılığı bütünüyle orman kanunlarına tabidir denebilir. Özgürlükçülük (liberalizm) şu demektir: Kimin kime güç yetireceğine devlet karışmaz. Devlet yalnızca yasadışı işlere karşı yargılama hakkını herkese dağıtmakla yetinir. Sistem içinde kalarak haksıza güç yetiremediğiniz için haklılığınızı kanıtlayamıyor olmanız özgürlükçü düzenlerde sorun olarak tanımlanmaz. Sözelimi on bin kişilik bir sendikayla bir kişilik şirket özgürlükçü devletin gözünde eşittir. Liberal demokrasilerde bir sendika zayıfladığında veya yok olduğunda hükümet iflas eden bir şirkete verdiği tepkiyi verir: Kılını kıpırdatmaz. 2008 krizinde ABD’de örneği görüldüğü gibi iflas etmesi gereken şirketi halkın vergilerini kullanarak ayakta tutabilir ama küçülen bir sendikayı kurtarmaz. Bunların anlamı, basın çalışanlarının basın şirketlerinin yönetiminde söz hakkının yok denecek kadar az olmasıdır. Ford fabrikasındaki işçi fabrikanın yönetiminde ne kadar söz sahibiyse, Fox muhabiri de öyledir. Böylece haber olsun, eğlence olsun basın çalışanının içerik üretiminde kullanabildiği inisiyatif, tasarımına tepe yönetiminin karar verdiği bir otomobilin civatalarını sıkmaktaki işçi inisiyatifi kadardır. Şirket büyüdükçe ve güçlendikçe bu durum kötüleşir.

Birincil kaynaklara başvurarak gerçek haber yapmak isteyen muhabirin önündeki tek engel kendi patronu değildir. Muhabirin durumu biraz polis memurunun veya vergi müfettişinin durumuna benzer. Yani “boyundan büyük” işlere kalkışmaması beklenir. Aktör gibi değil, figüran gibi davranması beklenir. Tek başına örgütleri çökerten, büyük ifşaatlar yapan, büyük komploları suya düşüren kahraman gazeteciler yalnızca filmlerde olur. Gazetecinin bu işleri gerçekten yapma şansı vardır ama küçük adam sayıldığı için hiç kimse onu büyük oyuncuların tehditlerinden ve saldırılarından korumayacaktır. Örnekleri ülkemizde çok görülmüştür. Tehdit edildiğini bildiren gazeteciye emniyet çoğunlukla kapıyı gösterir. Çünkü büyük şirketlerin, güçlü kişilerin, fillerin ayağına basmaktadır ve bu kişilerin hükümetle yakın ve genelde örtülü ilişkileri vardır. Ama basını zaten bir tasarım özelliği olarak çürümeye programlanmış kapitalist-liberal dünya bağlamında inceliyoruz. “Sakat” işleri karıştırma olanağı kendisinden esirgenen muhabirin elinin boş kalması seçeneği yoktur. Kovaladığı bir haberi tamamlayamadıysa kendisinden başka haberler üretmesi beklenir. Haber basınının “bugün önemli bir şey olmadı” başlığı atma seçeneğinin olmadığı gibi –ki bu gerçekçi olmayan bir zorunluluktur– muhabirin çabalarının sonuçsuz kalması seçeneği yoktur. Elindeki torbayı bir biçimde doldurmaya çalışır. Torbanın her gün aynı büyüklükte olması bile basının nasıl bir iş yaptığını ortaya koyar. Hani iş yapsa da yapmasa da “saatine” para alan fahişeye benzer. Basın şirketi torbayı malla dolduramadıysa çöple dolduracaktır. Bu zorunluluk şişirme haberlerle sonuçlanır. Birincil kaynağa ulaşarak haber yapmak her açıdan maliyetli olduğundan muhabirler arasında bir kulaktan kulağa zinciri oluşur. Ama ziyanı yok, haber basını “bir arkadaşım söyledi” diyerek bütün inanılrlığını yitirmek zorunda kalmaz. Çünkü halk “kaynağı açıklamama özgürlüğüne” inandırılmıştır, bu her şeye çaredir.

Ama bu kaynağı açıklamama özgürlüğü, muhabirlerin ve editörlerin gerçekten kaynakları olmadığı anlamına gelmiyor. Örneğin hükümetle ilgili haberleri hükümetin içinde bulunan kişilerden alıyor olabilirler. Bu içeriden sızdırılan bilgilere erişemeyen rakip habercilere karşı çok büyük bir avantajdır. Bununla birlikte haberci, bu bağlantı tarafından sınırlandırılmış olur. Çünkü ona borçludur, onunla iyi geçinmek zorundadır yoksa haberlerin arkası kesilir. Habercinin bu sızma haberleri neyle satın aldığını asla bilemeyiz. Kaynağı açıklamama özgürlüğü olsa bile istediğini yazma özgürlüğü yine yoktur.

İnsan tilki gibi yalnız yaşayabilen bir tür değildir. İnsanın tarihi, toplumların tarihidir. Kimin kime güç yetirebildiği, insanların örgütlenebilme ve işbirliği yapabilme yeteneklerinin doğrudan sonucudur. “İlerici” liberal demokratlar modern uygarlığın çözümlemesini ve eleştirisi yaparken ulus devlete yoğunlaşırlar. Ulus devlet üst düzey bir örgütlenmedir ve toplumların sağkalım ortamını önemli ölçüde değiştirmiştir. Ulus devletlerin egemenlikten gittikçe daha çok ödün vererek birleşik ve bağımlı duruma gelmelerine tanık oluyoruz. Hatta kimi bunu övüyor ve barışçıl bir dünya yaratacağını öne sürüyor. Ama şirket dediğimiz örgütlenmeyi gözden kaçırmamak gerekir. Tarihçiler bunu bugüne dek büyük ölçüde gözden kaçırmıştır. Kapitalizmin serbest (=sorumsuz) girişim ve sınırsız mülkiyet ilkeleri, rekabetin er geç yok olacağı ve bütün şirketlerin tek bir şirkete evrileceği anlamına gelir. Örgütlenebilme yetisi kimin kime güç yetirebildiğinin ölçüsü ise örgütlenmede daha üst düzeylere ulaşan şirketlerin halkın bütününün karşısında orantısız bir güç avantajı yakalayacağı açıktır. Çünkü halkın yönetiminde demokrasi geçerliken şirketlerde demokrasi yoktur. Anımsayalım, modern kapitalist ahlakta şirketin ahlakının, yani topluma karşı sorumluluğunun olmadığı kabul edilmiştir. Demokrasi ilkesi toplumsal hiyerarşi için doğru kabul edilen bir ahlaksa şirket için de doğru olmalıydı. Ama bu çarpık anlayış sonucu kapitalist ve özgürlükçü ahlak, şirket kavramını demokratik olarak kurgulamamıştır. Şirket demokratik olmamasının getirdiği avantajla giderek güçlenirken halk demokrasinin ağırlığı altında görece zayıf duruma düşüyor. Şirket, istencini tek noktaya odaklayabiliyorken halk bitmek bilmeyen tartışmalarla enerjisini tüketiyor. Durmadan güçlenen şirketler karşısında modern toplumlar güç dengesini sağlayacak bir örgütlenme sistemi icat edememiş, kuramamıştır. Sivil toplum örgütleri, sendikalar, siyasi partiler bu dengeyi kuramamıştır. Bu gerçeklerin konumuzu ilgilendiren tarafı elbette basın da giderek tekelleşen ve güçlenen şirketlerden oluşmasıdır. Şirketlerin bugün iyiden iyiye ağırlığını hissettiren bilgi tekeline karşı kapitalist, özgürlükçü toplumlar bir denge ögesi geliştirememiştir. Bu durum doğrudan doğruya basının kötücül /şeytani /şerli olmasıyla sonuçlanır. Çünkü basın şirketleri halka karşı orantısız biçimde güçlüdür. **Güç varsa ve ahlaki yaptırım yoksa kötülük kesindir.** Bu, insan doğasının değiştirilemez yasasıdır.

Bu gerçekleri iyilik için çalışan muhabirlerin ve ahlaklı köşe yazarlarının hâlâ var olduğunu söyleyerek çürütmek olanaksızdır. Onlara yalnızca cıvataları sıktıkları için para ödeniyor. Halk için habercilik yapıyor gibi görünen idealist ve muhalif şirketler bu görüntüyü bir biçimde kâra çevirebildikleri için böyleler. Yani onların idealistlikleri de, muhaliflikleri de bu koşulla sınırlıdır. Hem para ve güç için, hem de iyilik için çalışamazsınız. Bu iki güdülenme birbirini iter ve aynı yerde bulunamaz. Bulunabilmişse bu kazadır, istisnadır, geçicidir. Bu uyumsuz kardeşleri bir arada tutmak cambazlıktır, üstün yetenektir ve bunu herkes yapamaz. Doğa çelişki barındırmaz. Tekelleşen şirketlerin dünyasında böyle istisnaların ortaya çıkması engellenmiştir; tıpkı tekel olmuş bir iş kolunda girişimci olup rakip bir şirket kurmanın olanaksız olduğu gibi. Özgürlükçü anayasal ve yasal düzen “kuur, seni tutan yok ki” der. Yani tekellere, kartellere kafa tutma “özgürlüğünüz” vardır ama gücün olmadığı yerde özgürlüğü tanımlayarak ancak çocukları ve çocuk zekalıları kandırabilirsiniz.

Ahlaksızlığın basına içkin olduğunu gösteren bilinen bir örnektir... Karşısında adam doğranırken veya tutuşmuş cayır cayır yanıyorken muhabir yalnızca olayın fotoğrafını çeker. Neden insanlık görevini yapıp yardım etmediği sorulduğunda **“görevimi yapıyorum, benim işim bu”** diye yanıt verir. Bu öyküde eksik olanlar, muhabirin fotoğraf çekmeme özgürlüğü, çektiği fotoğrafı yayınlamama özgürlüğü, fotoğrafı nerede ne zaman çektiğini gizleme özgürlüğü, çektiği fotoğrafı kendi “yorumuyla” sunma özgürlüğü diye uzar gider. Yalnızca özgürlüğü vardır, hiçbir sorumluluğu yoktur. Basın kendisini bu biçimde utanmadan savunurken, tam olarak aynı savunmayı yapan Auschwitz

gardiyanlarını üstelik aleyhlerinde tek bir fiziksel kanıt yokken yargılayıp mahkum etmeleri mide bulandırıcı bir ikiyüzlülüktür.

Basın güçten ve paradan nasıl emir alır?

Önce şunu anımsatmak yerinde olur. Var olan her şey konuşulmaz. Evet, insanlar her şeyi konuşmazlar. Herkesin doğru veya gerçek veya iyi kabul ettiği bazı şeylerin, herkesin gelecekle ilgili aynı olan beklenti ve tahminlerinin, herkesin üzerinde kusursuzca birleştiği şeylerin konuşulmasına gerek yoktur. Sabah çıktınız işe gideceksiniz, durakta otobüsün geleceği beklentisini kimse konuşmaz. Ancak durağa otobüs yerine bir uçan daire geldiğinde konuşma konusu olur. Siz hayret içinde izlerken, duraktakiler uçan daireye binerken “biz sana otobüs gelecek demedik ki” deseler haklılar. Otobüsün geleceği varsayılmıştır ve bu yüzden konuşmaya gerek duyulmamıştır. Komşularımızla, iş arkadaşlarımızla, polisle kurduğumuz iletişim bu gibi konuşulmayan şeylerle doludur. Çocuklar bu çoktan kabul edilmiş şeyleri öğrenme aşamasında oldukları için sordukları bazı sorular bize komik veya dahice gelir. Çünkü çocuk “sıcakta neden evdeki gibi donla gezmiyoruz?” diye sorana dek sokakta donla gezme fikrini unutmusuzdur. Normal koşullarda yetişkinler birbirlerine “sokağa donla çıkma” demeye gerek duymaz çünkü bunun bilindiği varsayılmıştır. Bu ilkeyi iyi anlamak gerekir.

Bu ilke, **toplumsal gerçeklik** denen şeyi anlamak için temeldir. Yani teker teker bireylerin gerçeklik algısını aşan, toplumun /toplaman etkileşiminin ürünü olan gerçeklik düzeyi. Sözelimi para, evlilik, devlet, kurum gibi kurumsal olgular toplumsal gerçekliğin parçasıdır. Cebinizdeki paranın para olmasını sağlayan tek şey toplumun onun para olmasını istemesidir. Hatta sözcüklerin anlamı toplumsal gerçekliğin bir parçasıdır. Bir sözcüğün anlamının bana göre veya sana göresini tartışmak anlamsızdır. Sözcüklerin zihinlerimizdeki anlamını belirleyen, çevremizde karşılaştığımız insanların o sözcüğü kullanışları, yani o sözcüğe toplu olarak verdikleri anlamdır. Çevremizi beş duyuyla algılar ve biliriz ama insan toplum içinde yaşadığı için her bir bireyin beş duyusuna akan bilginin oluşturduğu algı ve bilgi havuzu, o toplumun toplumsal gerçekliğini belirler. Arılar da insanlar gibi toplumlar kurarlar. Bir arı keşfettiği çiçeklerin konumunu tarif ettiğinde o konum kovanın toplumsal gerçekliği olur. Her bir arının tek tek gidip yeniden keşif yapması gerekmez. İnsanın arıdan önemli bir farkı, çiçeğin yeri bilgisinin üzerine başka toplumsal bilgileri katman katman, yüzlerce, binlerce katman eklemesidir. Bu katmanların çokluğu için Searle’ün Toplumsal Gerçekliğin İnşası kitabının başında verdiği lokantaya giden turist örneğini verebiliriz. Bu çok basit görünen edimi bileşenlerine ayırarak olursanız toplumsal gerçekliğin derinliğini görebilirsiniz. Şimdi bu olayı aynı sözcüklerde bir Amazon ilkeline anlatmaya çalışın. O da insan ama onun toplumsal gerçekliği bizimkinden o denli farklı ki, para, hizmet, ürün, turizm, çeviri, ticaret, devlet, lokanta kavramlarını tek tek açıklamamız gerekir. Açıklarken belki bir alt katmandaki toplumsal gerçekliği, örneğin hızlı ulaşımı da açıklamamız gerekir.

Bir dost toplantısında, bir işyerinde veya iki kişinin olağan görüşmesinde söylenen sözlerin düşünceyi taşımasını matematikteki toplama işlemine benzetirsek basının etkisini çarpma işlemine benzetmemiz gerekir. İnternetin bulaşıcılığı yüksek Facebook ve Twitter benzeri ortamları ise sözün karesini alır. Çünkü binlerce kez yinelenerek dikkat çeken içerik, daha yüksek yinelenme sayıları için gerekçe yapılır. Bunun konumuzu ilgilendiren bölümü, basının gerçek kişilerden oluşmuyor olmasıdır. Basın, uzaktaki yabancı kişilerin gerçeklik iddiaları bize ilettikleri kanaldır. Sorun şu ki, modern çağda toplumun algı ve bilgi havuzunun durmadan artan bir bölümü uzaktaki yabancı kişilerce dolduruluyor. Bu demektir ki yakındaki ve güvenilen kişilerin havuzdaki payı giderek azalıyor. Toplumun çoğunluğunun uzaktaki yabancı kişileri dinlemek ve haklı gerekçesi olmaksızın onlara

güvenmek konusundaki ısrarları bu havuzun doğruluğunu artırmıyor. Toplumsal gerçekliğimiz hiç olmadığı kadar kırılgan. Modern toplum bu kırılganlığın ayırdına varıp da havuzun kirletilme tehlikesine bir karşılık vermediği için toplumsal gerçekliğimiz hiç olmadığı kadar yalanla dolmaktadır.

Lokanta yalın bir örnekti. Biraz karmaşığa doğru ilerleyelim. “Düşük emisyonlu taşıtlara vergi indirimi tasarısıyla” ilgili bir haber okuduğumuzu varsayım. Bakın şimdi katmanlara: Emisyondan kastın karbon dioksit olduğunu bildiğiniz varsayılır. Karbon dioksitin sera gazı olduğunu bildiğiniz varsayılır. Sera gazlarının küresel ısınmaya neden olan birinci neden olduğunu bildiğiniz varsayılır. Küresel ısınmanın varlığını bildiğiniz varsayılır. Emisyonu azaltmanın ısınmayı durduracağını bildiğiniz varsayılır. Bunun yanında elbette yasama süreci, vergi gibi karmaşık olguları da bildiğiniz varsayılır. Bu çiçekleri hiçbirimiz keşfetmedik. Hiçbirimiz karbon dioksitin sera etkisini laboratuvarda gözlemedik, taşıtların emisyonunu ölçmedik ve hesaplamadık, öbür sera gazlarını araştırıp en kötüsünün karbon dioksit olduğunu gözlemedik, kutuplardan buz örnekleri alıp kürenin ısındığını da gözlemedik. Bu bilgileri birileri üretti, basın da bize taşıdı. Şimdi bir an için basının yalnızca bir katmanda nitelikli yalan söylediğini varsayın: Kürenin ısındığı konusunda. Ne olur? Bunun üzerine eklenen en az beş katman karahindiba tohumu gibi dağılıvermez mi, bizi sudan çıkmış balığa döndürmez mi? The Truman Show filmindeki adama dönmez miyiz? İzlediyseniz adam kimi zaman toplumsal gerçeklikten kopar gibi oluyor, çevresindekilerin dürtmesi ve düzeltmesiyle “gerçekliğe” döndürülüyordu. Gökten düşen stüdyo lambasının stüdyo lambası olduğunu düşündüğünde deyim yerindeyse “komplo kuramcılığı” yapmaması söyleniyordu. Adamın sahte bir toplumsal gerçeklik içinde yaşatılması aralıksız bir iletim ve aşılama sayesinde başarılyordu.

Basın dediğimiz, ülkelerin nüfuslarıyla karşılaştırıldığında bir avuç adamdır. Şimdi bu bir avuç adamın çok paralı ve güçlü şirketlerce yönetildiğini, bunların politikacılarla ve öbür çokuluslu şirketlerle, yani dünyanın geri kalan güçlülerıyla aynı yatakta olduğunu anımsayın. Gökten düşen spotun arıza yapmış bir uydu olduğunu bize sabah akşam aşılazamazlar mı? “Orada çiçek yok, oraya hiç bakmayın” diyen yalancı arıya güvenmekle başımıza nasıl bir iş açmış olabileceğimizi düşünün. Televizyon, gazete, internet haber sitesi, eğlence sektörü, reklamlar, sosyal medya kılığında karşımıza çıkıp duran o arıya yaşamımızda gittikçe daha büyük bir yer ayırdığımızı düşünün. Arının /arılarn yalancı olma olasılığına karşı kovani koruyan nedir, hiç düşündünüz mü? Bize nasıl olsa çiçeklerin yeri söyleniyor rahatlığıyla keşif uçuşu yapmayı bırakıyor olduğumuzu fark ettiniz mi?

Biz eleştirel düşünürler olarak “çoğunluk hata yapmaz” veya “bir yer ve zamanda herkes aynı hatayı yapamaz” gibi dogmatik varsayımları kabul edecek değiliz. Modern toplumun eski inançları çöpe atabildiği öne sürülebiliyorsa çoğunluğun hata yapabildiği çoktan kabul edilmiş demektir. Dolayısıyla basına güvenen çoğunluğun yanıldığı iddiası, salt “radikalliği” veya kaygı vericiliği gerekçesiyle göz ardı edilemez. Ezici çoğunluğun yapmakta direttiği nice hatalar vardır. Ben çocuğuna “çocuğum basına güven e mi” diyen bir aile bilmiyorum. Ama birbirimize ve küçüklere bu mesajı vermek için bunu açıkça dememiz gerekmiyor. **Basının toplum hizmeti yaptığı, çoğunlukla güvenilir olduğu, ahlaklı ve sorumlu olduğu gibi imalar modern yaşama için hurafelerdir.** Açıkça söylenmez ama toplumsal gerçekliğin bir parçası olmuştur.

Egemenlerin varlığı ve onların rızası da sosyal gerçekliği oluşturur. Buna direnilir veya kabul edilir ama çoğu kez açıkça konuşulmaz. Açıktan açığa savunulması enderdir. Örneğin bir şirket yöneticisi veya politikacı çıkıp “benim güçlü olmam gerekiyor, bana boyun eğin” demez. Bu, örgün öğretim yoluyla ve örgün olmayan öğretimle (basın-yayın, eğlence sektörü, reklam, sivil toplum) ima edilir,

aşılır ve pekiştirilir. Bir şirketin –konumuz özelinde basın şirketinin– başına geçen kişi, görünen veya örtülü egemenlerden doğrudan buyruklar almayabilir. Yani onların rızasını gerçekleştiren biri olması için, komprador olması için, gardiyan olması için Bilderberg toplantısına çağrılıp doğrudan emir almasına gerek yoktur. Egemenlerin egemen oldukları hiyerarşik yapı içinde oraya yükselmiştir zaten. Güçlülerin iradesine muhalif olma potansiyeli olan kişiler zaten hiyerarşinin alt basamaklarında elenirler. Hürriyet’in veya Cumhuriyet’in genel yayın yönetmeninin falanca çok uluslu şirkete, filanca vakfa, öteki politikacıya, beriki lobiciye hizmet ettiğini öne sürdüğümüzde bizi rahatça yalanlayacak olmasının nedeni budur. Aşağıdaki karikatürde olduğu gibi bir görüşme ender istisnalar dışında olmayacaktır. Çünkü öğretici hiyerarşisinde üst basamaklara tırmanmış olanlar zaten Rockefellerların, Bilderbergcilerin onayladığı, onlara büyük sorun çıkartmayacak kişilerdir. Bu, faizin haram olduğunu düşünen birini bir bankanın yöneticisi olarak görmüyor oluşumuz kadar doğaldır. Bundan ötürü editörlerin “bize neyi yazacağımız konusunda emir verilmiyor” demeleri basının “özgür” olduğunu göstermez. Tıpkı banka genel müdürünün “biz faizin haram olduğunu düşünenleri bankadan kovmuyoruz” demesinin banka çalışanlarının özgürlükleri konusunda bir ölçü olmadığı gibi. Harama inanan zaten o işi yapmak istemiyor, yapsa da yükselemiyor.

Muhabirler de editörler gibi kendilerine neyin haber yapılacağının söylenmediğini öne sürebilirler. Ama yaptığı haberlerin kiminin yayınlandığını, kiminin yayınlanmadığını gören muhabire dolaylı olarak “şu haberleri yap, şunları yapma” denmiş olur. George Orwell’in benzetmesiyle “Sirk köpekleri, eğitici kırbacını şaklattığında zıplar. Ama gerçekten iyi eğitilmiş köpek kırbaç yokken zıplayandır.” Zıplama görevi o köpek için gerçekliğin bir parçası olmuştur. Basın meslek ilkelerinde “tepedekileri kızdırma” gibi bir kuralı açıkça yazılı bulamıyor olmamız, o çevrede bu kuralın bilinmediğini göstermez. Yani bu kural basın toplumunun toplumsal gerçekliği olmuştur. “Editörlere kimse emir vermiyor” demek, “yaşamak için para gerekmiyor” demek kadar anlamsızdır. Evet, gerekmiyor. Hiçbir ülkede öyle bir yasa yok (!).

Bu bir karikatürdür. Yani gerçeğin yalınlaştırılmış ve abartılmış bir yorumu. Ama filanca yayın yönetmeninin falanca hükümetten, falanca devlet başkanının da Rothschild'den emir aldığı öne sürüldüğünde gözünün önüne bu sahne gelen, sonra da bu iddiayı gülünç bulan kişi şaşırmıştır. Böyle bir sahne yaşanmıyor ama sonuçta buradaki ilişki dolaylı olarak gerçekleşiyor. (Uykusuz 09.07.2015)

Egemenlerin hiyerarşisi, İkinci Dünya Savaşı sonrasının Batı'sında ve Batı'nın kuyruğu olmaya çalışan bizim gibi ülkelerde genel olarak "özgürlük", özel olarak "basın özgürlüğü" veya "düşünce özgürlüğü" dediğimiz şeyin sınırlarını belirler. Sınırlarını göremediğiniz bir kır düşünün. Kırın ortasında bir ev, evin önünde çitle çevrili bir alan var. Çiti dar buluyor ve özgürlük istiyorsunuz. Çit biraz genişletiliyor, bu arada eskiden çitin içinde olan alandan bir bölümü de çitin dışında bırakılıyor. Yani çitin çevrelediği alan azıcık genişletiliyor ama daha çok yeri değiştiriliyor. Ama kırın genişliğinden hala habersizsiniz. Size verilen yeni alanı "özgürlük" sanıyorsunuz. Çiti göremiyor oluşunuzun nedeni **yeni** toplumsal gerçekliktir. Yani modernizmin gerçekliği. Yavaş yavaş değişen, Tanzimat'la, Meşrutiyet'le, Cumhuriyet'le, İkinci Dünya Savaşı'yla, 1980 darbesiyle ve sonrasında gelişen toplumsal ve düşünsel hareketlerle tanımlanan ve bize bir hiyerarşi aracılığıyla çoğunlukla üstten öğretilen toplumsal gerçeklik... Bu Cesur Yeni Dünya'da para ve güç ilişkileriyle her geçen gün daha da içli-dışlı olanlar tarafından tanımlanan, pekiştirilen ve sürdürülen toplumsal gerçeklik. Asch deneyinde "çizgiler eşit uzunlukta" diyen oyunculara inanarak çizgileri gerçekten eşit uzunlukta görmeye başlayanlar gibi, gittikçe daralan çitlerimizin aslında var olmadığına bizi inandırıyorlar. Bu dev Asch deneyinde bize oynayanlar basın-yayın, üniversite ve politika dünyasıdır. Bizden biri gibi, yani denek gibi gözüken, bizi yanıltmak için bile bile yalan söyleyerek görevlerini yapan profesör asistanlarıdır bunlar. Ve fakat yaşamın doğası gereği bunlar hem oyuncudur, hem de oyuna getirilen. Çünkü insan oyun olduğunu düşündüğü şeyi ömrü boyu sürdüremez. Ömür boyu sürdürebilmesi için onun oyunluktan çıkıp kişinin yeni gerçekliği olması gerekir. Böylelikle ikna olduğu ülkünün gönüllü askeri olacaktır. İkna

olmayı başaramayanlar hiyerarşide yükselemeyecektir. Bu kendini besleyip inşa eden, **pozitif geribildirimli** bir sistemdir; bir başka deyişle kısır döngüdür.

[Sözcüklerle](#) ilgili yazılarda özgürlük sözcüğünün yönlü olması gereken ama yön bildirmeyen bir sözcük olduğunu söylemişim. “Gitmek” gibi, “değişim” gibi, “devrim” gibi, “kurtulmak” gibi. Böyle kavramlar kendi başlarına bir hedef, nihai bir ülkü olamaz. “Özgürlük” istiyoruz denmez; anlamsızdır, aptalcadır. “**Şu bağdan** özgürlük istiyorum” denirse ancak o zaman anlamlı olur; “**şuradan şuraya** gitmek istiyorum” örneğinde olduğu gibi. Bunun ayırdında olan kişiler için “basın özgürlüğü” kavramı artık anlamsızdır. Çünkü uygulamaya bakıldığında bunun **halk erkinden** özgürlük anlamına geldiği, şirket hissedarlarından veya şirketi yönlendiren her ne güç odağıysa ondan özgürlük anlamına gelmediği açıktır. Şu ünlü “Özgürlük başkalarının duymak istemediklerini söylemektir” tanımı hep hükümet-kişi veya hükümet-basın şirketi çatışmaları bağlamında kullanılıyor. Şirket yönetimi-şirket çalışanı çatışması bağlamında kullanmak pek az kişinin aklına geliyor. Çünkü ezici çoğunluk çelişkilerle dolu kapitalist-özgürlükçü ahlak sisteminin doğrularına inandırılmış ve bu inançlarını sorgulamıyor. Sıkışınca “dükkan benim” bahanesine sığınan basın patronu neyin özgürlüğünü talep ediyor? İşte modern özgürlükçü ahlakın temel ilkesine yine geldik: “Şirketlerin ahlaki sorumlulukları yoktur.” Halkın otoritesini temsil eden hükümetten bağımsız ama özel kişilerin otoritesine bağımlı olmak isteğinin üzerine titrenecek, kutsanacak hiçbir yanı yoktur. Bu düpedüz ahlaksızlık talebidir.

Basın özgürlüğü ile kast edilen asla para kazanma zorunluluğundan özgürlük olmamıştır. Basının ve basını tutan sivil toplum örgütlerinin talep ettiği özgürlük, yalnızca hükümet denetiminden özgürlüktür. Basının sahibi şirketler olduğuna göre bu, **şirketlerin kamu denetiminden özgür olma** talebidir. Dolayısıyla aynı zamanda kamuya karşı sorumlu olmaktan da özgür olma talebidir. Basın özgürlüğü tam olarak budur.

Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün her yıl güncellediği [Dünya Basın Özgürlüğü endeksinde](#) bu durum açıklıkla görülür. Bu endeks, basın ile paranın veya basın ile özel kişilerin ilişkisine göre değil, **yalnızca basın ile hükümetin** ilişkisine göre oluşturulmuştur. Bütün endeksler gibi bu endeks de bütünüyle öznel ölçütlere göre oluşturulmuştur ve liberal doğruları benimsediği için kendisiyle çelişir. Örneğin bu örgüte göre basının sözde en özgür olduğu ülkelerden İsviçre’de sözde Ermeni soykırımını inkar etmek suçtur. Basının sözde en özgür olduğu ülkelerden Almanya’da sözde Yahudi soykırımını tartışmak bile suçtur ve yayıncılar/yazarlar bu yüzden hapse girmişlerdir. Gezici tavuk kümesi gibi, çitin yalnızca yeri değiştiriliyor. Belki daraltılıyor ama genişletilmiyor; hele kesinlikle kaldırılmıyor.

Modern dünya, kurallarını iyiyi ve kötüyü ayırmak üzere değil, özgürlük, eşitlik vb. belirsiz ve bulanık idealleri gerçekleştirmek üzere koyduğu için yalan söylemenin kötülüğüyle ilgilenmez. “İfade özgürlüğü” veya “basın özgürlüğü” idealine yakın görüldüğü sürece yalan söylemek, yani ahlaksızlık yapmak serbesttir. Bu yalanın kapsamı konusunda yanılmayın. Gerçeğin bir bölümünü söylememeyi seçmek, gerçeğe bir parça gerçekdışı eklemek, gerçeği söylemenin zamanlamasını işine geldiği gibi yapmak da yalan söylemektir. Amerikan adliyesindeki antta olduğu gibi birincisi gerçeği, ikincisi yalnızca gerçeği, üçüncüsü bütün gerçeği söylersek gerçeği söylemiş oluruz. Bunlardan birini bilerek eksiltmek gerçek-yalan sınırını geçmektir. Bütün bunları fitne ve düşmanlık çıkarmak amacıyla yapmak da yalan söylemektir. Aynı gerçeği, bilinen veya bilinmeyen türlü bilimsel teknikleri kullanarak daha sevimli veya daha sevimsiz göstermeye çalışmak da yalan söylemektir. Reklam ve halkla ilişkiler işkolları kategorik olarak yalan söyleme uzmanlığıdır; bunları kendi içinde iyi veya

kötü diye ayırmaya çalışmak boşunadır. Arçelik reklamındaki bütün yalanları affetmeden ayıklayacak olsak geriye “buzdolabı üretiyoruz”dan başka bir şey kalmaz. Eleştirel okumanın [nihai sorusuna](#) vereceğimiz “Yazar bizim tüm gerçeği ve yalnızca gerçeği bilmemizi istiyor” dışında kalan bütün yanıtlar, yalanın az veya çok varlığına işaret eder.

Ana akım kaynaklarda (“radikal /marjinal” olarak dışlanmayan kaynaklarda) basın tarafsızlığı, basında yanlılık, basın özgürlüğü terimleriyle konuşulan şey işte bu daracık çerçevenin içidir. Daracık bir çitin içinde istediği yöne gitmekte özgür olan muhabirlerin, çitin dışına çıkmamak koşuluyla nereye gideceği konusunda kimseden emir almayan editörlerin, çitin dışının varlığından bile habersiz yazarların “nötrlüğünü”, “objektifliğini”, “tarafsızlığını” konuşurlar. Hatta bunun bir adım ötesine geçer, basın üyelerinin “özgürlükçü” tutumlarından söz edecek kadar saçmalarlar. Gerçekte Kalashnikov fabrikasında vida sıkın bir işçi kadar özgürler.

Gizlilik hemen her zaman kötülük demektir.

Hepimiz okula gittik. Öğretmenin elinde sizinkinden farklı bir ders kitabı görünce şaşırdığınızı hatırlıyor musunuz? Çoğu kez öğrenci kitabından ayrı bir öğretmen kitabı vardır. Öğretmene yönelik yazılmıştır ve genelde daha kalın olur. Bu kitap öğretmenin mesajı iletmesine yardımcı olacak metinler içerir. Öğrenci bu kitabı görse kısmen anlamayacaktır, kısmen de görmemesi gereken şeyler içerir.

Şimdi, basınla okulun farkını düşünürseniz, iletişim modeli olarak aslında hemen hemen aynıdır. Çünkü ortada bir iletişim yoktur, tek yönlü iletim vardır. Öğrenci kendi bilmediği bazı şeyleri öğretmenin bildiğini bilir. Okur da kendi bilmediği bazı şeyleri basının bildiğini varsayar. Öğrenciler öğretmenle en azından yüksek sınıflara gelene ve kendilerini yetiştirene değin tartışamazlar. Ancak anlamadıkları yeri sorarlar. Basında da aynıdır.

Öyleyse basının elindeki “öğretmen kitabında” ne yazıyor dersiniz? Bu kitap bize kapalıdır. Kimi lokanta, ender bir güvenilirlik gösterisi olarak müşterinin mutfağa girmesine izin verir. Okurun mutfağa girmesine izin veren kaç basın şirketi biliyorsunuz? Dahası, mutfağa girmek yalnızca lokantanın temizliğiyle ilgili bir fikir verir. Kullanılan pirincin üzerindeki zirai ilaç kalıntısıyla ilgili bilgi vermez örneğin. Fatih Altaylı aylık telefon görüşme dökümünü yayınlamaz örneğin. Zaten siz de istemediniz. Zaten verse de yorumlayamayacaksınız. Hürriyet’in binasında bir gün akşama dek gezin, “öğretmen kitabını” göremezsiniz. Görseniz bile çoğunu anlamayacaksınız. Çünkü siz alan uçta olmaya koşullandınız. Veren ucun nasıl çalıştığını, nasıl düşündüğünü bir günlük mutfak gezisiyle anlayamazsınız. Sizin geçim kaynağınız basında gördüğünüz şeyleri yorumlamak değil. Sizin zamanınızı dolduracak başka uğraşlarınız var. Ama veren uçtakiler sabah akşam o işle uğraşıyorlar. Sizin adınıza lokanta mutfagını denetleyen (en azından gelişmiş ülkelerde) kamu hizmetlileri bulunur ama basının mutfagını denetleme diye bir görev hiçbir demokraside bulunmaz. Lokantalar özgür değildir, mutfaklarını gizleyemezler, malzemelerin nereden gelip nereye gittiğini belgelemek zorundalar ama basın bu tür zorunluluklardan özgürdür.

İşte bu gizlilik, basın şirketinin kötü işler yaptığının ve yapacağının güvencesidir. Gizliliğin kötülüğe yol vermesi ilkesi yaşamın bütünü için geçerlidir, yalnızca basın için değil. Kamu kurumlarının ve

büyük şirketlerin denetçi çalıştırmaları, bu ilkeye işaret eder. Çünkü örgütte yönetime gizli kalmış etkinlikler istenmez. Gizli cemaat, tarikat, mason locası gibi yapılardan hemen hiç iyilik çıkmıyor olması, aynı fizik yasasına işaret eder. Hatta koyu renk cam filminin yasal olmaması bile aynı doğa yasasının sonucudur.

Basının Kökenleri ve Modern Dünyanın Yapısı alt başlıklarında ve son iki alt başlıkta anlattıklarım aynı zamanda “komplo kuramlarını” değerlendirmek için gerekli verilerdir. Türlü çıkar çevrelerinin bu kuramlara verdikleri tepkileri iyi okumak için de gereklidir. Olanaklarım ölçüsünde bu konuya ileride ayrıca değineceğim.

Sonraki sayfa: 1) Gazetecinin veya yazarın yazmak istediği. 2) Gazetecinin veya yazarın özsansürü. 3) Sayfa editörünün düzeltisi. 4) Reklamvereni kızdırmayalım. 5) Hükümeti kızdırmayalım. 7) Okuru kaybetmeyelim. 8) Yayınlanan içerik. Ve sonunda, anlama ve yorumlama kayıpları ve sözün bağlamından kaynaklanan kayıplardan sonra okura ulaşan mesaj... Basın şirketi para kazanmak zorundadır. Bunun için reklam vereni memnun etmek zorundadır. Hükümetin sıkıştırmalarından uzak kalmak için özsansür uygular. Arada bir sansasyon yaratmak isteyebilir. Bunun için sözü süslemesi, gerçeğin kendisini değil bir karikatürünü iletebilir. Ürünün kalabalıklarca kolay sindirilebilmesi gerekir. Bunun için düzeyi düşürmek isteyebilir. Alışılmışın dışına çıkmaktan kaçınabilir. Duygusal olarak yük olmak istemez. Bunun için habere eğlenceyi karıştırabilir, olumsuz haberleri arka plana çekebilir. İstemli ve istemsiz yanlışlıklara sahiptir. Bu, iletilen mesaja ayrı bir filtre olur. Bütün bunları geçtikten sonra gerçeğin bir parçası rapor edilirken önce muhabirin, sonra editörlerin öznelliğinden payını alır. Sıradan okurun filtreleri ve siyah lekeleri fark etmiyor olması beyazlara, yani söylenene odaklanmasıdır. Oysa söylenmeyenler de veridir. Bir başka deyişle neyin söylenmediği de veridir. Siyah lekelerin varlığına kafa yormamaları gerektiğine inandırılmış olanlar bunu yaşamın olağan aksaklıklarından sayıp ahlaki bir mesele yapmamayı seçiyorlar. Oysa gerçeği bildirme iddiasında bulunup da onun bir bölümünü örtmek yalan söylemektir. Hangi gerekçeyle olursa olsun bunun adı yalan söylemektir. Yalan söylemek veya yalan işitmek zorunda kalıyorsak bizi böyle davranmaya iten etmenleri araştırıp düzeltmemiz gerekir, onları kanıksamamız değil.

1

n

2

3

10

1

le serink
'ortamda
"edebiy
yirmi y

...sağ
...sidir.
...in le

şları/özet
rtılmış, ç

şişleri Ba

engeller
anmıştır

Basın “kuşa bak” yapar, dikkat dağıtır, gerçeğin önünde perde olur.

“İnsanoğlunun bildiği her işe yaramaz öyküyü büyük miktarlarla satabiliyorsak, Sovyet tehdidi masalımızı daha da büyük miktarlarda satabilmeliyiz.” Robert Lovett, ABD Savunma Bakanı, Kore Savaşı yöneticisi, Soğuk Savaş harlayıcısı.

Basın insanların ahlakını, moda deyimle “değer yargılarını” değiştirdiği gibi önceliklerini de değiştirir. Değiştirmek gibi “nötr” bir sözcük kullanmak yerinde olmaz açıkçası; “bozar” demek daha uygun düşer. Örneğin Amerikan Kanser Derneği dünyanın en zengin yardım örgütüdür. Aşırı zengindir, yani gerekenden, iş görmek için ihtiyacı olandan fazla bağış toplamaktadır.² Bunun nedeni Amerikan basınında çok yer alması ve dernek yöneticilerinin de basın ve halkla ilişkiler düzenini iyi kavramış, duygu sömürüsü yapmayı iyi bilen kişiler olmasıdır. Bizdeki benzeri Lösev olmalıdır. Ne için para topladığı belli olmayan bu vakıf, yasaları bile çiğneyerek hasta çocukları kullanarak yaptığı duygu sömürüsü reklamlarıyla ihtiyacının üstünde bağış toplamaktadır. Topladığı paralarla özel hastane kurabilmiştir. Oysa ne lösemi Türkiye’nin en büyük yıkıma yol açan olayıdır, ne de kanser Amerika’nın. Sözelimi meme kanseriyle ilgili gönüllü “farkındalık” çalışmaları yapan basın, çok daha ölümcül olan mide kanseri veya diyabet gibi konular için pek hevesli olmuyor. Hastalıklar hakkında böylesine çarpık bir algı oluşturan basının insanlığın ortak ve büyük sorunlarını ve hatta krizlerini anlamamıza hizmet etmesi beklenemezdi. Nitekim Covid-19 histerisinde bir kez daha gördük ki basın yeryüzünün en büyük sorunlarını bizden gizliyor. Salgında modern kent yaşamının ne denli kırılgan ve sürdürülemez olduğu, aşırı nüfusun nasıl patlamaya hazır bir bomba olduğu, uluslararası bağımlılığın bir anda milyonları nasıl can çekiştir hale getirebileceği, uluslararası yolculukların çoğunun gereksiz olduğu, turizmin en az yararı kadar zararı olduğu gibi gerçekleri kafası çalışanlar hatırladı. Ama basın sayesinde değil, basına **rağmen** hatırladı. Çünkü Batı basını da, Türk basını da bunların hiç birine dikkat çekmedi. Bir şey sizin dikkatinizi yönlendirebiliyor, böylece önceliklerinizi değiştirebiliyorsa ahlakınızı da değiştirebiliyor demektir. “Algı yönetimi” denen şey bu denli basittir. Öyle yirmi beşinci kareleri, fotoğraflarda gizli “sex” sözcüklerini, doğrultulduğu kişinin düşüncelerini değiştiren mikrodalga silahları falan arama aymazlığına düşmeye gerek yok.

Her yıl yüzlerce kişi cinsel tecavüze uğrarken veya öldürülürken aralarından Özgecan Aslan’ın seçilip günlerce kafamıza çakılması algı yönetimidir. “Kadına şiddet” manşetleri durmamıştır. En okumuş, en bol diplomalı olanlarımız bile **eleştirel basın okuru olamadığı için** kadınlara yönelik saldırı suçlarında artış olduğuna inanır olmuştur. Oysa TÜİK’in ve Adalet Bakanlığı’nın verilerine göre zerre artış yoktur. TÜİK manşet yapılan adi olay sayısı diye bir istatistik yayınlasaydı algı yönetimi işte orada armut gibi ortaya çıkardı.

Benzer biçimde George Floyd’un ölümünün ABD basınında günlerce haber yapılması Amerikan halkını kudurtmaya yetmiştir. Bu gerçek bir algı yönetimidir çünkü gözüne alınma videosunda Floyd’un sağlığının bozuk olduğu açıkça görünüyordu. Basın polisin kötü muamelesini “taammüden cinayet” olarak sunarken videoda var olmayan şeyleri gerçekmiş gibi sundu. Basın kartelinin ve bu kartelee iman etmiş olan sosyal medya güruhunun polisin beyazlara yönelttiği kötü muameleyi yok sayıp olayı bir ırk çatışmasına çevirmesi ayrı bir algı yönetimidir.

² Samuel S. Epstein, “American Cancer Society: The World’s Wealthiest ‘Nonprofit’ Institution,” International Journal of Health Services 29, no. 3 (1999): 565–578.

Örnekler tükenmez ama Türk basınının sokak itlerine gösterdiği manyakça ilginin halkın algısını nasıl çarpıttığıyla bitirmek istiyorum. Bu basın sayesinde Türkiye’de sokak itlerinin kışın battaniyeye, sıcak eve gerek duyduklarına inanan doğa cahili bir kuşak yetişmiştir. Önceliklerin değişmesinin ahlakın değişmesi olduğunu burada net biçimde görüyoruz çünkü aç kalmak ve üşümek üzere evrilmiş olan itler bu kuşağın gözünde soğuğa, açlığa ve yalnızlığa dayanıksız olarak evrilmiş olan evsiz insanlardan daha büyük bir önceliğe sahip oldular.

Hizmet değil kişisel çıkar için yönetmeye talip kişilerin ve bu kişilerin kurdukları vatan haini hükümetlerin –ki bu hükümetlerden dünyanın pek çok yerinde var– halka karşı durumu aslında bir savaş durumudur. Bu kişilerin ve hükümetin halka sunduğu vitrinle halk kesimlerinin anlama ve yorumlama kapasiteleri birbiriyle vuruşan iki orduya benzer. Savaş bir aldatma sanatıdır ve hükümetler halkın anlama ve yorumlama kapasitelerine üstün gelmek için sürekli oyunlar yaparlar, taktikler kurgular, denerler, değiştirirler. Halk kesimleri, muhalefet partileri, sivil toplum örgütleri, meslek örgütleri ve sendikalar da halkın zihinsel kapasitesini temsil eden çarpışan birliklerdir. Böyle bir savaş meydanı düşünün. İşte bu zihinsel savaş meydanında hain hükümetlerin en büyük destekçisi duman perdeleri yaratarak, bazı sesleri yükseltip bazısını kısarak, aynalar ve mercekler kullanarak halk kuvvetlerini aldatmasına yardımcı olan basındır. Bu elbette basının hükümetle çıkarının örtüştüğü durumlarda geçerlidir. Hükümetin kaybedeceğini sezdiği durumlarda basının taraf değiştirip ve savaşın gidişini değiştirmesinin önünde bir engel yoktur. İlke olarak halk tarafında yer alan basın şirketleri de nadiren olur. Ama daha önce söylediğim gibi, sürekli tekelleşen piyasaların reklamına muhtaç basın şirketlerinin hem para kazanıp hem gerçeğin tarafında yer alabilmesi çok ender görülen bir cambazlıktır; övülesidir ama uzun süremez. Bu, paradan çok iyilik için çalışan bir şirket göremeyişimiz kadar doğaldır. Bu şirketler kısa sürede batırlar. Modern özgürlükçü kapitalist toplumun eko-sistemi ahlaklı şirketlerin üzerinde ağır bir doğal seçim baskısı oluşturur. Yalana muhalif ve gerçeğin bilinmesinden ödün vermeyen bir basın şirketine rastladıysanız bir daha bakın; daha dikkatli bakın. Doğru gördüğünüze emin misiniz? Çift gökkuşağı kadar ender ve geçici bir şeyle karşı karşıyasınız.

Gürkan Engin'den alıntıdır.

Yolda yürüyemeyen insanlar demokrasi destanı yazmışlar. Basın öyle diyor.

Basın, şantaj yapması yasal olan tek iş koludur.

Bankaların kalpazanlardan tek farkı onların kalpazanlığının yasal olmasıdır. Benzer biçimde basının yaptığı şantajın kişilerin yaptığı şantajdan farkı basıninkinin yasal olmasıdır.

“Vatikan’a Saldırıları Kim Örgütüyor

Odatv 21.04.2010 12:07

Dünya basınının gündemini yaklaşık iki aydır Katolik kilisesindeki cinsel istismar vakaları meşgul ediyor. Ünlü Amerikan gazetesi New York Times’ta 24 Mart’ta Laurie Goodstein imzasıyla çıkan ve 1970’lere ait cinsel istismar vakasını konu edinen makale, bir işaret fişeğiymişçesine, Avrupa’nın dört bir yanından yüzlerce istismar vakasını gündeme taşıdı. Haberin 1970’li yılları konu edinmesi ve Vatikan’ın çocuk istismarı vakalarıyla ilgilenen kurumunun, İnanç Öğretisi Cemaati, başında şimdiki Papa XVI. Benediktus’un bulunması konuyu ilgi çekici bir hale getiriyor. İddia özetle şu: 1950-1974 tarihleri arasında Amerika’daki Milwaukee Piskoposu Baba Murphy, iki yüz sağır çocuğa cinsel istismarda bulunmuş ve Kardinal Joseph Ratzinger, şimdi papa, konuyla ilgili şikâyetleri örtbas etmiş. Bu iddianın ardından İrlanda’dan Almanya’ya kadar bütün Avrupa ülkelerinde istismar haberlerinin yapılması, bizi, basının elinde bu tür vakaların uzunca bir süredir bulunduğu ve şimdi haberleştirildiği yönünde düşünmeye sevk ediyor. Haberlerin zamanlamasına dikkat çeken Russia Today yazarı Robert Bridge, Vatikan-karşıtı basın kampanyasının Hristiyanlığın en kutsal haftası olan Paskalya-öncesine denk geldiğine işaret

ediyor. Papa'nın geniş yığınların karşısına çıktığı bu kutsal günlerde, basın kilisenin çocuk istismarcılığı üzerine yazması, kuşkusuz, ağır bir saldırdır."

Basının eriştiği bilgi ve belgeleri uygun zamanda kullanmak üzere bekletmesi, ahlaksız kurumlarda terfi ettirilen memurlardan tarihsiz istifa mektubu alınmasına benzer. Basın patrondur, hakkında haber yapılacak olan kişiler de terfi ettirilen memurlar. Basın bu kişilerin boynuna zinciri geçirmiş durumdadır. Kişi böylece basının (ve basının patronlarının) önünde diz çökme taahhüdünde bulunmuş olur. Onların sözünden çıktığı anda ipini çeceklerdir. Biat etmeyip dik duranlarsa basının sillesini yer ve halkın gözünden düşürülürler. Örnek için batan gemi Refah Partisi'nden ayrılarak AKP'yi kuran Erdoğan'a karşı basının 2000-2002 yıllarındaki tutumuyla, CHP'nin gittikçe onursuzlaşmasına katlanamayarak istifa eden Emin Ülker Tarhan'a yönelik tutumunu karşılaştırın. Birini ittire ittire başbakan seçtiren basın öbürüne bütünüyle arkasını dönerek kariyerini bitirmiştir. Yukarıda örneğini gördüğümüz veriyle yan yana getirince sormak gerekir: Acaba çekmecelerinde Tarhan'ın "boş istifa mektubu" bulunmadığı için mi yükselmesini istemediler?

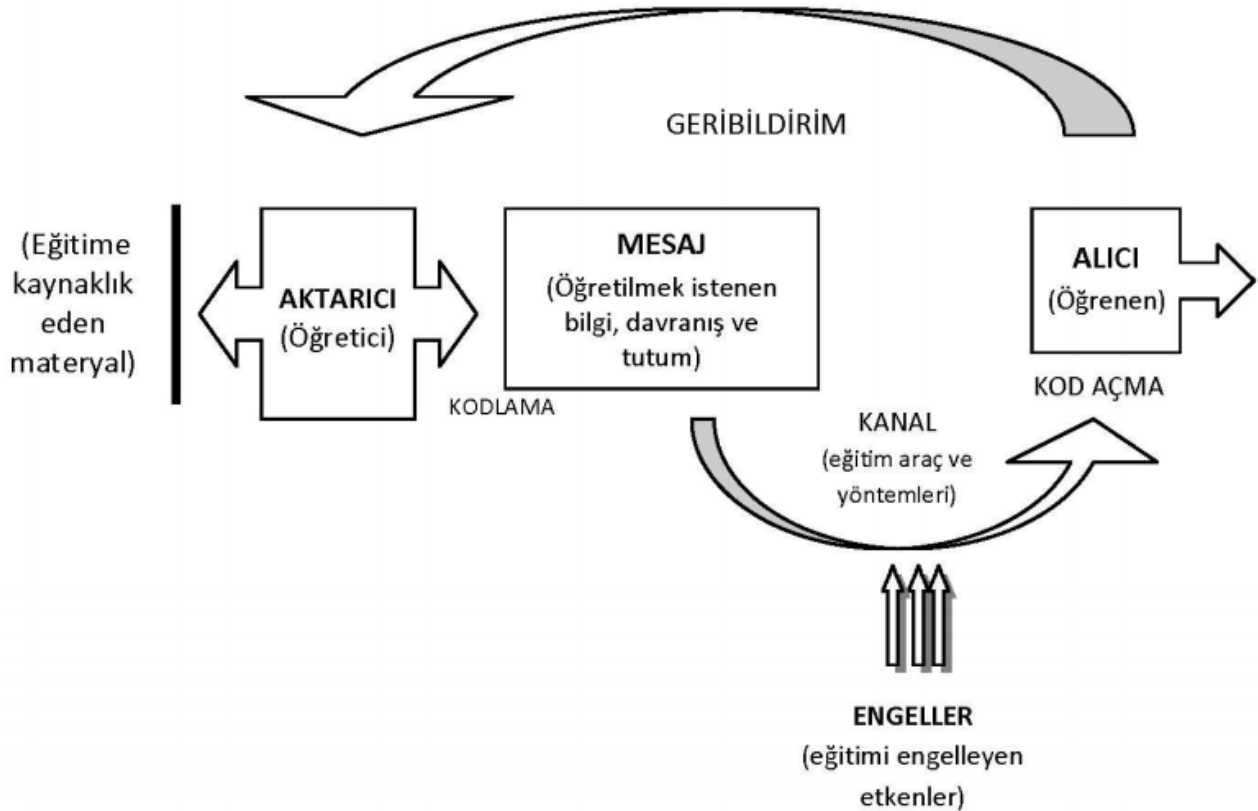
Basında fazlaca övüldüğünü gördüğünüz kişilere dikkatli bakın. Bunlar büyük olasılıkla basının veya basını çekip çeviren perde arkasındaki çevrelerin enselerinden tuttuğu kişilerdir. Basının insanların düşüncelerini yakından belirlemeye başladığı, algı yönetiminin günışığı gibi her yeri kaplayan bir gerçeklik olduğu modern zamanlarda bütün ABD devlet başkanları bu şekildedir. Haklarında her türlü çirkinlikle ilgili klasörler hazırlanır ve klasörler adamın görevi süresince güncellenir. Olur da devlet başkanı kendi vicdanı ve aklıyla bir iş yapmaya kalkar, güç odaklarına (kimi buna "derin devlet" diyerek kapsamını daraltıyor) ters işler yaparsa ipini çeker ve başkanlığını bitirirler. Bill Clinton'a yaşatılan skandal böyle bir tuzağa benziyor. J.F. Kennedy'nin öldürülmesi ise basının elinden bir şeyin gelmediği, adamın fazla temiz olduğu durumda güç odaklarının başvurdukları son çaredir. Böyle zor ve riskli yöntemlere başvurmamak için Amerikan basını, geleceği parlak görünen her genç politikacının sicilini tutar. Sicilinde leke bulamadıklarının yükselmesini istemezler çünkü onların özgür vicdanlı kişiler olma tehlikesi vardır.

Basının için şantaj yapmanın tek yolu bu değildir. Sözgelimi bir yiyecek markanız varsa basınla ters düşmek istemezsiniz. Ürettiğiniz yiyecek ile ilgili kuşku uyandırıcı bir haber basın şirketinin size büyük zarar vermesine yol açabilir. Basın bunu yasayı çiğnemen ve herhangi bir tazminat ödemen yapabiliyor. Bunu yapabilmesini sağlayan şey basın özgürlüğüdür. Diyelim ki süt üreticisisiniz ve basın şirketi "falanca sütte ağır metal bulundu" gibi bir manşet atıyor ve işinizi bitiriyor. Ağır metal miktarı sağlık sınırını geçmiyor olabilir, ürettiğiniz süte marka vermeden göndermede bulunuyor olabilir veya sizin iş kolunuzu bütünüyle zan altında bırakıyor olabilir. Bu durumda mahkemede kanıtlanabilecek, tekzip edilebilecek bir "yalan haber" yapmamış olacaktır. Sözgelimi ABD ve İngiltere'de "dieselgate" adıyla anılan ve yalnızca Volkswagen şirketine yakıştırılan emisyon hilesi haberleri aslında bir karalama kampanyasıydı. Volvo, Renault, Fiat-Chrysler gibi pek çok üretici hile yaptı ama Volkswagen şirketi "onları niye haber yapmıyorsunuz" diyerek dava açamıyor, kendini savunamıyor. Kişiler hakkında sayısız örnek verilebilir. Yakın zamanda oyuncu Ahmet Kural'a yapılan linç ve yargısız infaz örneği basının herkesin tepesinde kılıç gibi sallanan bir tehdit olduğunu göstermiştir. bunun gibi örnekler basının güç yetirebildiği herkese "benimle iyi geçin yoksa saygınlığını sıfıra indiririm" üstü kapalı tehdidini savurduğu anlamına gelir. Adliyeye taşınamayan, ima edilmiş tehdittir.

Basın, bilginin kaynağını gizlemesi yasal olan tek meslektir.

Basın çalışanlarının ve yöneticilerinin sıradan yurttaşlardan farkı, edindikleri bilginin adli soruşturma ve kovuşturma konusu edilememesidir. Bunu engellemek için her demokratik ülkede özel yasalar çıkarılmıştır. Kamu yararı bile söz konusu olsa bir muhabir, bir editör kendisine ulaşan yaşamsal bilginin kaynağını gizli tutabilir. Bunu yaparken işini ve yurttaşlık haklarını da koruyabilir. Öte yandan demokratik ülkeler sıradan yurttaşta böyle bir hak vermemiştir. Kişiler kendilerine ulaşan haberin kaynağını açıklamak üzere baskı altına alınabilirler. Hatta bu nedenle işkenceye uğradıklarında bu durum “büyük haber” olmayacaktır. Çünkü basın, kurumsallaşmış profesyonel bencilliği içinde “basına saldırı” ile herhangi bir yurttaşın yurttaşlık haklarına saldırı arasında ciddi bir ayrım yapagelmıştır. Bu davranışlarıyla kendilerini kutsayan zalim din adamlarına benzerler. Kast sistemi geri kalmış birkaç ülkede var olan haksız bir katmanlaşma olarak anlatılır bize. Oysa modern demokratik toplumlar zenginliğe ve meslek grubuna göre kast sistemine benzer ayrımlar yaptıklarında bunun ayırdına varmamız çok güç oluyor. Belki bunun nedenlerinden biri bu ayrıma bir [ad](#) konmamış olmasıdır.

Kaynağı açıklamama özgürlüğü, üzerinde denetimin olmadığı bir özgürlüktür. Bu, basına bir bahçe verip “bu bahçede dilediğini yap, seni cezalandırmayacağız” demeye denktir. Herkes bilir ki denetlenmemiş özgürlükler eninde sonunda kötülük için kullanılır. İnsan doğasıdır; kötü para iyi parayı, kötü düşünce iyi düşünceyi kaçırmaz. Basının bu dokunulmazlığı salt kötülük için kullanması kaçınılmazdır.

Bu bir eğitim iletişimi modelidir. Görüldüğü üzere bilenden bilmeyene doğru çoğunlukla tek yönlü bir akış bile olsa sağlam bir geribildirim kanalının bulunması gerekiyor. Basınla “kitle” arasında bu bulunmuyor. (grafik alıntıdır)

Basında parayı veren düdüğü çalar.

Gerçeği söyleme güdüsüyle kısa vadeli bireysel çıkar elde etme güdüsü yan yana bulunmaz. Bu ikisi birbirini iter. Bu, tıpkı gizliliğin kötülüğe yol vermesi gibi evrensel bir fizik yasasıdır. Basın şirketleri öncelikle para (ve dolayısıyla güç) kazanmak için var olmaları nedeniyle gerçeğin bilinmesi onların önceliği olamaz. Çevrenize bakın. Sizin iyiliğinizi isteyen, size iyi davranan insanlarla aranızda para alışverişi olmadığını göreceksiniz. Hatta kimisi bu yüzden arkadaşıyla para alışverişine girmeye çekinir, çünkü bu ilkeyi herkes bilir veya sezer.

Bu sayfalarda “basın kuruluşu” sözünün tam bir aldatmaca olduğunu, doğru ifadenin “**basın şirketi**” olduğunu anlatmaya çalıştım. Kavramlar dünyamızdaki arızaları, kopuklukları, çelişkileri giderdiğimiz ölçüde temiz düşünürüz. Şirketler hukuku basın şirketleri için de geçerlidir. “Basın özgürlüğü”, “dördüncü kuvvet basın” gibi kavramlar, her sektör gibi basının da şirketlerden oluşan bir sektör olduğunu bilgisiyle yan yana gelince daha doğru anlamlar kazanır. Basın-yayın bir ticarettir ve burada ticaretin kuralları geçerlidir. Çok basit ve somut bir örnek vereceğim.

TED, ABD’de kurulmuş bir dernektir. “*Ideas worth spreading*” (yayılmaya değer fikirler) sloganında açık edildiği üzere dünyada fikirleri yayma amacı güder. Tıpkı bir basın şirketi gibi, konuşan bir ağız veya yazan bir kalemdir. Ama bir dernektir ve kâr ve amaçlı kurulmamıştır. En azından görüntüde hiçbirimizden para istemez. Ona para veren birileri zaten vardır. Bu para bu fikirleri yaymanın masrafını karşılamak içindir. Herkes her fikri yayılmaya değer bulmaz. Siz kendi fikrinizi yayılmaya değer bulursunuz, ben kendi fikrimi...

Aşağıda Türkiye’de düzenlenen “TEDx” konferansının sponsorlarının bir listesini görüyorsunuz. Şimdi bu konferansta sizce her fikir yayılabilir mi? Örneğin ben ayaküstü yemek sektörünün zararlarını anlatacağım, ortadan kaldırmayı teklif edeceğim ve bununla ilgili bayağı demokratik de bir planım var. Sponsorlarda gördüğünüz TFI, yani Burger King bunu açıklamama izin verecek midir? Örneğin cep telefonlarının ve nasıl çok daha yararlı kullanılabileceğini ama dünyanın önde gelen şebekelerinin bu olanakların önünü kestiğini anlatacağım. Vodafone buna izin verecek midir? Bankalarla ilgili, gazetelerle ilgili, finans haberciliğiyle ilgili, bilişimle ilgili bir sürü “aykırı” fikri olan insanlar bu sponsorların süzgecinden geçebilecek midir?

Demek ki “parayı veren düdüğü çalar” ilkesi yalnızca parayla satılan ürünler ve hizmetler için değil, bedava görünen bilgiler için de geçerliymiş. Bu bilgi fikir biçiminde karşımıza çıkabildiği gibi haber biçiminde de çıkabilir. Bu ilkeyi ücretsiz sertifika programları, farkındalık ve kamuoyu yaratma kampanyaları, sosyal sorumluluk projeleri vesaire pek çok yerde uygulayın. Özgürlük dediğimiz şey, hareket alanını seçeneklerle sınırlamaktan ibarettir. Basın özgürlüğü de, düşünceyi yayma özgürlüğü de olanak tanıyacak konumda olanların lütuflarıyla sınırlıdır. Dikkat edin, “yaydıkları” ve çevrenizde oluşturdıkları düşünce dumanı, ötesini görmenizi engellemesin.

TED ruhunu Türkiye'ye taşıyıp büyük fikirlerin konuşulmasına ve paylaşılmasına imkan veren, akıllarda ve yüreklerde kıvılcım yaratmamıza destek olan tüm sponsorlarımıza sonsuz teşekkürler ederiz.

SPONSORLAR

Basın güce göre konum alır.

“Amerika’nın her ülkede maaş ödediği gazeteciler vardır, bunlar ABD’nin çıkarlarına göre haber yaparlar.” Hilmi Özkök, Eski Genelkurmay Başkanı.

Haber basınının uygulaması kitaplarda yazan kurama uymaz. Derslerde okutulan kuramda basın göze parmak sokacak, örtülmeye çalışılanları açığa çıkaracak, uzakta olanı yakına getirecek, bilinmezi bilindir yapacak bir hizmet birimidir. Gerçek dünyada tam tersini yapabilir ve çoğunlukla yapmaktadır. Bunun böyle olması hem halkın çoğunluğu tarafından hem de güç odakları tarafından onaylanma zorunluluğundandır. Çünkü hem uslu çocuk olup reklam (her anlamda) alacak, hem de kalabalıkları kendine baktıracaktır. Bu durum güçlü azınlığın çıkarıyla halkın çıkarının çatıştığı noktada berrakça görünür. Basının bunlardan birinden uzaklaşmamak için yaptığı hızlı manevralara basitçe “döneklik” denir. Sözelimi Ergenekon davasını önce köpürtüp sabah akşam kafamıza çakması, sonra da “yaa, yalanmış” deyip hiçbir şey olmamış gibi “haber” yapmayı sürdürmesi egemen azınlığın çıkarıyla halkın çıkarının çatıştığı noktada kendini kurtarmak için yaptığı bir kaçış manevrasıdır. Düşünmeyi bütünüyle unutmamış olanlar bu gibi anlarda basının çıkarları birbiriyle çatışan iki öbeği birden idare etmeye çalıştığını görürler. Bunu en bariz, en kötü durumda olanımızın bile durumu anlayacağı bir örnek olarak verdim. Döneklik yalnızca hızlıca ortaya çıkan, teknenin karinasının görüneceği kadar yattığı bir dümen kırma anıdır. Yoksa eğitilmiş, keskin gözler için perde saydamdır, basının bu ikili oyunu günde 24 saat sürer.

Gülen'in de desteğiyle Erbakan hükümetinden halkı soğutma çabaları. Aynı Gülen daha sonra aynı gazeteler tarafından terörist ilan edilecek.

POSTA

20 ŞUBAT 2001 SALI

125.000 LİRA

**4 SAYFALIK
BULMACA
GAZETESİ**

Bugün ve her gün
POSTA ile bedava

**ANADOLU, FEN VE
MESLEK LİSELERİNE
HAZIRLIK DENEME SINAVI**

**CEVAP
ANAHTARI**

12. sayfada

LÜTFEN SAĞDUYU

✓ Devletin zirvesindeki iki isim Sezer ile Ecevit
MGK'da kavga edince piyasalar karıştı. Borsa dibe
vurdu, faiz fırladı, bir anda 5.1 milyar dolar uçtu

✓ İstikrar programını tehlikeye sokan bu krizin
bedelini yine vatandaş ödeyecek. Halk, Sezer
ve Ecevit'e krizi büyütme çağrısında bulunuyor

İpler böyle koptu

ECEVİT: Yolculuğu ortaya çıkarmaya çalışıyorum, siz engelliyorsunuz. Camiinin üstünde oturuyorsunuz. Siz temsillemiyorsanız, bırakın biz temsilleyelim. Bani Koca'da oturuyorsunuz. Devlet Denetleme Kuruluna görevlendirmek Anayasal hüküm. Polikiler ortaya dokülecek. İstikrarın süresi adına yolculuğa göz yumulmasına izin vermem. Böyle devlet yönetimi olmaz. Yolculuktan örtmeyin.

SEZER: (Ecevit'in garibini üzerine) Ters ters bakmayın lütfen. Bunları söylemek zorundayım.

ECEVİT: Bitti mi?

SEZER: Hayır bitmedi. Yargıyı emrinde almazsanız yasama başı altına alırsınız. Yolculuk yapıpki söylenenler hâli kabinede. Bir bakanı görevden almayı beceremediniz. Bu dosyalar bakanların tek tek buluştuğu yolculuklar ile ilgili. Devrine gideceğim, engelleyemeyeceksiniz. (Elindeki Anayasa'ya Ecevit'e doğru iterek) Anayasa'yı bilmiyorsunuz. Bilece de sormuyorsunuz. Sürekli Anayasa'ya sığınarak kararname gönderiyorsunuz. Ulusal sızdırma yapıyor. (Ecevit'e doğru iterek)

Endişe yüzlerine yansdı Ecevit, Yılmaz ve Özkan, Başbakanlık'ta bir değerlendirme toplantısı yaptıktan sonra gazetecilerin önüne çıktı. Üçü de çok düşünceli görünüyor.

İlk kez yaşandı

Cumhurbaşkanı Sezer dün MGK'da hükümetin yolculukla mücadele edemediğini söyleyip sert bir dilde kullandığı ipler koptu. Ecevit, toplantıyı terk etti. Ardından da "Cumhurbaşkanı terbiye dışı bir dilde bana ağır ithamlarda bulundu. Devlet geleneklerimizde yeri yoktur. Ya aynı dilde yazıt verecektir ya toplantıyı terk edecektir. Onun için toplantıyı terk ettim" dedi.

Piyasalarda şok!

Bu açıklama zaten bıçak sırtındaki ekonomiye ağır darbe indirdi. Borsa, tarihinin en hızlı ikinci düşüşünü yaşadı ve hisse senetleri yüzde 14.6 değer yitirdi. Yüzde 40 civarındaki gecelik repo faizleri yüzde 70'a fırladı. Bankalar döviz hücum edince Merkez Bankası'nın bir anda 5.1 milyar dolar (3.5 milyar dolar) döviz çıktı. Bono faizleri yüzde 110 seviyelerine yükseldi.

'Kriz sürerse yandık'

Devlet bugün cumhuriyet tarihinin en büyük borçlanmasına hazırlanıyor. Faizler yükselince devletin ihaledeki kayıtlı 300 trilyon uluşacak. Ekonomi uzmanları zirvedeki isimlerin sağduyulu olmaması ve krizin sürmesi durumunda Türkiye'yi çok daha zor günlerin beklediğini kaydediyor.

8. 10. 11. sayılarda

Hepsi hatalıydı

POSTA

23 ŞUBAT 2001 CUMA

125.000 LİRA

İncirlik'ten kalkan jetler Irak'ı vurdu

Bir bu eksikti

Ekonomik krizle boğuşan Türkiye, dün ABD savaş uçaklarının İncirlik'ten kalkıp Kuzey Irak'ı vurmasıyla yeni bir belaya daha bulaştı. Jetler Irak'ın kuzeyinde bulunan ve keşif görevi yapan ABD uçaklarına kilitlenen radarları bombaladı.

Başbakan Ecevit, hareketin Türk subaylarının bilgisi dahilinde yapıldığını ve iki ülke arasındaki kurallara uygun olarak gerçekleştirildiğini söyledi. ABD, Saddam Hüseyin'i uyarmak için 15 Şubat'ta Bağdat'ın güneyindeki radar merkezlerini bombalamıştı.

FAKİRLEŞTİK

Dalgalı kur kararının ardından dün dolar 1 milyonun üzerine çıktı. Vatandaş bir günde yüzde 30 fakirleşti. Bunun üstüne iğneden ipliğe her şeye de zam gelecek

Türkiye kurtulacak

Herkesin, "Ekonomiyi ayağa kaldıracak adam" ilan ettiği Kemal Derviş, Ankara'ya iner inmez umut verdi: Türkiye bu krizden mutlaka kurtulacak. Zorluk görmüyorum

Bush'tan Sezer'e mektup
 ■ ECEVİT'e telefon ederek destek veren ASD Başkanı Bush, Sezer'e de mektup yazdı. Bush, "Stratejik ortaklığımız Türkiye sorunlarını çözecektir" diye moral verdi. ■ 12'de

Vekiller de kemer sıkacak
 ■ Üç ortak, kördar milletvekillerine "İrsek silahtı içinde yapamayın" uyarısı yaptı. Vekiller bey yada otelinde kalımayacak, sağlık harcamaları kısıllacak. ■ 12'de

Ladin'in adamları
 ■ Ladin'in adamları...

26'sı milletvekilli 130 bin hacı adayımız kutsal topraklarda hac görevlerini yerine getirmek için kutsal topraklara gelen 130 bin Türk hacı adayı, Harem-i Şerif'te tavaf etti. Kibreyi ilk kez görme heyecanına boğuldu. DYP'nin Ayşe İhsen ile birlikte 26 milletvekilli ile hac olacak.

'Suudiler, Osmanlı düşmanı'

■ **DIYANET** İleri Başkanı Yılmaz, Suudi Arabistan'ın Osmanlı düşmanlığını tarihi eserleri yıkıma kadar götürdüğünü söyledi. Yılmaz, "Kâbe'deki Osmanlı kalesinin yıkılması için girişimde bulunduk" dedi. ■ 10'da

■ **MEHMET** Nuri Yılmaz, gelecek yıl için "Karayolu ve İrnek hac" müjdesi de verdi: Suriye ve Ürdün konusuna sıcak bakıyor. Suudi yetkililerle bu konuda görüşüyorsunuz. Hac sayısındaki kotamız da artırlacak. ■ 10'da

"TOPLUMSAL YAPI SAĞLAM"

■ **BASBAKAN** Ecevit'in, ekonomiyi kurtarması için ASD'den çağrıda Dünya Bankası Başkan Yardımcısı Kemal Derviş'i Erenboğ'da gazeteci ordusu karşıladı. Süper yetkililer donatılmış Merkez Bankası Başkanı olacağı ya da bakanlık verileceği konuşulan Derviş, "Türkiye'nin toplumsal yapısı sağlam. Sorunlar ağırlı" dedi.

BUNALIM DOSYALARI DERVİŞ'TE

■ **HAVAALANINDAN** hemon Başbakanlık'a gelen Derviş, Ecevit ile 55 dakika görüşte. Ecevit'e "Söz tekrar gömektir memnunuz" diyen Derviş, görüşmeden kucaklarda dosyaları çıktı. "Umut adamı", "Genel durumu inceledim. Elbette elimden geleni yapacağım. Herhangi bir şartım yok" diye konuştu.

COTTA, NE DEMEK İSTEDİ?

■ **KEMAL** Derviş'in Ankara'ya gelmesi IMF Şefi Cottarelli'yi de sevindi. Cottarelli, temaslarda bu görüşü savundu: Reçeteler önemli değil, yönetimin bunları tavizsiz uygulaması önemli. Bugüne kadarki uygulamada bazı zorluklar gösterildi. Ekonomide totaliter bir yönetim modeline ihtiyaç var. ■ Haber 13'te

Mesut Yılmaz'dan 'rahatlatan' mesaj

■ **EMİN PAZARCI**
 ■ Yazar 12. sayfa

Umut Derviş'te büyük ilgi. Başbakanlık'ta 75 görüşme var. Ankara'da Derviş'i karşılayan Ecevit, Derviş'te konuşulanlara Yılmaz ve Bahçeli ile durum değerlendirmesi yaptı.

Yukarıdan aşağıya güce tapan yalanlar: "Cumhurbaşkanıyla Başbakan kavga etti, ekonomik kriz çıkardı. Bir gecede fakirleştik. Derviş gelecek ekonomiyi düzeltecek." Yeni parti kuracak yalanlarıyla parlatılan Derviş bavulunu toplayıp gidince sıra AKP'yi parlatmaya gelir. AKP basının yardımıyla seçimi kazanır kazanmaz Erdoğan'ın hile hurdayla başbakan yapılmasına halk ısıtılır. Gerisi belli...

Erdogan nasıl başbakan olur

1 DIŞARIDAN BAŞBAKAN FORMÜLÜ

ERDOĞAN'ın Başbakan yapılabilmesinin en pratik yolu Anayasa'da yapılacak iki şamalı bir değişiklikle kendisine dışardan Başbakan olabilece yolunun açılabilmesinde görünüyor.

Buna göre, 2 ay sonra Erdoğan'ın memnu haklarının iade edilmesi ile seçilmesinde ve Anayasa'da Erdoğan'ın milletvekili seçilebilmesini engelleyen "ideolojik suçlardan mahkum olanlar affa uğramaz olsalar bile milletvekili seçilemezler" şeklindeki 76'ncı madde kaldırılır. Ayrıca, Siyasi Partiler ve Seçim yasalarında da bu değişikliğin gerektirdiği değişiklikler yapılır.

TEK CÜMLEYLE Bu değişiklikle, Erdoğan'ın milletvekili olabileceği önündeki engel kaldırılır. Diğer yandan Anayasa'nın dışardan Başbakan atanmasına kapıyı açan hükümleri, bu çerçevede "Başbakan Cumhurbaşkanı'nca TBMM üyeleri arasından atanır" şeklindeki 118. maddede "Başbakan TBMM dışından da atanabilir" diye değiştirilir. Bu değişiklikler yapıldıca, Başbakan istifa eder ve Cumhurbaşkanı Sezer'in Erdoğan'ı başbakan olarak atması beklenir.

CHP DESTEKLEMEDİ AKP, bu planın ilk aşaması, yani Erdoğan'ın TBMM'de bir kez daha oylanması gerekebilecektir.

AKP Lideri Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakan olabilmesi için sadece iki seçenek bulunuyor. AKP kurmaylarının üzerinde çalıştıkları bu seçeneklerin her ikisi de Anayasa'da önemli değişiklikler gerektiriyor. Ancak, her iki seçenek de değişen oranlarda önemli güçlük ve riskler içeriyor.

Şeyhinin camisinde

AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan, Ramazan ayının ilk cuma namazı için özel cemaati olan bir camiye tercih etti. Erdoğan, dün cuma namazını, gençlik yıllarında sık sık sohbetlerine katıldığı Nakşibendi İrfan Mehmet Zahi Kulu'nun adını taşıyan camide kıldı. Erdoğan, Diğirmen semtindeki camiyi ziyarette AKİF Güllü ile birlikte geldi. Cuma namazı için camide bulunan vatandaşlar Erdoğan'ın cemaat üyesi olduğunu kendisine yollanmış fişi gösterdiler.

2 28 İSTİFAYLA 28 ARA SEÇİM FORMÜLÜ

AKP'nin önündeki ikinci seçenek, Erdoğan'ın durumunu da yakından ilgilendiren yasaaların kaldırılmasından sonra ara seçime gidilerek kendisinin milletvekili il seçilmesini sağlamak şeklinde beliriyor.

Mevcut Anayasa'nın 78. maddesine göre, erken seçim yapılabilmesi için TBMM'deki sandalyelerinin yüzde 5'inin boşalması gerekiyor. Bu durumda 550 üyesinin seçildiği TBMM'de 28 milletvekilinin ara seçimi zorlamak için istifa etmesi halinde otomatik olarak ara seçim kararı alınabilir ve en geç üç ay içinde boşalan seçim bölgelerinde ara seçime gidilir. (Bu arada, Anayasa'da yapılacak bir başka değişiklikle, ara seçimi tetiklemek için gerekli olan boş sandalye sayısı 28'den aşağı çekilebilir.)

28 İSTİFAYLA TAMAM Bu senaryo uygulanmaya konulduğunda, erken seçim, İstanbul'da 1. bölgedeki 14 milletvekili ve 2. bölgeden 11 milletvekili ile Rize'deki üç AKP milletvekilinin istifası halinde otomatik olarak seçime gidilir. Erdoğan'ın milletvekili seçilmesinden sonra Başbakan istifa eder ve AKP Lideri Erdoğan Başbakanlık hanesi aralar. İstifalar Ocak sonunda verildiğinde Mayıs ayının ilk haftasında seçim yapılabilir.

MAHSUR: YENİDEN SEÇİM Bu senaryonun en önemli sakıncası, Türkiye'nin kısa dönemde yeniden bir seçim atmosferine girmesi olacaktı. Bu takdirde, tek bir seferde TBMM'ye sokulabilmesi için seçime gidilmesi de ıspatı yarımlanabilir.

YEREL SEÇİMLERLE BİRLEŞİR AKP, burada dışa bakanlık teklifleri bertaraf etmek için ara seçimi 2004 nisan ayında yapılacak olan yerel seçimlerle birleştirme yoluna da gözümler.

% 35'İN ALTINA DÜŞERSE Bu durumda beliren en önemli risk ise gerek yerel seçimde gerek yapılacak ara seçimde AKP'nin yüzde 35'i koruyup koruyamayacağı konusunda doğumlanıyor. AKP, yüzde 35 oranını yeniden yakalayabilmek için bir skandala kurşun atamaz. Ancak, AKP oylarının yüzde 35'inde bir oranda yüzde 30'ün altına inmesi ve milli iradenin 3 kasım seçimlerinde dağılmasından farklı bir şekilde teselli etmesi halinde AKP, bu kez kendisini erken seçim baskısı altında bulabilir.

ANKARA

Yıldırım BASKI

Bu Vatan Hepimizin

Baykal'a yine muhalefet liderliği kaldı

1973'TEN bu yana politika-nın içinde olan, defalarca bakanlık yapan, hükümet ortağı olan CHP lideri Baki Ertuğrul, bu kez de muhalefet liderliği için...

VATAN

4 KASIM 2002 PAZARTESİ BAĞIMSIZ GÜNLÜK GAZETE 200 BİN LIRA

AKP TEK BAŞINA İKTİDAR

Sanoiktan ÖFKE ÇIKTI

AKP: 34.4
363 milletvekili

CHP: 19.4
179 milletvekili

Yoksulluk, yolsuzluk, adaletsizlik ve televizyonlardaki magazin çılgınlığı AKP'yi tek başına iktidara getirdi

AKP'nin seçildiği 2002 seçiminin ertesi günü. "İrticacı" diyerek Erbakan'ı düşüren ordu muhtırasına halkı razı etmek için var gücüyle çalışan holding basını, aynı partide aynı irticacı eylemleri yürütmüş kişilerin yeni partisini kucakladı, cilaladı, parlattı. "Magazin çılgınlığını" gerekçe gösteren gazeteyi çevirsek arka sayfasında yarı çıplak kadın fotoğrafları bulacağız.

2013 Haziran'ında ünlü Kabataş yalanını üreten hükümetin borazanı olan gazeteciler. Bu kulların arasında olan Ardan Zentürk, M5 adında askeri dergi çıkarmıştır, bugün de Msi adlı askeri yayında çalışır. Düşündürücüdür...

Haber basınında sıradan bir gün... AKP düşer düşmez "hak etmişti" başlıkları atacak olanlar da bunlardır.

2013 Haziran'ında aynı gün, iki farklı haber. Soldaki Anadolu Ajansı; "Parkın bir bölümünde yapılan çalışmaların, Topçu Kışlası projesi kapsamında yapıldığı iddiasıyla nöbet eylemi başlatan gruptan bazı kişiler iş makinesine saldırdı." Sağdaki Reuters; "Bir Türk çevik kuvvet polisi parktaki ağaçların yok edilmesini kınayan göstericilere biber gazı sıkıyor." Her ajans oalyarı tabi olduğu güce göre raporlar.

İngiltere'nin en çok okunanlarından The Independent ("bağımsız" demek!) 1993'te Osama Bina Ladin'i Rus işgaline karşı savaşıyan yurtsever olarak gösteriyor. Aynı Independent 11 Eylül 2001'deki algı operasyonundan sonra aynı kişiyi terörist başı olarak gösterecek.

XXfactor WHAT WOMEN REALLY THINK NOV. 11 2016 10:42 AM

The Electoral College Is an Instrument of White Supremacy—and Sexism

By Mark Joseph Stern

Suffragettes demonstrating in support of universal suffrage. The Electoral College allowed states to disenfranchise women without consequences; a popular election system would have encouraged and precipitated women's suffrage much sooner.

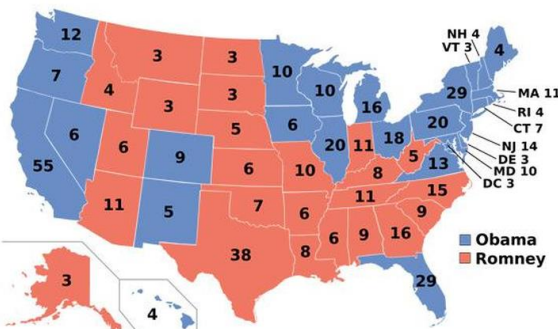
Flickr/Creative Commons

VIEW FROM CHICAGO ERIC POSNER WEIGHS IN NOV. 12 2012 11:57 AM

In Defense of the Electoral College

Five reasons to keep our despised method of choosing the president.

By Richard A. Posner

Electoral college map for the 2012 United States presidential election

Photograph courtesy Gage/Wikimedia Commons.

ABD'de Slate gazetesinden farklı tarihli iki yorum. Soldaki 2016 tarihli, Trump'ın azınlık oyuyla devlet başkanı seçilmesini sağlayan "electoral college" (dar bölgede çoğunluk ilkesi) sistemini seçimin hemen ertesinde eleştiriyor:

“Dar bölgede çoğunluk sistemi Beyaz üstünlükçülüğü ve cinsiyetçiliğin bir aygıtıdır.” Sağdaki ise aynı gazetenin dört yıl önce Obama’ı kıl payı başkan seçtiren sistemi savunan başlığı.

‘Gizem’in katili göçmen olsaydı manşete çıkardı’

Göçmen tacizleri haberleriyle gündeme gelen Köln’de bu kez kurban bir Türk kıızı oldu. Gizem Peker (21), eski sevgilisi bir Alman genci tarafından bıçaklanarak yaşamını yitirdi. Alman medyasının Peker’in ölümüne yeterince yer vermemesi eleştirildi

YILBAŞINDA çok sayıda kadının sığınmacıların tacizine uğradığı suçlamasıyla ülke gündemine oturan Almanya’nın Köln kentinde yine bir göçmen cinayeti yaşandı. **Ancak bu kez kurban bir Türk, katil ise bir Alman oluncu haftalardır manşetlerinden sığınmacıları indirmeyen Alman basını olaya kayıtsız kaldı.** Köln’de meydana gelen olayda Elazığlı olduğu belirtilen 20 yaşındaki üniversite öğrencisi Gizem Peker, 21 yaşındaki Alman eski sevgilisinin bıçaklaması sonucu yaşamını yitirdi. Gizem’in üniversiteden dönüşünü bekleyen saldırgan, saat 21.30 sıralarında Ostheim semtinde bıçakla saldırıya geçti. Gizem Peker, yardım istemeye vakit bulamadan Alman arkadaşından ölümcül bıçak darbeleri aldı. Olay yerinden uzaklaşan eski sevgili Kalk semti polis merkezine giderek suçunu itiraf etti ve teslim oldu. Yaşamını yitiren Elazığlı genç kızın ailesi olayın şokunu yaşarken, Peker’in arkadaşları olayın gerçekleştiği yere bir buket çiçek bırakarak gözyaşı döktü.

Köln polisi, henüz olayın içeriği ile ilgili detaylı bilgi vermezken, soruşturmanın sürdüğünü açıkladı. Cinayet hakkında Alman basınında, Köln yerel basınının bile haber yapmaktan kaçındığı dikkat çekti. Sosyal medyada Gizem cinayetinde Alman basınının tavrı, “Katil göçmen olsaydı manşete çıkardı” sözleriyle eleştirildi.

Peker’in arkadaşları olayın gerçekleştiği yere bir buket çiçek bırakarak gözyaşı döktü

Sarıya boyadığım yere dikkat. Yazar maktül Türk, katil Alman oluncu haber yapılmadığını söylüyor Alman basını yanlılıkla suçluyor. Oysa kendisi de aynı suçu işliyor ve maktül erkek oluncu haber yapmamayı seçiyor. Aslında şikayet eden basın şirketi de, şikayet edilen basın şirketleri de güce göre, günün getirdiğine göre konum alıyorlar.

Demokrasilerde savaşları çıkaran basındır.

Demokrasi, hükümetin yaptıklarının sorumluluğunu halkın üstlenmesine verilen addır. Bir monarşide kralı deviren halk kralın yapmış olduklarının sorumluluklarını üstlenmeyebilir. Bu tartışılır. Ama bir demokraside hükümeti demokratik yolla uzaklaştıran halk o hükümetin yaptıklarının sorumluluğundan kaçamaz. Bu tartışılmaz. Önceki bölümlerde değindiğim üzere basın bu sorumluluk denkleminde solda sıfırdır. Yetki denkleminde ise herkesin üstündedir. Özgürlüğün anlamı tam olarak budur; sorumluluk olmadan yetkinin bulunması.

İşte bu ilkelerde kurulmuş olan modern toplumlarda hükümetler (veya oligarşi) bir savaşa karar verdiğinde bunun sorumluluğunu, külfetini ve olası sonuçlarını halka yıkmak üzere basın görevlendirilir.

Birinci Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri'nin kullandığı ve basında yer verilen propaganda görselleri. Almanların bebek öldürdükleri, sağlıkçıların düşman askerlere yardım etmedikleri gibi masallar türetilmiştir. Oysa ahlaki olarak tam bir "al birini vur ötekine" durumu geçerliydi.

İkinci Dünya Savaşı'nın nasıl çıktığı ansiklopedilerde özetlenmiştir. İngiltere ve Fransa'nın gerçekte Almanya'ya ikinci kez savaş açmak için hiçbir nedenleri yoktu. Ama bu halkların gerçeği idi. Oligarşi için ise ikinci bir savaş kazançlı görünüyordu. Bu ülkeler demokratik oldukları için savaşın halk iradesiyle açılması gerekiyordu. En azından halkın buna biraz olsun inanması gerekiyordu. İşte bunun için halk aynı zokayı ikinci kez yuttu. Versay Antlaşması'nın ölçsüz ve haksız hükümlerini tartışmaya açan, geçersiz kılmak isteyen iktidar partisi aleyhinde başından beri süren karalama kampanyası, Almanya Çekoslovakya ve Polonya'yı işgal edince doruğa çıktı. 1939'da Almanya'nın Polonya'ya girmesi iki ülke halkına savaş nedeni olarak sunuldu. Savaş sonunda ise Polonya yine işgal altındaydı. Bu kez SSCB işgali altında. Ama bu İngiliz ve Fransız oligarşisinin razı olduğu bir işgaldi. Basın tarafından uyuşturulmuş olan halklar "Biz bu adamlarla neden savaştık ve bu kadar yıkıma ve kakra neden katlandık?" diye sormadı. Soramasınlar diye basın yalan ve iftira bombardımanını sürdürdü.

Bu yalan bombardımanı bugün bile bitmemiştir. Sözde altı milyon Yahudiyi fırında yaktıkları yalanı öyle büyütölmüş, öyle büyütölmüştür ki bu yalanın anıtları, müzeleri yapılmıştır. Yalan ortaya çıkmasın diye tartışılması yasayla yasaklanmıştır; İngiltere, Fransa, İsviçre, Avusturya ve Almanya başta olmak üzere pek çok ülke bunu tartışanları hapse atar. Yahudi soykırımının yalan olduğu er geç ortaya çıktığında bu yalanı en az seksen yıldır utanmadan kafamıza çakan basın şirketleri yine özür dilemeyecekler. Çünkü halkın ezici çoğunluğu basın gerçeğine uyanamadan bu uygarlık çökmüş ve başka bir şeye dönüşmüş olacak.

The Crucifixion of Jews Must Stop!

By MARTIN H. GLYNN

(Former Governor of the State of N. Y.)

From across the sea six million men and women call to us for help, and eight hundred thousand little children cry for bread.

These children, these men and women are our fellow-members of the human family, with the same claim on life as we, the same susceptibility to the winter's cold, the same propensity to death before the fangs of hunger. Within them reside the illimitable possibilities for the advancement of the human race as naturally would reside in six million human beings. *We may not be their keepers but we ought to be their helpers.*

In the face of death, in the throes of starvation there is no place for mental distinctions of creed, no place for physical differentiations of race. In this catastrophe, when six million human beings are being whirled toward the grave by a cruel and relentless fate, only the most idealistic promptings of human nature should sway the heart and move the hand.

Six million men and women are dying from lack of the necessities of life; eight hundred thousand children cry for bread. And this fate is upon them through no fault of their own, through no transgression of the laws of God or man; but through the awful tyranny of war and a bigoted lust for Jewish blood.

In this threatened holocaust of human life, forgotten are the niceties of philosophical distinction, forgotten are the differences of historical interpretation; and the determination to help the helpless, to shelter the homeless, to clothe the naked and to feed the hungry becomes a religion at whose altar men of every race can worship and women of every creed can kneel. In this calamity the temporalities of man's fashionings fall away before the eternal verities of life, and we awaken to the fact that from the hands of one God we all come and before the tribunal of one God we all must stand on the day of final reckoning. And when that reckoning comes mere profession of lips will not weigh a pennyweight; but deeds, mere intangible deeds, deeds that dry the tear of sorrow and allay the pain of anguish, deeds that with the spirit of the Good Samaritan pour oil and wine in wounds and find sustenance and shelter for the suffering and the stricken, will outweigh all the stars in the heavens, all the waters in the seas, all the rocks and metals in all the celestial globes that revolve in the firmament around us.

Race is a matter of accident; creed, partly a matter of inheritance, partly a matter of environment, partly one's method of ratiocination; but our physical wants and corporeal needs are implanted

WHITHER ?

in all of us by the hand of God, and the man or woman who can, and will not, hear the cry of the starving; who can, and will not, take heed of the wail of the dying; who can, and will not, stretch forth a helping hand to those who sink beneath the waves of adversity is an assassin of nature's finest instincts, a traitor to the cause of the human family and an abjurer of the natural law written upon the tablets of every human heart by the finger of God himself.

And so in the spirit that turned the poor widow's votive offering of copper into silver, and the silver into gold when placed upon God's altar, the people of this country are called upon to sanctify their money by giving \$35,000,000 in the name of the humanity of Moses to six million famished men and women.

Six million men and women are dying—eight hundred thousand little children are crying for bread.

And why?

Because of a war to lay Autocracy in the dust and give Democracy the sceptre of the Just.

And in that war for democracy 200,000 Jewish lads from the United States fought beneath the Stars and Stripes. In

the 77th Division alone there were 14,000 of them, and in Argonne Forest this division captured 54 German guns. This shows that at Argonne the Jewish boys from the United States fought for democracy as Joshua fought against the Amalekites on the plains of Abraham. In an address on the so-called "Lost Battalion," led by Colonel Whittlesey of Pittsfield, Major-General Alexander shows the fighting stuff these Jewish boys were made of. In some way or another Whittlesey's command was surrounded. They were short of rations. They tried to get word back to the rear telling of their plight. They tried and they tried, but their men never got through. Paralysis and stupefaction and despair were in the air. And when the hour was darkest and all seemed lost, a soldier lad stepped forward, and said to Col. Whittlesey: "I will try to get through." He tried, he was wounded, he had to creep and crawl, but he got through. To-day he wears the Distinguished Service Cross and his name is ABRAHAM KROTOSHENSKY.

Because of this war for Democracy six million Jewish men and women are starving across the seas; eight hundred thousand Jewish babies are crying for bread,

POBEDONOSTZEFF, RESIGNS. Chief Procurator of the Holy Synod Most Hated Man in Russia.

ST. PETERSBURG, Oct. 31.—Constantine Petrovitch Pobedonostzeff, Chief Procurator of the Holy Synod, has resigned.

Constantine Petrovitch Pobedonostzeff, now in his seventy-eighth year, has been a prominent factor in the internal life of the Russian Empire for the last fifty years, and is the most hated man in Russia to-day.

Since his appointment as Procurator General of the Holy Synod, in 1880, he has persecuted the Jews, Lutherans, Catholics, and other dissenting sects with an unswerving fanatical zeal. From 1880 to 1902 he caused 6,000,000 Jewish families to be expelled from Russia and sent thousands of Poles to Siberia. His watchword was "Russia for the Orthodox Russians." Cossacks were ordered to surround the Catholic churches in Poland and shoot down the congregations as they came out.

The New York Times

Published: November 1, 1905

Copyright © The New York Times

BEGS AMERICA SAVE 6,000,000 IN RUSSIA
New York Times (1857-Current file): Jul 20, 1921
ProQuest Historical Newspapers The New York Times (1851 - 2006)
pg. 2

BEGS AMERICA SAVE 6,000,000 IN RUSSIA

Massacre Threatens All Jews as
Soviet Power Wanes, Declares
Kreinin, Coming Here for Aid.

Copyright, 1921, by The Chicago Tribune Co.
BERLIN, July 19.—Russia's 6,000,000 Jews are facing extermination by massacre. As the famine is spreading, the counter-revolutionary movement is gaining and the Soviet's control is waning. This statement is borne out by official documents presented to the Berlin Government, which show that numerous pogroms are raging in all parts of Russia.

\$25,000 TO AID SAILORS THE GIFT OF MRS. SAGE; Money to Be Used for Maintenance of the Home and Institute in West Street.

declared that even the wrongs of the Belgians could not be compared to the outrages heaped upon the Polish Jews. "Nearly six million Jews are ruined," he said, "in the greatest moral and material of them are refugees, dependent

February 28, 1916. -- First Headline: "\$25,000 TO AID SAILORS THE GIFT OF MRS. SAGE; Money to Be Used for Maintenance of the Home and Institute in West Street."

query.nytimes.com/statesearch.html?res=950C-104F-1B8B-3D2575BC-2A849C04679EDCF8&age=9904

HOME PAGE | TODAY'S PAPER | VIDEO | MOST POPULAR | U.S. Edition

The New York Times

WORLD U.S. N.Y. / REGION BUSINESS TECHNOLOGY SCIENCE HEALTH SPORTS OPINION

Article Preview

\$25,000 TO AID SAILORS THE GIFT OF MRS. SAGE; Money to Be Used for Maintenance of the Home and Institute in West Street.

[COPYRIGHT ABSTRACT]

Mrs. Russell Sage has given \$25,000 toward the maintenance of the Sailors' Home and Institute, 507 West Street, according to an announcement made yesterday by Dr. George Sidney Webster, Secretary of the American Seamen's Friend Society.

View the full article in TimesMachine.
Subscribers' enjoy full access to TimesMachine—view 129 years of New York Times journalism, as it originally appeared.
View in TimesMachine
Or, download a high-resolution PDF of the individual article.
February 28, 1916

* Does not include NYT Now or Premium Downloads subscription.

Already a subscriber? Log in to view this article.

\$1,000,000,000 FUND TO REBUILD JEWRY; Six Million Souls Will Need Help to Resume Normal Life When War is Ended. LOANS WITHOUT INTEREST Committee of American Jews Lays Plans for the Greatest Humanitarian Task in History. 6,000,000 Jews Need Help. Outline of Reconstruction Plan. Loans Versus Contributions. Experience, Brains, Money. The Committee Members.

000,000 to carry out plans for the reconstruction of the Jewry of the entire world \$1,000,000,000 FUND TO REBUILD JEWRY Six Million Souls Will Need Help to Resume Normal Life When War is Ended. LOANS WITHOUT INTEREST Committee of

October 18, 1918. -- First Headline: "\$1,000,000,000 FUND TO REBUILD JEWRY; Six Million Souls Will Need Help to Resume Normal Life When War is Ended. LOANS WITHOUT INTEREST Committee of American Jews Lays Plans for the Greatest Humanitarian Task in History. 6,000,000 Jews Need Help. Outline of Reconstruction Plan. Loans Versus Contributions. Experience, Brains, Money. The Committee Members."

October 18, 1918. -- First Headline: "\$1,000,000,000 FUND TO REBUILD JEWRY; Six Million Souls Will Need Help to Resume Normal Life When War is Ended. LOANS WITHOUT INTEREST Committee of American Jews Lays Plans for the Greatest Humanitarian Task in History. 6,000,000 Jews Need Help. Outline of Reconstruction Plan. Loans Versus Contributions. Experience, Brains, Money. The Committee Members."

Article Preview

\$1,000,000,000 FUND TO REBUILD JEWRY; Six Million Souls Will Need Help to Resume Normal Life When War is Ended. LOANS WITHOUT INTEREST Committee of American Jews Lays Plans for the Greatest Humanitarian Task in History. 6,000,000 Jews Need Help. Outline of Reconstruction Plan. Loans Versus Contributions. Experience, Brains, Money. The Committee Members.

[COPYRIGHT ABSTRACT]
The American people, Jews and non-Jews alike, will soon be asked to lend or contribute the larger part of a fund of approximately \$1,000,000,000 to carry out plans for the reconstruction of the Jewry of the entire world.

View the full article in TimesMachine.
Subscribers' enjoy full access to TimesMachine—view 129 years of New York Times journalism, as it originally appeared.
View in TimesMachine
Or, download a high-resolution PDF of the individual article.
October 18, 1918

* Does not include NYT Now or Premium Downloads subscription.

Already a subscriber? Log in to view this article.

Two

REVIEW OF EVENTS

It is as yet too early today to comprehend the full extent of the tragedy which has overtaken the world. The conflict has but started. It is now still limited to four countries. The extent of its possible spread is not as yet known. But the tragedy which has overtaken the millions of people in the war zone as well as the 3,500,000 Jews in Poland and the 800,000 Jews in Germany and her possessions is sufficiently great to defy the imagination and stir the deep sympathy of those who still be-

These past few months are memorable ones in the light of Jewish as well as world history. But the era of constant change in which we live makes necessary now and then the summarizing of what actually has taken place during a given period. By special arrangements with the editors of the Contemporary Jewish Record, and this magazine we bring you this timely resume of Jewish world events.

—THE EDITOR

lieve in mercy, justice and the protection of the weak.

Scarcely two months before Hitler's aggression against Poland, Herr Hans Ziegler, a ranking official in the Propaganda Ministry, emphasized, ac-

cording to a dispatch by the Jewish Telegraphic Agency, in his book entitled "Juden und der Weltkrieg," that one of the worth-while results of the coming world war would be the annihilation of the six million Jews in

New York Times (1857-Current file): Jan 29, 1905;
ProQuest Historical Newspapers The New York Times (1851 - 2006)
pg. 2

END OF ZIONISM, MAYBE.

Jewish Preacher's View of Uprising in Russia.

The Rev. Dr. M. H. Harris spoke in the Temple Israel, Fifth Avenue and One Hundred and Twenty-fifth Street, yesterday morning at the regular services on the "Russian Situation." He prefaced his remarks by reference to the Testaments and to history to show that the people had gradually received a larger sphere of freedom from nations and Governments for the exercise of their powers and duties.

He declared that a free and a happy Russia, with its 6,000,000 Jews, would possibly mean the end of Zionism, since the abolition of the autocracy would practically eliminate the causes that brought Zionism into existence.

Russia, he said, seemed to prefer its own bloody experience in learning the power of the people to profiting by the experience and the history of other nations.

THE JEWISH CASE

DR. WEIZMANN BEFORE
ROYAL COMMISSION

FROM OUR CORRESPONDENT

JERUSALEM, Nov. 25

Dr. Chaim Weizmann, the Zionist leader, presented the historical and moral background of Zionism to the Royal Commission at its public session to-day.

He explained that the Jewish problem was two-fold. First was the "homelessness" of the Jews. While in Western Europe many individual Jews had happy homes, in Eastern Europe there were 6,000,000 unwanted unfortunates who were condemned to be penned up in places where they could not live. Even those in Western Europe were now threatened. Second was the world problem created by the presence of these 6,000,000 people without a future whose condition was a threat to Europe. A certificate permitting emigration to Palestine was regarded as a certificate of freedom.

New York Times, London Times, Chicago Chronicle gibi gazetelerden savaştan çok çok önceleri, 1900'den başlayan "altı milyon Yahudi" örnekleri. Avrupa'da toplam altı milyon, Rusya'da altı milyon, Filistin'de de altı milyon... "Holokost" sözcüğü bile savaştan önce kullanılmaya başlanmış. Örnekler buraya sığmayacak kadar çok, arasından seçmek zorunda kaldım. Son kare The Jewish Criterion'un savaşın hemen öncesindeki yayını. "Yaklaşan savaş bu altı milyon Yahudi'nin sonu olabilir..." Senaryo çok, çok önceden yazılmaya başlanmış.

Demokrasilerde basın özgürlüğü gerçek bir yalandır. İngiliz basını bu kadar kıvama gelmiş ve İngiliz vicdanını nasırlaştırmış olmasaydı Hindistan'a ve pek çok ülkeye yüz yıldan uzun süren eziyeti de edemezlerdi. Amerikan ve İngiliz uçakları Irak'ın askeri hedeflerinden çok **sivil hedeflerini** her gün bombalarken gazetelerde nadiren haber yapıldı. Tıpkı bugün dünyanın türlü noktalarında süren ABD saldırganlıklarının haber yapılmadığı gibi. ABD ordusunun İkinci Dünya Savaşı'na girdiğinden beri savaş durumunda olduğu gerçeği basında neredeyse hiç konuşulmamıştır. ABD ve onun kuyruğuna takılan ahlaksız ülkeler kitle imha silahları bahanesiyle 1990'da Irak'a her türlü ihracatı yasakladılar. ABD, Iraklı hastaların her türlü ilaca erişimini keserken halkın Saddam'a karşı ayaklanacağını umdu. Ambargo yüzünden Iraklı binlerce hasta öldü, yüzbinlerce sağ hastalandı. Bu aşağılık yöntem sonuç vermeyip halk ayaklanmayınca ABD Irak'a ikinci kez saldırarak "sorunu çözdü". Bütünüyle siviller, hedef almış bu rezil saldırı yıllarca sürüp giderken kamuoyunu uyutmak, oyalamak ve kamu vicdanını baskılamak görevini saygıdeğer özgür basın yerine getirdi. Türk basını da üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getirdi ve Türk hükümetinin ABD'ye yardım etmesini halkın sorgulamamasını sağladı. Batılı basında ve onun kuyruğu olan ana akım Türkiye basınında Irak işgali eleştirisinin yalnızca ambargonun adaletiyle ve kitle imha silahlarının yokluğuyla sınırlı kaldığını da hatırlayalım. Yani aslında muhalif görünen basın kişileri bile Irak'ta atom bombası bulunması durumunda bütün yapılanlar doğruymuş gibi varsaydılar. Muhalif görünürken aslında ABD'nin keyfi gerekçelerle gücünün yettiği her yere saldırmasını onayladılar, halka bu mesajı verdiler. ABD demokratik bir ülkedir ve demokrasinin buraya kadar saydığım bütün niteliklerine sahiptir. Büyük gazetelerin ve haber ajanslarının sahibi Yahudi oligarşisidir. Bu yüzden atom bombası bulundurma tekeline altı milyonluk İsrail'de bırakmaya ve İsrail çıkarı için Irak'a saldırmaya üç yüz milyonluk Amerika'yı razı etme görevini layıkıyla yerine getirmiş ve halkı Saddam'dan, Irak'tan ve Müslümanlardan nefret ettirmiştir. Batı basını ve onun Türkiye'deki kuyrukları Saddam'ın kendi halkını bombaladığı, Kuveytli sivillere saldırdığı, BM'nin nükleer silah denetçilerini ülkeden kovduğu, görevlerini yapmalarına engel olduğu gibi sayısız yalan haber yaptılar.

Bu yalan haberler 10 Ekim 1990'da ABD meclisinde sözde Kuveytli bir kız olan Nayira'nın verdiği yalan ifadeye zemin hazırladı. Kız ifadesinde tıpkı Birinci Dünya Savaşı'nın "bebek öldüren" Almanlarını anımsatırcasına "kuvözleri çalıp bebekleri ölüme terk eden" Iraklı askerlerden söz etti. Hollywood yöntemi bir "karakter gelişimi" ile basına güvenmeği öğrenmiş Amerikan halkı, gözü yaşlı bu kıza inanarak Irak'lı bir buçuk milyon sivilin öldürmeye ikna edildi. Daha sonra Kuveyt büyükelçisinin kızı olduğu ve tıpkı Greta Thunberg gibi iyi eğitilmiş bir şarlatan olduğu ortaya çıktı.³ Basın şirketleri halktan özür dilemedi, editörler ve muhabirler mesleği bırakmadılar.

ABD halkı 365 gün 24 saat süren propaganda ile Müslümanlardan nefret ettirilmese idi ne Irak işgali gerçekleşebilirdi, ne Afganistan, Pakistan, Somali, Yemen, Suriye ve öbür Müslüman ülkelere saldırılar. Bunu sağlayan şey Amerikan halkının sivil, asker ayrımı yapmaksızın genel olarak kendilerine benzemeyenlerden, özel olarak da Müslümanlardan nefret etmeyi öncelikle basından öğrenmiş olmasıdır. ABD basını halka abartılı bir komünizm korkusu işlemeseydi hükümet Kore ve Vietnam'a saldıramazdı. Aynı Amerikan halkını İkinci Dünya Savaşı'na mallarıyla ve canlarıyla katılıp sivil Alman öldürmeye ve Japon soyu kırmaya ikna eden de onları Almanlardan ve Japonlardan nefret ettirmeyi başaran basın idi.

³ https://en.wikipedia.org/wiki/Nayirah_testimony Videolarını da internette bulabilirsiniz.

Basın iftiralarının nasıl savaş gerekçesi yapıldığının benzer bir örneğini yakın zamanda Suriye hükümetinin teröristler ve isyancılar üzerinde kimyasal silah kullandığı biçimindeki yalan haberler olarak gördük. Bu yalan haberler daha çok sayıda ülkenin kendilerini ilgilendirmeyen bir çatışmaya art niyetlerle girmesi için bahane oluşturdu.

Basının savaş ve barış konusunda söylediği yalanlara ikna olmaya hazırlayan bazı yanlış varsayımlar ve hurafeler bulunur:

- **Savaşların bittiği:** Bugün içinde yaşadığımız koşulları biçimlendirmiş olan şey İkinci Dünya Savaşı'dır. ABD'nin ve Yahudilerin dünya egemenliği, Petro-dolar döngüsü, basın-yayında, üniversitede ve internette ABD tekeli, liberal demokrasinin zihinsel egemenliği ve hepsinin bileşimi olan tekseslilik ve tek kutupluluk bu savaşın sonucudur. Savaşlar başlayan ve biten şeyler değildir. Savaş, çıkar çatışmasının silahlı biçimidir yalnızca. Silahlar sussa bile çıkar çatışması çoğu zaman sürer. İkinci Dünya Savaşı çarpışma anlamında bitse de ideolojik çatışma anlamında bitmemiştir. Naziler ve faşistler bugün bile Müttefiklerin elinin uzandığı her yerde kovalanıp imha ediliyorlar. Üzerinden seksen yıl geçmiş olmasına ve Almanya'nın güçlü bir orduya sahip olmayacağı antlaşmalarla güvenceye alınmasına rağmen hâlâ Nazilerin "insanlık dışı" eylemleri süreli yayınlarda ve kitaplarda konu ediliyor, yıldönümü anmaları yapılıyor. Hele bunu savaşın tarafı bile olmayan Türkiye'de de yapmaları nasıl açıklanır? Bu, savaşın bitmediğini gösterir. Müttefikler Eksen kuvvetlerinin silahlı anlamda olmasa bile ideolojik anlamda dirilmesinden korkuyorlar ve bu olasılığı yok etmek için basın-yayını kullanarak var güçleriyle saldırıyorlar. Düşmanın silahlı direniş aşamasına gelmesine izin vermeden, halkta "bir de karşı tarafı dinleyelim" sağduyusunun uyanmasına izin vermeden savaşı sürdürüyorlar.

- **"Aslında halklar arasında sorun yok, hükümetler olmasa":** Bu klişeyi bir Yunan ve bir Türkün veya bir Filistinliyle bir Yahudinin dostluğundan söz edilirken duyarız. İsrail'i veya Yunanistan'ı ziyaret eden Türkler de aynı yanılgıya sıklıkla düşerler. "Bize çok benziyorlar, sıcak insanlar" ile başlayan gözlemlerle düşmanlıkları hükümetlerin **halklara rağmen** yarattıkları gibi tutarsız sonuçlara varırlar. Hiç düşünmezler ki bir halkın öbürüne karşı kışkırtılması, basın denetim sistemi sayesinde artık an meselesidir. Bunun bilincinde olanlar sürüp giden düşmanlıkların nedensiz olmadığını anladıkları gibi, hükümetlerin halktan kopuk ve özgür iradeli öznel olmadığını da kavramışlardır. İktidar olabilmiş olan yurttaş, o noktaya zaten basının egemenliğine boyun eğmeyi öğrenerek yükselebilmiştir.

Bu iki madde birbiriyle çelişiyor gibi görünebilir. Gerçekte savaşlar nedensiz değildir. Bir ülkenin savaşmaya karar vermesi haksızlık veya kötülük olmak zorunda değildir. Buna karşılık basın bu konudaki gerçeği hemen hiçbir zaman bütün çıplaklığıyla, hesapsızca, vicdanlıca, toplumsal sorumluluk duygusuyla göstermez. Bu onun doğasına aykırıdır. Türkler ve Yunanlar arasında onarılamayacak bir rekabet veya husumet varsa basın bunu örtebilir. Öte yandan aynı basın Türkler ve Yunanlar arasında gereksiz ve aptalca bir savaşı da kışkırtabilir. Böylece gerçeği iki yönde de örtebilir.

Eleştirel Basın Okuması –3

Selim Çalışkan
elestireldusun.wordpress.com
Mayıs 2021

Haberin öznesi hep haber veren olmalıdır.

Cumartesi Cumartesi (*Drole De Samedi*) filminde bir sahne vardır. Çocuk, oyuncakları teker teker işaret edip ne olduğunu sorar, yuva ablası “tren, bebek...” diye yanıtladıkça kızıp balkondan aşağı atar. En sonunda bir başkası çocuğa “çocuğum o oyuncak” diye yanıt verir ve çocuğun derdine derman olur.

“Teröristler dergiyi bombaladılar” haberinden öğreneceğimiz, teröristlerin dergiyi bombaladığı değil, o basın biriminin teröristlerin dergiyi bombaladığı haberini verdiği olmalıdır. Burada tanık olunan olay bombalama olması değildir, **basın şirketinin bombalama haberini verdiği**dir. Aradaki ayrım çok önemli bir düşünme alışkanlığı inşa eder.

Yanlış:

A: *Ne öğrendin?*

B: *Teröristlerin dergiyi bombaladıklarını.*

Doğru:

A: *Ne öğrendin?*

B: *Falanca gazetenin teröristlerin dergiyi bombaladıklarını söylediğini.*

Bu, kendisine bir resim gösterilen kişinin “bir çiçek görüyorum” demek yerine “bir çiçek resmi görüyorum” demesi kadar berrak bir doğrudur. Her iki örnekte de maruz kalınan bilgi gerçeğin bir kopyasıdır. Çiçeği değil, çiçeğin iki boyutlu bir kopyasını gördünüz. Olayı değil, olayın haber biçimindeki bir anlatısını okudunuz. **Olaya değil, olayın bir aktarımına tanık oldunuz.** Kopyalar gerçeğe sadık olabilir veya olmayabilir.

“Televizyonda *gördüm*, adam sokakta ayakta dururken pat diye düşüyor...” biçimindeki aktarım kökten yanlıştır. Haberlerin sahte olabileceği gibi sesler ve görüntüler de sahte olabilir. **Gördüğünüz** şey adamın düştüğü değildir. Siz bir adamın düşerken gösteren **görüntüyü** gördünüz. Bu yüzden televizyonda görülen şeyin en doğru, en nesnel, gerçeğe en yakın aktarımı şöyle olmalıdır:

“Şu televizyon kanalı bana sokakta ayakta durup duran adamın pat diye düştüğünü söyledi.”

Her ne kadar doğal gelmeseyse de gerçeğin en doğru bildirimi budur. Maruz kaldığımız haberleri bu şekilde, aktarıcı özneyi yerine koyarak okuduğumuzda hata yapma olasılıklarından birini daha ortadan kaldırmış oluruz. “İnternette okudum, söyleymiş” veya “basının yazdığına göre söyleymiş” demek de kolay olmasına rağmen yanlış hatalı yargılara ulaştırabilecek olan ikinci derece özne hatasıdır. Gerçekte özneleri yerine koyarak “Vikipedi’de okudum, söyleymiş” veya “Sabah’ın yazdığına göre söyleymiş” demek daha doğrudur. Gerçi “Vikipedi”nin veya “Sabah”ın da kim olduğu belirsizdir.

Bu da üçüncü derece özne hatasıdır. Bu şekilde derece derece ilerledikten sonra aktarım zincirinin ne kadar çok aşamada süzüldüğünü, yönlendirildiğini ve sansürlendiğini daha iyi anlayabiliriz. Falanca muhabir haberi teklif etti, filanca editör elledi veya yayınlamayı seçti. O falanca muhabiri ve filanca editörü zaten falanca genel müdür seçip işe almıştı. O genel müdürü de filanca işadama işe almıştı. Öyleyse biz bu haberi “gazetede” okumadık. Bu haberi veren “Sabah” da değil. Böyle böyle bir olaya tanık da olmadık. Yalnızca böyle böyle bir olay olduğunu bize falanca, filanca... kişiler söylediler. “Falanca, filanca kişilerin yönettikleri şu televizyon kanalı sokakta ayakta durup duran adamın pat diye düştüğünü söyledi.” Veya “Erdal Şafak (Sabah editörü) bana şöyle şöyle olduğunu söyledi” gibi...

Bu ayrımı yapmamak, tanıyıp konuştuğumuz gerçek insanlardan şöyle söz etmeye denktir:

“Dilencinin biri önünden geçerken şöyle dedi.” (“internette okudum”un dengi)

“Otobüs durağında tanımadığım insanlar şöyle dediler.” (“gazeteler böyle yazdılar”ın dengi)

Elbette hiçbirimiz böyle konuşmuyoruz. Böyle konuşmak tuhafıktır, normal karşılanmaz. “Kim” sorusu yanıtlanmamış olarak havada kalır. İşte bu tuhafılık haberin öznesini haber verenin kendisi yaparak giderilebilir. “Bombalama olmuş” değil, “şu kişi bana bombalama olduğunu söyledi” denmelidir.

İletişim fakültelerinde öğretilen 5n1k ilkesi eksiktir. Bu kısaltma bir olayı öğrenmeye (ve sonra aktarmaya) çalışırken sorulan **ne** oldu, **nasıl** oldu, **neden** oldu, **nerede** oldu, **ne** zaman oldu, **kime** oldu sorularını anlatır. Örneğin basın şirketi size sözlü, sesli veya görüntülü olarak der ki, “15 Temmuz 2016’da Gülcenci bir grup komutan Türkiye’yi ele geçirmek için darbe girişiminde bulundu.” Bu habere maruz kalan kişinin tanıklığı ancak şu olacaktır:

“Aydın Doğan’ın sahibi olduğu Sedat Ergin yönetimindeki Hürriyet şirketi 15 Temmuz 2016’da Gülcenci bir grup komutanın Türkiye’yi ele geçirmek için darbe girişiminde bulunduğunu söyledi.”

Önceki bölümlerde değinmiştim; insan zihni ve biyolojik altyapısı, karşısındaki sözel içeriğe bir insanmışçasına muamele etmek üzere tasarlanmıştır. Sesli ve görüntülü içerikte bu daha da belirgindir. Bu durum içeriği aktarıcı öznenin (bu durumda basın) adeta şeffaflaşmasına yol açar. Gerçek insanların çoğunlukla doğru söyledikleri varsayımı evrimsel kodlarımıza işlenmiş durumdadır. Aramızda yazısız güven sözleşmesi bulunan tanıdık kişilerin çoğunluğu bize bir haber getirdiğinde haber getirenler tek tek anımsanmaz, şeffaflaşırlar ve artık yalnızca haber anımsarız. Oysa basın kanalları gerçek insanlar değildir. Bu yatkınlığımızın her isteyen bizi kavrayacağı bir “kulp” olmaması için karşımızdaki özneyi görmemiz gerekir. Adamı köpeği ısırmamıştır. Gazete, adamın köpeği ısırdığını yazmıştır yalnızca. Özne, gazetedir, gazetecidir, editördür, hissedardır.

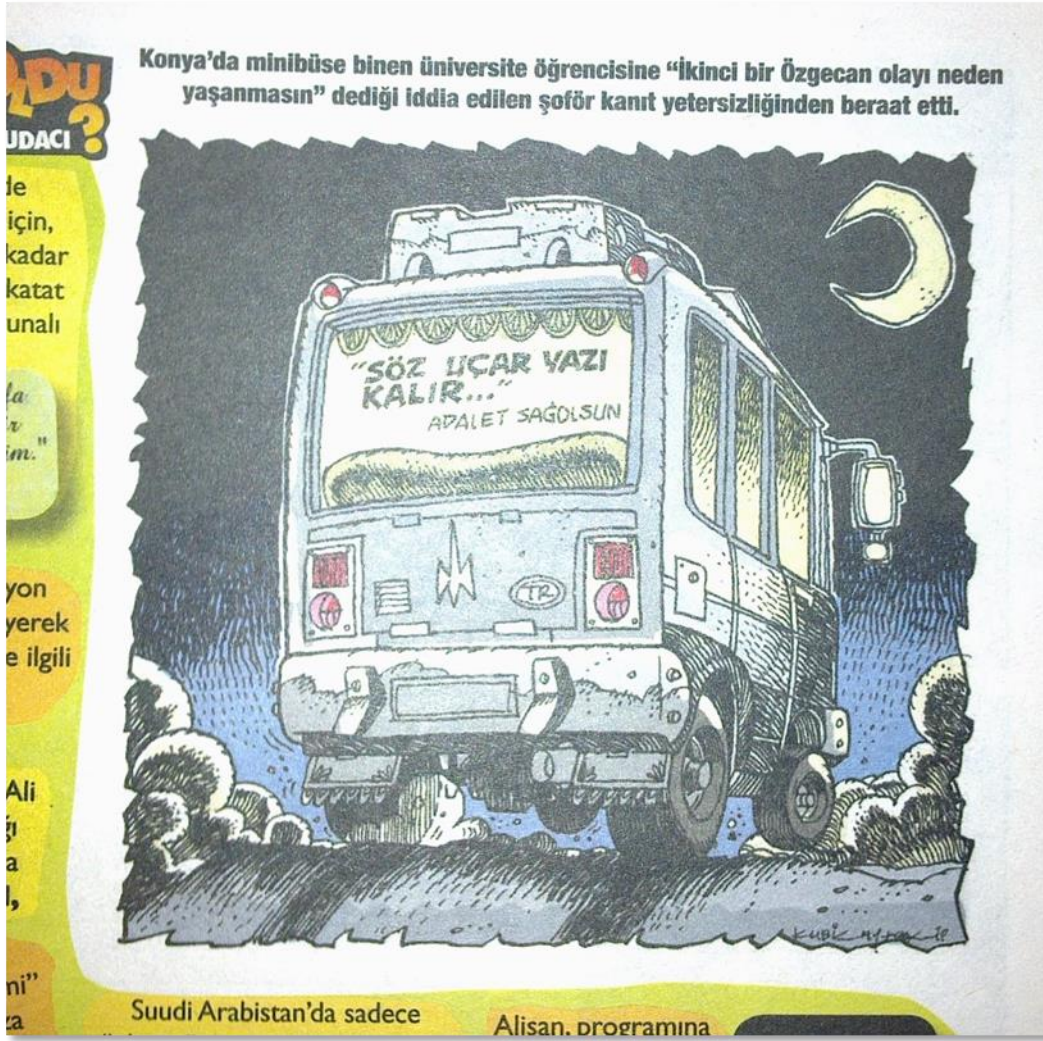
Basının karşısındaki eleştirel okur bu öznelerle düşünme **alışkanlığı** elde ettiğinde aldatma girişimlerine karşı kendiliğinden yeni bir uyanıklık düzeyine çıkacaktır. Bu, bisiklette deneyimli artık dengede durmak için bilinçli ve düşünülmüş hareketler yapmasının gerekmemesi, bunun için zihinsel çaba harcamaması gibidir. Bu farkındalık düzeyi, ilerleyen bölümlerde örneklerini göstereceğim basın tutarsızlıklarını bir bakışta fark etmenin anahtarıdır.

Adliye haberleri basından okunmamalıdır.

Adliye haberleriyle ilgili şu genellemeleri öğrenmek her yurttaşın çıkarınadır:

- **Gazetecilerin zanlı ile suçlu arasındaki farkı bilmediği varsayılmalıdır.** Sayısız örnekte görüleceği üzere basın işine geldiğinde masumiyet niteliği bulunan zanlıya suçlu diyerek hem okuru yanıltır hem de kişilik haklarına saldırarak suç işler.
- **Gazetecilerin gözaltı, tutuklama ve mahkumiyet arasındaki farkları bilmediği varsayılmalıdır.** Pek çok haberde gözaltı “tutuklandı” ifadesiyle, tutuklama “hapse atıldı” ifadesiyle aktarılır; bunlar apayrı şeylerdir ve bu haberler kişinin suçluluğu hakkındaki gerçeği örter.
- **Polis veya jandarma tarafından ifadesi alınan bir sanık hiç dava açılmaması (1), tutuksuz yargılanmak üzere salıverilme (2), cezanın tecil edilmesi (3) ve beraat etme (4) olarak dört ayrı yolla geçici veya kalıcı olarak özgür yaşamına dönebilir. Gazetecilerin bu dördü arasındaki farkları bilmediği varsayılmalıdır.** Hukuki olarak hiçbir anlamı olmayan “serbest bırakıldı” ifadesini her gün görebilirsiniz. Bunlar haber değil, kocakarı dedikodusudur.
- **Bitmemiş bir davada tarafların yaptıkları savunmalarla ilgili haberler yok sayılmalıdır.** Adı üstünde bir mahkeme tarafların herhangi birinin haklılığıyla bitebilir. Süren bir davayı haber yapıp da sonucunu haber yapmayan haber kaynağı potansiyel art niyetlidir. Bunun yanı sıra işine gelen kanıtları haber yapmayı seçen basın, öbür kanıtları karartmış demektir. Okuyucuyu yanıltmak için bunun gibi sayısız yöntem kullanılır.
- **Davanın gerekçeli karar metnini eksiksiz ve orijinalinin kopyası olarak yayınlamayan gazetecinin kararı kesinlikle yanlış veya eksik aktardığı varsayılmalıdır.** Bu basının her şeyi aşırı basitleştirme eğiliminin kaçınılmaz sonucudur. Karmaşık olguları üç yaşındaki çocuğun derinliğiyle anlamayı talep eden okur zaten aldatılmak için yalvarıyor demektir.

Başlatılmamış bir davayla ilgili veya süren bir davayla ilgili yapılan haberler yukarıdakilerin hepsini birbirine karıştırıp çorba eder. Karıştırmasa bile davalar özünde birer tartışmadır ve bir tartışmadan aktarılan haberlerde haksız tarafı haklı göstermek kolaydır. Basın şirketinin [sözcük seçimi](#) haksızı haklı göstermek için sık başvurduğu işlevsel bir araçtır. Bu yüzden adliye haberlerine maruz kalırsak bunları zihnimizde “tanımadığımız birinin kuşkulu iddiaları” olarak sınıflandırmamız gerekir.

Kanıt yetersizliğinden beraat edilebilmesini sindiremeyen bir basın şirketi. Peki, adil bir yargılamanın nasıl olması gerekiyordu?

Dikkat edilmesi gereken bir başka sakınca, basının doğası gereği her şeyi aşırı basitleştirmesinden ileri gelir. Suçlar ve mahkemeye taşınmış anlaşmazlıklar genelde karmaşık olgulardır. Tek bir değişkenle, tek bir eylemle, tek bir nedensellik bağıyla açıklanamazlar. Bundan dolayıdır ki basının "şu nedenle şu suçu işledi" haberleri kesinlikle ciddiye alınmamalıdır. Saldırıyla veya ağır ceza yargılamasıyla son bulan hemen her olay karşılıklı kışkırtmalar ve hatalarla o noktaya tırmanmıştır. Basın, yaşam hakkında hiçbir şey bilmeyen üç yaşındaki bir çocuk gibi bütün bu karmaşıklığı tek bir nedene indirerek aktarır. "Aşırı hız ve dikkatsizlik yüzünden" diye yapılan kaza haberlerinde de aynı temel kusur vardır. Hemen hiçbir trafik kazası tek bir nedenle açıklanacak kadar basit değildir. Aynı ilke, bugünlerde "Kovid ölümleri" istatistiğinin yaratılmasında da çiğneniyor. Hiçbir ölüm tek bir nedene bağlı değildir. İstatistiğini düzgün tutan ülkelerdeki ölüm raporu formlarında en az üç ölüm nedeni kutusu bulunur; aşağıda bir örneği var. Kovid'den ölenlerin hemen hepsinin ya hastalık geçmişi vardır ya da yanlış tedaviyle doktor [öldürmüştür](#). Basın bütün değişkenleri örter çünkü bunda mesleki çıkarı vardır.

RECORDED DISTRICT # **0903** * **YI** **Date** **05** NEW YORK STATE DEPARTMENT OF HEALTH CERTIFICATE OF DEATH STATE FILE NUMBER **131-2005-00000**

Example 1

2. SEX: ☐ 1 MALE ☒ 2 FEMALE 3A. DATE OF DEATH: MONTH **01** DAY **02** YEAR **2005** 3B. HOUR: **8:54** p

(Check one) DOA ☐ ER ☐ OUTPATIENT ☐ INPATIENT ☒ HOME ☐ RESIDENCE ☐ FACILITY (Specify): ☐ 4B. IF FACILITY, DATE ADMITTED: MONTH **12** DAY **29** YEAR **2004**

4C. NAME OF FACILITY: (if not facility, give address) **Wilson Memorial Hospital** 4D. LOCALITY: (Check one and specify) CITY ☒ VILLAGE ☐ TOWN ☐ 4E. COUNTY OF DEATH: **Broome**

4F. WAS DECEDENT TRANSFERRED FROM ANOTHER INSTITUTION? (if yes, specify institution name, city or town, county and state) ☐ NO ☒ YES **Elizabeth Church Manor, Binghamton Broome NY**

5. DATE OF BIRTH: 6A. AGE IN YEARS: 6B. IF UNDER 1 YEAR: ENTER: 6C. IF UNDER 1 DAY: ENTER: 7A. CITY AND STATE OF BIRTH: (if not USA, Country and Residence/Residence) 7B. IF AGE UNDER 1 YEAR, NAME OF HOSPITAL OF BIRTH:

25A. WILLIAM SMITH - ATTENDING PHYSICIAN

25A. Attending physician attended decedent, FROM **1** / **1** / **03** TO **1** / **2** / **05** 25B. Decedent last seen alive by attending physician: **1** / **2** / **05** 25C. PREDECESSOR: Dead by M.E. or Coroner: ☐ NO ☒ YES

27. MANNER OF DEATH: NATURAL CAUSE ☒ 1 ACCIDENT ☐ 2 HOMICIDE ☐ 3 SUICIDE ☐ 4 UNDETERMINED CIRCUMSTANCES ☐ 5 PENDING INVESTIGATION ☐ 6 28. WAS CASE REFERRED TO CORONER OR MEDICAL EXAMINER? ☒ 0 NO ☐ 1 YES 29A. AUTOPSY? ☒ 0 NO ☐ 1 YES 29B. IF YES, WERE FINDINGS USED TO DETERMINE CAUSE OF DEATH? ☐ 0 NO ☐ 1 YES

CONFIDENTIAL SEE INSTRUCTION SHEET FOR COMPLETING CAUSE OF DEATH CONFIDENTIAL

30. DEATH WAS CAUSED BY: (ENTER ONLY ONE CAUSE PER LINE FOR (A), (B), AND (C).)

PART I. IMMEDIATE CAUSE: *** Respiratory failure CARDIAC ARREST**
 DUE TO OR AS A CONSEQUENCE OF: *** Myocardial MI**
 DUE TO OR AS A CONSEQUENCE OF: **Coronary Artery Disease**

PART II. OTHER SIGNIFICANT CONDITIONS CONTRIBUTING TO DEATH BUT NOT RELATED TO CAUSE GIVEN IN PART I (A):

31A. IF INJURY, DATE: MONTH **01** DAY **02** YEAR **2005** 31B. INJURY LOCALITY: (City or town and county and state) 31C. DESCRIBE HOW INJURY OCCURRED: 31D. PLACE OF INJURY: 31E. INJURY AT WORK? ☐ 0 NO ☐ 1 YES

31F. IF TRANSPORTATION INJURY, SPECIFY: 1 ☐ Driver/Operator 2 ☐ Passenger 3 ☐ Pedestrian 32. WAS DECEDENT HOSPITALIZED IN: ☐ NO ☒ YES 33A. IF FEMALE: ☐ 0 Not pregnant within last year ☐ 1 Pregnant at time of death ☐ 2 Not pregnant but pregnant within 45 days of death 33B. DATE OF DELIVERY: MONTH **01** DAY **02** YEAR **2005**

ME OF DATE: **01/02/05** TIME OF DEATH: **8:54** AM/PM

ABD'de düzenlenen ölüm raporlarının bir örneği. A, B, C kutuları üç ayrı ölüm nedeni için. Ölümü hazırlayan dolaylı etmenler için ayrıca bir dördüncü kutu var.

dünya haberleri

Amerika Rusya Çin İran Almanya Fransa İngiltere İsrail Azerbaycan

Haberler > Dünya Haberleri > Peçe takmadığı için öldürüldü

Peçe takmadığı için öldürüldü

30.07.2014 - 22:29 | Son Güncelleme: 30.07.2014 - 22:40

ABONE OL →

Google News

[Karmaşık nedenler safsatası...](#)

Haberler • İç Haber • Park yeri için öldürüldü

Park yeri için öldürüldü

Babasına hediye ettiği otomobili sokağa park etti. Komşusu 'evimin önüne nasıl bırakırsın' diye silaha sarıldı..

09.08.2010 - 18:47

Telegram ile paylaş

Google News'de takip et

[Karmaşık nedenler safsatası...](#)

Şunları arama sitelerinde arayın: “Tacizci şöyle dedi” “katil konuştu” “darbeci komutan ifadesinde şunları dedi”. Basın şirketlerinin bu ifadeleri çoğunlukla **sanıklar** için kullandığına dikkat edin. Sanık veya zanlı, yani yargılanmakta olan, henüz suçlu bulunmamış kişi. Ama tacizci, katil, darbeci gibi ancak hükümlüler için kullanılması gereken sözcükleri kullanmaktan çekinmezler. Öte yandan Necmettin Erbakan gibi suçu kesinleşmiş bazı kişiler için “hırsız” demez basın şirketleri. Çünkü basın doğası gereği güce tapar. Kendini koruyamayacağını, editörleri işten attıramayacağını, tekzip yazdıramayacağını, iftiracı gazetelerin her birine tek tek dava açıp milyonlarca lira tazminat alamayacağını bildiği garibanları hiç çekinmeden karalar. Basın, Kaddafi güçlüyken onu öven, düşer düşmez de tekme vurandır. Adliye haberlerini basından okumak yargısız infazı benimsetir, linç duygusunu kışkırtır, adalet duygusunu köreltir. Kendinizi sanıklara “bunlar insan değil” derken buluyorsanız aşırı doz basına maruz kalmış, basın zehirlenmesine uğramış olabilirsiniz.

Anasayfa / Medya / Karikatür gibi: Leman dergisi Demirtaş'ı çizdi yaptı

Medya

Karikatür gibi: Leman dergisi Demirtaş'ı çizdi yaptı

Leman dergisi terör örgütü PKK'nın sözcülüğünü yapan Selahattin Demirtaş'ın çizdiği karikatürleri yayımlayacak.

18 Aralık 2019 18:48 Güncellendi: 18 Aralık 2019 19:07

Facebook

Twitter

WhatsApp

Print

Star

Search

Search

Demirtaş'ın ayrıca terör örgütü PKK/KCK'nın yöneticisi olduğu ve bu kapsamda örgütün "siyasi alan merkezi sorumlusu" olarak faaliyeti yürüttüğü, değişik tarihlerde katıldığı örgütün yasama organı konumunda olan Demokratik Toplum Kongresi (DTK) içerisinde de yönetici sıfatıyla hareket ederek eylemlerde bulunduğu, **iddianamede** yöneltilen suçlar arasında.

Manşet altı satır kişiyi suçlu gösterirken, aşağılara indiğimizde küçük yazılarda bunun yalnızca bir iddia olduğunu ve hüküm verilmediğini okuyoruz. Altta yıllar öncesinden bir yargısız infaz. Başlıkta "sahtekar", küçük yazıda "yargılanacaklar"... "Manşetlere göz gezdirenler" için yandı gülüm keten helva...

Halkın sağlığı ile oynuyorlar

İşte, halkın sağlığı ile oynayan iki yağ tüccarı Halit ve Resul kardeşler... İki kişi de mahkemede üç aydan beş yıla kadar hapis isteği ile yargılanacaklar.

Yemeklik zeytinyağına makine yağı karıştıran sahtekârlar yakalandı

● Kasımpaşa'daki bir yağ deposunda 6 ton karışık zeytinyağı ele geçirildi. Toptan yağ ticareti yapan Halit ve Resul Deniz adındaki iki kardeşin sattığı zeytinyağların etiketlerinde " Birinci sınıf yemeklik zeytinyağı" yazılıydı.

● Tenekelerin içinden, zeytinyağı kokusu veren bir madde ile boya ve makine yağı çıktı. İlgililer, bu yağın ancak sabun yapımında kullanılabileceğini, yenildiği takdirde, çeşitli hastalıklar yapacağını söylediler. (Yazısı 5. sayfada)

Anasayfa > Yaşam > Müebbet hapis alan iki katil nasıl serbest bırakıldı. Savcı bile karara şaşıtı kaldı, 72 yaş

Müebbet hapis alan iki katil nasıl serbest bırakıldı. Savcı bile karara şaşıtı kaldı, 72 yaşındaki kadının kafasını kesip canice katlettiler

Adana'da 72 yaşındaki kadının evine girip öldürmekten ve hırsızlıktan yargılanan ve müebbet hapisleri istenen iki sanık serbest bırakıldı. Cumhuriyet Başsavcısı'nın itirazı üzerine iki sanık tekrar tutuklandı.

Haber Giriş: 16 Kasım 2020 Pazartesi - 10:15

Son Güncelleme: 16 Kasım 2020 Pazartesi - 10:13

Takip Et

Google News

Büyük yazıda "suçlu", küçük yazıda "sanık"... Polisin bulabildiği ilk sanığa "katil" diyerek [editör](#) amcamız hükmü çoktan vermiş, kalemi kırmış. Bu haberde bütün kıyameti sanıklar **tutuksuz yargılanıyorlar** diye koparıyorlar, hukukçulardan uzun uzun görüşler alıyorlar. Sanki **beraat** verilmiş gibi kışkırtıcı başlık atıyorlar. Aslında ortada haberi yapılacak hiçbir şey yok! İstiyorlar ki polisin her şüphelendiği kişi, her iftiraya uğrayan kişi dava bitene dek yıllarca hapiste çürüsün, beraat kararı çıkarsa da n'apalım, geçmiş olsun... Bu tutum geri zekalılık veya ahlaksızlık dışında bir şeyle açıklanamaz. Her iki durumda da bunlar kesinlikle size haber taşımaya yetkin kişiler değillerdir. Bunu hak ediyor musunuz?

31.07.2018 01:30 | Son Güncelleme:31.07.2018-1:16

Çiğdem Yılmaz

Enişte kızını da 'istismar' etmiş

11 yaşındaki yeğenine cinsel tacizden 110 yıl hapsi istenen ama delil yetersizliğinden hakkında takipsizlik kararı verilen adam, şimdi de kendi kızına cinsel istismarda bulunduğu gerekçesiyle hakim karşısına çıkacak.

Paylaş

Twitle

a-

A+

Akraba çocuğuna cinsel istismardan 110 yıl hapsi istenen ancak güçlü delil olmadığı gerekçesiyle kızına yönelik cinsel istismar suçlamasından hakkında takipsizlik kararı verilen babaya, mağdur avukatının itirazı üzerine dava açıldı.

İstanbul'da bir devlet okulunun rehber öğretmeni, geçen Ocak ayında kız öğrencilere verdiği eğitimde, "Özel bölgelerinize izniniz olmadan kimse dokunamaz, kimseye izin vermeyin. İçinizden herhangi bir biçimde izinsiz dokunulmalara maruz kalan varsa, ders çıkışı bana gelebilir" dedi. 11 yaşındaki E.U., ders çıkışı öğretmenin yanına giderek eniştesinin üç yıldır yaptıklarını anlattı. Öğretmenin ihbarıyla tutuklanan enişte T.A., 110 yıl hapis cezası istemiyle yargılanmaya başladı. Mağdur E.U. ifadesinde, eniştesinin 3 yaşındaki kızının da bazı istismarlarda yanında olduğunu söyledi. Bunu ihbar kabul eden savcılık, T.A'nın kendi çocuklarını da taciz ettiği iddiasıyla ek soruşturma başlattı. Anne G.A. da eşi T.A'nın evin salonunda kızıyla tek yattığını belirterek şikayetçi oldu. Küçük kızın Çocuk İzlem Merkezleri'nde (ÇİM) uzmanlar eşliğinde ifadesine başvuruldu. T.A. ise atılı suçları kabul etmeyerek çocuklarının kendisine çok düşkün olduğunu, suçlandığı davranışları iddia edildiği gibi cinsel amaçla yapmadığını söyledi. Ancak anne savcılıktan hem oğlunun hem de kızının detaylı muayene edilmesini talep etti. Fakat savcılık annenin taleplerini reddederek, sanık hakkında istismar suçlamasında güçlü delil olmadığı gerekçesiyle kovuşturmayla yer olmadığı yönünde karar verdi.

Yukarıda gördüğünüz gazeteci ve editör suç işlemektedir. Hakkında verilmiş bir hüküm olmayan sanıktan suçluymuş gibi söz etmektedir. Normal koşullarda sanık bu haber için şirketten manevi tazminat alabilir, gazetecilerin hapisle cezalandırılmasını sağlayabilir. Basın şirketini koruyan en önemli şey sanığın içinde bulunduğu bunalımlı durumda her haber kaynağını tek tek takip edip dava açamayacağını bilmeleridir.

İNATÇI TACİZCİYE MÜTHİŞ TUZAK

İngilizce öğretmeni kendisini 5 yıl boyunca taciz eden sapığı kendi yöntemleriyle yakalattı. Tacizcinin aradığı ankesörlü telefonların adresini kaydeden öğretmen, polise son aramanın yerini bildirince sapık bulundu

Konya'da bir kadın öğretmen, 5 yıl boyunca kendisini ankesörlü telefonlarla arayarak rahatsız eden evli ve 2 çocuk babası tacizciyi yakalattı. İngilizce öğretmeni F.D'yi (34) 5 yıl önce bir kişi, ankesörlü telefonlardan her ay birkaç kez arayarak rahatsız etmeye başladı.

SAVCILIĞA MÜRACAT ETTİ

Öğretmen F.D, tacizcinin yakalanamayacağı düşüncesiyle ilk başta savcılığına durumu bildirmedi ancak telefonla yapılan tacizlerin arkasından kesilmemesi üzerine, geçen yıl şikayetçi oldu. Yakalanmasına çok güç olarak bakılan tacizcinin aradığı ankesörlü telefonlardan 20'sinin yerini, savcılığın da yardımıyla belirlendi. Telefonların

bulunduğu adresleri cep telefonuna kaydeden F.D, savcıdan ve polisten nasıl davranması gerektiği konusunda bilgi aldı.

POLİSE MESAJ GÖNDERDİ

Polisle birlikte şüphelinin yakalanması için birçok taktik geliştirildi. En sonunda F.D'nin önerisi kabul edildi. Öğretmen F.D, tacizci en son aradığında telefonu kapatmak yerine onu oyalamak için sohbet etti. Genç kadın, şüpheliyle kulaklık yardımıyla konuşurken aranan numaranın adresini mesajla polise gönderdi.

Hemen harekete geçen polis ekibi, verilen adresteki telefon kulübesinde, evli ve iki çocuk babası olduğu öğrenilen tacizciyi suçüstü yakaladı.

Sapık tekvando hakemi çıktı

Genç öğretmen telefon tacizcinin taktik bir olduğunu görünce çok geçirdiğini söyledi. F.D "Beni rahatsız eden şüpheli birkaç defa tekvando hakemliği yaptığım ortamda karşılaştığım kişi çıktı. Çok şaşındım" dedi. 2 çocuk babası R.D, (36) ise polise verdiği ifadesinde öğretmenden çok hoşlandığını söyledi. R.D "Ben tekvando hakemiyim. O da aynı meslektir. Birkaç yerde karşılaştık. Kendisinden çok hoşlanmıyım. Ancak evli olduğum için kendisine açılmamıyım. Birkaç kez aradım. Ancak cinsel içerikli hiçbir şey söylemedim" diye konuştu.

Konya'da bir kadın öğretmen, 5 yıl boyunca kendisini ankesörlü telefonlarla arayarak rahatsız eden evli ve 2 çocuk babası tacizciyi yakalattı. İngilizce öğretmeni F.D'yi (34) 5 yıl önce bir kişi, ankesörlü telefonlardan her ay birkaç kez arayarak rahatsız etmeye başladı.

SAVCILIĞA MÜRACAT ETTİ

Öğretmen F.D, tacizcinin yakalanamayacağı düşüncesiyle ilk başta savcılığına durumu bildirmedi ancak telefonla yapılan tacizlerin arkasından kesilmemesi üzerine, geçen yıl şikayetçi oldu. Yakalanmasına çok güç olarak bakılan tacizcinin aradığı ankesörlü telefonlardan 20'sinin yerini, savcılığın da yardımıyla belirlendi. Telefonların

bulunduğu adresleri cep telefonuna kaydeden F.D, savcıdan ve polisten nasıl davranması gerektiği konusunda bilgi aldı.

POLİSE MESAJ GÖNDERDİ

Polisle birlikte şüphelinin yakalanması için birçok taktik geliştirildi. En sonunda F.D'nin önerisi kabul edildi. Öğretmen F.D, tacizci en son aradığında telefonu kapatmak yerine onu oyalamak için sohbet etti. Genç kadın, şüpheliyle kulaklık yardımıyla konuşurken aranan numaranın adresini mesajla polise gönderdi.

Hemen harekete geçen polis ekibi, verilen adresteki telefon kulübesinde, evli ve iki çocuk babası olduğu öğrenilen tacizciyi suçüstü yakaladı.

Burada sanığın adı verilmiyor ama yargısız infaz yine iş başında. Dikkatsiz okurların aklından "Suçüstü yapmışlar, belli değil mi onun yaptığı?" gibi bir soru geçebilir. Bu durumda soru safasataları konusunu yeniden gözden geçirmenizi öneririm. Kadınlara kimin konuştuğunu saptamışlar ama ortada bir suç olduğu kesin değil. Mahkemeler de zaten bunun için var. Burada dikkatsiz okurun gözden kaçırdığı fark, "Bu kadını kim taciz ediyor?" sorusuyla "Bu kadın taciz ediliyor mu?" arasındaki ince kalın farktır.

[Ana Sayfa](#) [Yazarlar](#) [Video](#) [Günün Manşetleri](#) [Kategoriler](#)

Öz amca tacizini duyurdu Türkiye harekete geçti

Bir video çekerek sosyal medyadan paylaşıp, yardım isteyen ve bir süredir de İzmir'de yaşayan Bahar Doğrul'un (18) çağrısı üzerine, Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı harekete geçti...

**ÖZ AMCA TACİZİNİ
DUYURDU
TÜRKİYE HAREKETE GEÇTİ**

Tıkla
izle

FACEBOOK PAYLAŞIMI

PAYLAŞ

PAYLAŞ

26.07.2018 15:33 Karakter boyutu :

Manisa'nın Kula ilçesinde geçen yıl öz amcası tarafından taciz edildiğini öne süren, bir video çekerek sosyal medyadan paylaşıp, **yardım isteyen** ve bir süredir de İzmir'de yaşayan Bahar Doğrul'un (18) çağrısı üzerine, Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı harekete geçti.

Konuyla ilgili Bakan Zehra Zümrüt Selçuk'un talimatıyla İzmir İl Müdürlüğü tarafından bir çalışma başlatıldı.

Aynı suç burada da işleniyor. Haberi okuduğumuzda suçun işlenmiş olma olasılığının çok düşük olduğunu gösteren işaretler buluyoruz. Savcıyı ilgilendiren bir konuda bakanlığın "harekete geçmesi" de bir acayip. Saldırıya uğradığını öne süren mağdurun polise veya savcıya değil sosyal medyaya başvurması da bir acayip... Bu yapılan, her müfterinin dilediği herkesi alaşağı edebileceği, yargının yerle bir olduğu bir korku toplumu inşa etmektir.

Milliyet.com.tr » Dünya » Haber » Yıllarca istismar edilen 3 genç kız, babalarını bıçaklayarak öldürdü

31.07.2018 15:42 | Son Güncelleme:31.07.2018-16:55

Yıllarca istismar edilen 3 genç kız, babalarını bıçaklayarak öldürdü

Rusya'nın başkenti Moskova'da 19, 18 ve 17 yaşında üç genç kız babaları olan Mihail Kaçaturyan'ı geçirdikleri öfke patlaması sonucunda birçok yerinden bıçaklayarak öldürme suçlamasıyla gözaltına alındı. Babanın kızlara yıllardır fiziksel, psikolojik ve cinsel istismarda bulunduğu belirtildi

f Paylaş

Twitlle

g+

Print

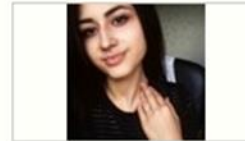
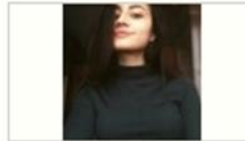
Email

a-

A+

Haberin fotoğrafları

Moskova'da yaşayan üç genç kız, babaları olan Mihail Kaçaturyan'ı bıçaklayarak öldürme suçlamasıyla gözaltına alındı. 57 yaşındaki Mihail Kaçaturyan'ın cesedi üzerinde çok sayıda bıçak yarasıyla evlerinin bulunduğu asansörün yakınlarında bulundu. Kaçaturyan'ın Kristina (19), Angelina (18) ve Maria (17) isimli 3 kızı babalarını öldürmek suçlamasıyla gözaltına alındı.

Ailenin binadaki komşuları, Kaçaturyan'ı 'istismarcı' ve 'mafya babası' olarak tanımladı. Genç kızlar, babalarının yıllar süren fiziksel, psikolojik ve cinsel istismarı sonucunda öfke patlaması yaşadıklarını belirterek, cinayeti kabul etti.

Bu inşa edilen korku toplumunda ayrıcalıklı, yani toplumun üst kastından olan katiller, kendini savunamayacak durumda olan birine serbestçe iftiralar atıp cinayeti aklamaya çalışacaklar. Basın da şekilde görüldüğü gibi buna yataklık edecek. Ne kadar masumlar, değil mi?

tv8 / gerçeğin peşinde / tuğçe ve büşra cinayetinin katil zanlıları serbest bırakıldı!

Tuğçe ve Büşra cinayetinin katil zanlıları serbest bırakıldı!

Balıkesir'de işlenen Tuğçe ve Büşra cinayetinin katil zanlıları 38 gün sonra serbest bırakıldı.

23/10/2017

Bu örneklerin binlercesini bulabilirsiniz. Zanlıların, yani **şüphelilerin** serbest bırakılmasını, yani **tutuksuz yargılanmalarını** anormal bir şeymiş gibi, beraat etmişler gibi haber yapan, halkı kışkırtmaya çalışan bir basından daha tehlikeli, daha bozguncu ne olabilir bilemiyorum. “Gerçek” sözcüğünün ırzına geçmeleri de cabası. Saliverilme ile beraat arasındaki ilişkinin kasıtlı ve profesyonelce bulandırıldığı bir başka örneği şu yazımda bulabilirsiniz: <https://elestireldusun.wordpress.com/2019/08/16/okuma-turkiyede-inanc-ozgurlugu-hakini-izleme-raporu-2019/>

İyilik olsun diye tecavüz ettim

www.catlaksite.net

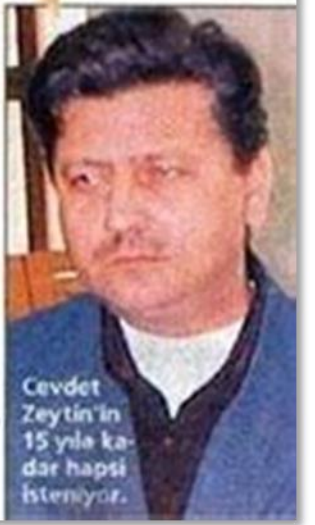
GÜNÜN HABERİ

Yanında çalışan 17 yaşındaki kıza tecavüz etmekle suçlanan evli fotoğrafçı mahkemede, "Amacım ona iyilik yapmaktı. Annesinin yanında kalsaydı kötü yola düşecekti" dedi.

BURSA'da yanında çalışan 17 yaşındaki S.G.'ye tecavüz edip Eskişehir'e kaçırmakla suçlanan fotoğraf stüdyosu sahibi Cevdet Zeytin'in (36) 15 yıla kadar hapsi istendi. 5'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde alıkoymak ve ırza geçmek suçlarından tutuklu yargılanan evli ve iki çocuk babası Zeytin, S.G. ile kendi isteğiyle ilişkiye girdiğini iddia etti. Mahkemede, kendisine yöneltilen suçlamayı kabul etmeyen Zeytin, "S.G. fotoğrafçı dükkânımda çalışıyordu. Kendisiyle cinsel ilişkiye girdim. Ama bu onun isteğiyle oldu. Daha sonra olayın ortaya çıkmasından korkup, birlikte Eskişehir'e gittik. Nüfus kâğıdında yaşımı değiştirdim. S.G.'yi karım olarak tanıttım ve bir tavuk çiftliğinde 7 ay çalıştık. Onu annesinin yanında bıraksaydım kötü yola düşerdi. Ben ona iyilik yaptım. Karımdan boşanıp onunla evleneceğim. Tahliyemi istiyorum" dedi. Zeytin'den şikâyetçi olduğunu söyleyen S.G. ise ifadesinde şöyle dedi:

Ölüm tehdidiyle kaçırdı

"Bana stüdyoda tecavüz etti. Aileme söylememem için tehditler yağdırdı. Durumumdan yâphelenen annem ve babam beni doktora götürmek istedi. Olayı Cevdet Zeytin'e anlattığımda çok korktu. Beni ölümle tehdit edip Eskişehir'e kaçırdı. 7 ay zorunlu birlikteliğimize oldu. Gezmek için Bursa'ya gelince kocam ailemin yanına sığındım." Zeytin'in tahliye isteminin geri çevrilmesi duruşma ertelendi. ■ NİL KAHRAMAN (DHA)

Duruşmaya S.G. de katıldı.

Cevdet Zeytin'in 15 yıla kadar hapsi isteniyor.

Yeryüzünün en şerefli mesleklerinden birini icra eden editör, bu örnekte de sanığı çoktan suçlu ilan etmiş. Kişilik haklarına nasıl saldırdığına ve bırakalım ahlak yasalarını, Türk Ceza Kanunu'na göre bile nasıl suç işlediğine dikkat edin. Suçu kesinleşmemiş kişinin adını ve yüzünü açık ediyor. Namuslarıyla ekmeğini kazandığına kuşku olmayan bu gazeteciler iki şeye güveniyorlar: Birincisi, sanığın basılı ve dijital irili ufaklı yüzlerce haber kaynağını tarayıp hepsine birden dava açabilmesi için insanüstü bir çaba göstermesi gerektiğine. İkincisi, sanık böyle bir şeyi başarsa bile bu ülkenin saygıdeğer savcılarının ve hakimlerinin basın şirketlerini koruyacaklarına. Basını asgari bir ahlak standardına zorlayacak bir meslek örgütü de yok. Göstermelik bir Basın Konseyi var ama bu işlerle hiç ilgilenmedikleri belli. Market alışverişi yapar gibi gazete okuyanlar yukarıdaki haberde bu kişinin böyle bir söz söylediğini sanarak, söverek sayfayı çevirdiler ve bir sonraki tecavüzcünün acaba ne kadar yakınlarında bulunduğunu düşünerek daha korkak, daha nefret dolu, gerçeklikten biraz daha kopuk birer kişi olarak yaşamlarına devam ettiler. Manşete aldanmayıp küçük yazıları okumayı bilenler adamın asla böyle bir şey demediğini, yalnızca kadının kendisiyle gönüllü olarak birlikte olduğunu öne sürdüğünü, manşetle haberin uyuşmadığını, mahkeme sonuçlanana dek hiçbir yargıda bulunulamayacağını, burada sövülecek kişinin bu adam olmadığını gördüler. "Basın sizin dostunuz değildir" derken bir an için abarttığımı mı düşünmüştünüz? Az bile söylediğimi anladığınızı umuyorum. Hâlâ anlamadıysanız herhangi bir davanın masum sanığı olup da basın şirketleri tarafından hayatı bitirilenlere sorun, anlatsınlar.

Bu örneğin yukarıdaki örneklerden farkı burada işlendiği iddia edilen suçun mahkeme konusu olmaması. Ama yargısız infaz şablonu değişmiyor. Ne olduğu belli olmayan bir iki kareyle ve iki satır yazıyla halkın öfkesi ateşleniyor, devletler arasında düşmanlık oluşturuluyor. Gazete, haklarında hiçbir şey bilmediğimiz (çünkü bilgi vermiyor) bu suçluların insan bile olmadıklarını iddia ederek onlara adil yargılama hakkı tanınmaması gerektiğini ima ediyor. Dikkat edin, fotoğraftaki eylemin meşru bir idam mı, yoksa haksız bir cinayet mi olduğu belli değil. Gazeteci ve işadamlı olmalarının bu Batılıların dokunulmaz olmalarına yeteceği varsayılıyor. Oysa iki satır okuyan herkes bilir ki casuslar için en kullanışlı kimlik gazetecilik ve işadamlığıdır. Yukarıdaki örneklerde de "kadın beyanının esas" olduğu varsayılmıştı. Ekeştirel basın okurluğu zırlarıyla donanmamış bir kişi bu tür haberlere yeniden ve yeniden maruz kaldığında gerçekdışı varsayımlar artık onun için gerçekliğin bir parçası olur.

Bu yaptığım çözümlemelerde sanıkların hiçbirinin suçsuz olduğunu öne sürmüyorum. Yalnızca basının ilettiği **bilgi** parçası ile varmamızı istediği **yargının** birbiriyle uyuşmadığına dikkat çekiyorum. Bu örneklerdeki kişiler gerçekten suçlu bile olsalar yapılan haberler kusurludur. Bu kusurlar birer hata ise haberi taşıyan şirketin bu işi yetkin olmadığı belgelenmiştir. Kusurlar kasıtlı ise haberi taşıyan kişiler de suçludur ve bunların özgür birer yurttaş olarak aramızda dolaşma haklarının olmadığı belgelenmiştir.

Bilim haberleri basından okunmamalıdır.

“Basınsal yöntem” bilimsel yöntemin tam tersidir.

- Bilimsel yöntem sabır üzerine kuruludur. Hipotezlerin doğrulanabilmesi için yeterli kanıt bulunana dek yargı ertelenir. Basın erteleyemez, yapısal olarak sabırsızdır, kanıt aramadan yargıda bulunur. Sabırlı olana zaten basın denmez.
- Bilimsel makaleler belli aralıklarla değil, ancak çalışma olgunlaşıp tamamlanınca yayınlanır. Bilimadamı araştırmış ve bulamamışsa makale yayınlamaz. Basın “soruşturduk ama bir şey bulamadık” manşeti atamaz, boş da bırakamaz; yapısal olarak olanaksızdır.
- Bilimsel yöntem analitik ve eleştirel düşünce üzerine kuruludur. Basınla eleştirel düşüncenin arasındaki uzaklık bu sitenin içeriğinin bütününde görülebilir.
- Bilimsel yöntem özeleştir ve yanılığdan dönebilme yetisi gerektirir. Var oluş amaçları gereği şirketlerin özeleştir yapmaları yasaktır, açık sözlü olmaları yasaktır. Önceki yazılarda örneğini verdiğim ve bazen yıllarca süren yalan haberleri basın şirketleri düzeltmemiştir; bundan sonra da düzeltmeyecektir.
- Bilimsel yayınlar halk düzeyine inmeye çalışmazlar (popüler bilim dışında ki aslında popüler bilim, bilimsel yayın değildir). Basın bir ticaret olduğu için en karmaşık şeyi bile en cahilimizin, en geri zekamızın satın alabileceği düzeye indirerek satmaya çalışır. Bu durum basının aktarımında doğruluğun bütünüyle yitmesine neden olur.

“Popüler bilim” denen acayıplığı basın yaratmıştır. Popüler bilim yayınları, basının her şeye yaptığı gibi, bir bilgiyi alır, bütün karmaşıklığından arındırıp hap olarak sunar. Bilimsel yöntemi ve akademik çalışmayı tanımayan okurun sindirebileceği düzeye indirir. Bunu yaparken tıpkı adliye haberlerinde olduğu gibi aşırı basitleştirir. Karmaşık konular fazla basitleştirmeye uygun değildir. Sözelimi bugünlerde cümle içinde “Kovid tezgahı” tamlamasını kullandığınızda olaydan habersiz kişiler “Virüs/hastalık yok mu diyorsun?” gibi bir soru yöneltiyorlar. Bir şeyin tezgah olabilmesi için bu kadar basit olması gerekmediğini anlatmak zorunda kalıyorsunuz ve bu çoğu kez kişinin dikkat ve sabır süresini aşıyor. Popüler bilim işte bu kişiye, sizin yanıtınızı dinleme ve anlama sabrı gösteremeyen yüzeysel kişiye satılan bir [üründür](#). Her şeyin içini boşaltır. Her şeyi anlamsızlaştırır. İyi ve kötü yargılarını yok ederek her fikri iki gün sonra unutulacak bir tüketim nesnesine dönüştürür. Yaşam kaynağı olması gereken bilgiyi eğlenceye, boş zaman uğraşına dönüştürür. Böylece anlamın da, ahlakın da yok olması sürecine hizmet eder. Bugün küresel ısınma, evrim, sosyal deney, yeşil ekonomi, enerji verimliliği, doğru beslenme, Kovid gibi terimleri bulacağınız popüler bilim kaynakları dezenformasyonla dolup taşmaktadır. Gerçek bilimciler bunun farkında olsalar bile sorumluluk hissetmedikleri için veya çıkarlarına ters olacağı için tepki göstermezler.

Basın şirketlerinin sabah akşam anlatıp bizi inandırdığı bilimsel masallar buraya sığdırılamayacak denli uzun ve kapsamlı bir konudur. Bir iki örnek vermekle yetineceğim.

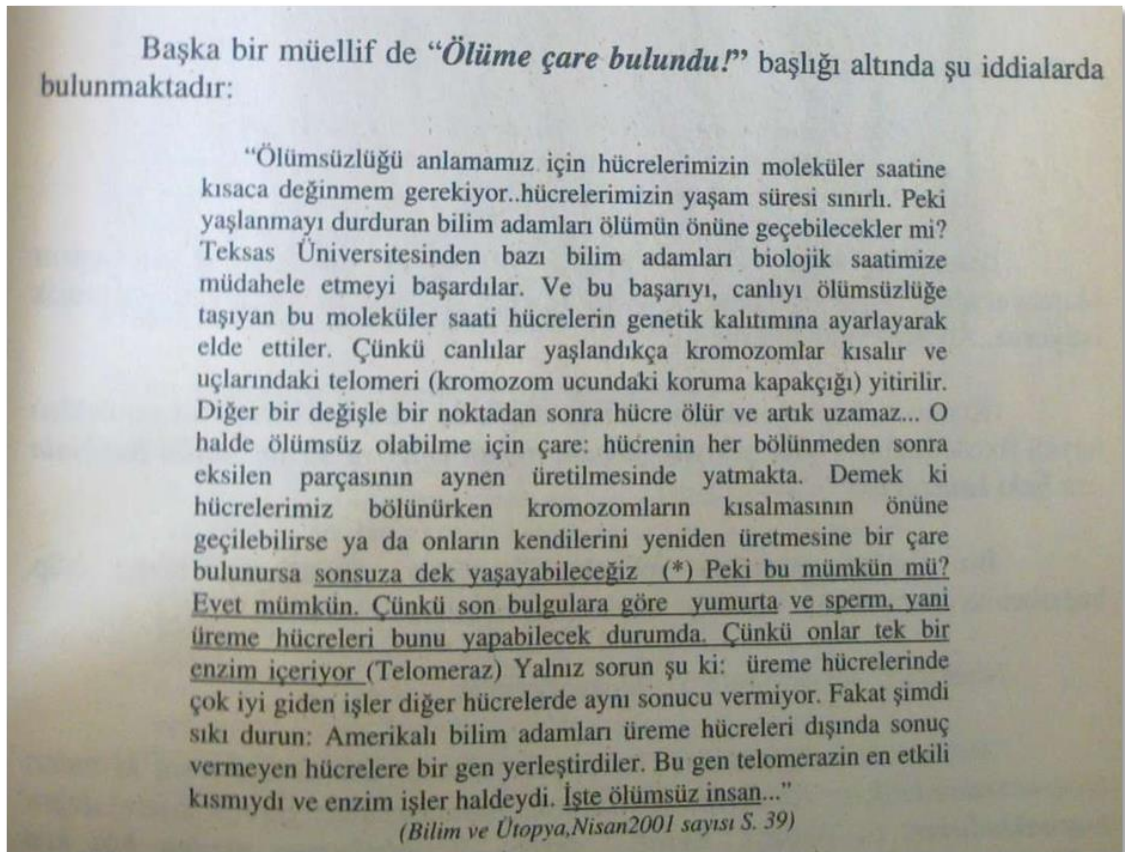
İnsan kaynaklı küresel ısınma tam bir masaldır. Masalın çıkış noktası olan BM’nin Devletlerarası İklim Değişikliği Kurulu’nun (IPCC) raporlarını hemen hiçbir gazeteci okumamıştır. Şirketler yalnızca kendilerine para kazandıracak ve sahiplerini hoşnut edecek işleri yapmakla yükümlüdürler. Basın şirketleri küresel ısınmanın nedeni konusunda “iklimbilimciler böyle diyor” düzeyini aşan tek bir ikna çabasına girmemişlerdir. Zerre kanıt sunulmamış ama mahkeme kararını vermiştir. Bu durum iklimbilimcileri **din adamı** yerine koymaktan farksızdır.

Tıp ve ilaçlar konusunda basın tam bir yalancı çobandır. Yukarıda sözünü ettiğim nedenlerle tıp alanında belirsizliklerle dolu bir bulguyu (örneğin “kenevir falanca durumlarda reçeteli ağrı kesicilerden daha iyi sonuç veriyor”) çok uzak ve doğrulanamayacak bir sonuca zıplayarak iletir (“kenevir en iyi ağrı kesici”). Çalışma ilerleyip önceliklere aykırı yeni bir bulgu sunduğunda basın yine aynı hoyratlığı göstererek daha önce yazdığının tersi bir haber yazar. “Mucize ilaç” başlığı pek tanıdık. Çünkü basın sık sık bu tür başlıklar atar ve

vur-kaç yapar. Haberi okutup yandan reklama baktırmakla basın şirketinin görevi tamamlanır. Bu tür başlıklar gerçekte yalnızca bir olasılığı, gelecekteki beklentiyi haber verir. Aynı mantıkla “Türkiye dünya şampiyonu” başlığı da atabilir. Futbol takımının dünya şampiyonu olma olasılığı o mucize ilacın var olma olasılığından çok daha yüksektir. Basının hiçbir konunun uzmanı olmayışı, hiçbir konuya derinlemesine girecek zamanı ve kaynağı ve bunu haklı çıkaracak nedeninin olmayışı her zaman akılda tutulmalıdır. Meraklısı Oktar Babuna adını aratarak basının tıp konusuna nasıl yaklaştığının örneğini görebilir. Basın bu skandal için asla özür dilememiştir.

11 Eylül 2001’de ABD ve İsrail gizli servisleri New York’taki World Trade Center’ı bombalayarak yıktı. Dev gökdelenlerin serbest düşme hızında çöküşünü, çarpan yolcu uçaklarının depolarındaki benzinden çıkan yangınla açıkladılar. Bu arsız ve yüzsüz yalanı desteklemek amacıyla gerek Amerikalı, gerek Avrupalı, gerek Türk inşaat mühendisleri teknik raporlar yazdılar. Hiçbir binada benzeri bulunmayan ağaç gövdesi kalınlığında içi dolu çelik kolonların galetaya dönmesini alevi bile görünmeyen bir yangınla açıkladılar. Ana akım basın bu raporları bilimsel uzman görüşü olarak sunarken karşıt görüşteki mühendislerin seslerini duyurmasına izin vermedi. Çünkü basın bir serbest girişimdir. Dükkan onun, dilediği ürünü satar. Top onun, istemediğini oynamaz. Bu koşullarda basından bilimsel haberler alma beklentisi gerçekçi değildir.

Basın topluma karşı bir sorumluluk duymadığı, daha doğrusu modern sistemde sorumlu tutulmadığı için toplumsal güven bağlarını gözetici değildir. Bir başka deyişle basın, toplumla bilimadamları ve hükümet arasında kurulması gereken güven bağı yapıcı değil, yıkıcıdır. Bugün düz dünyacıların ortaya çıkmasını bu açıdan irdelemek gerekir. Toplumun bilim dünyasına ve üniversite-basın-hükümet üçgenine güveni öyle azalmıştır ki dünyanın yuvarlaklığı gibi alabildiğine basit ve çıplak gözle görülebilecek gerçeklerden bile kuşku duyar hale gelmiştir. Basının bu yıkımda kilit taşı olduğunun henüz çok az kişi farkındadır.

“Ölüme çare bulundu!” başlığı altında bunun yalnızca bir dilek olduğunu okuyoruz. (kaynak: Orhan Kuntman, İnsanın Yaratılışı s.61) Manşet şöyle de olabilirdi: “Kansere çare bulundu!” Ama küçük yazılarda bu çarenin “daha deneme aşamasında” olduğu, “insanlar üzerinde denenmediği” veya daha da kötüsü, kanserden daha beter bir hastalığa yol açtığı gibi “ayrıntı” bulabilirdik.

This Is What Testosterone Does To Men's Brains

[TWEET](#)[SHARE 0](#)[EMAIL](#)

Can you get this brain teaser right? If not, maybe you've got too much testosterone flowing through your veins!

More testosterone

makes men more
likely to act first
and think later,
new research
finds.

Bir popüler bilim sitesinin başlığı: "Testosteron erkek beynine bunu yapıyor." Haber metninde ise testosterondaki **artıştan** söz ediliyor. İki kavramın arasında geceyle gündüz gibi fark vardır. İnsan vücudunun işleyişi fazlasıyla karmaşıktır. Öyle karmaşıktır ki bu konuda en iyilerimiz olan biyoloji profesörleri ve doktorlar bile çok az şey biliyorlar. Bu kadar karmaşık işleyişi "bu hormon şunu yapar, şu enzim bunu eder, şu ot şu organa iyi gelir" gibi aşırı basit bilgi parçalarıyla anlamaya çalışmak gerçekçi değildir.

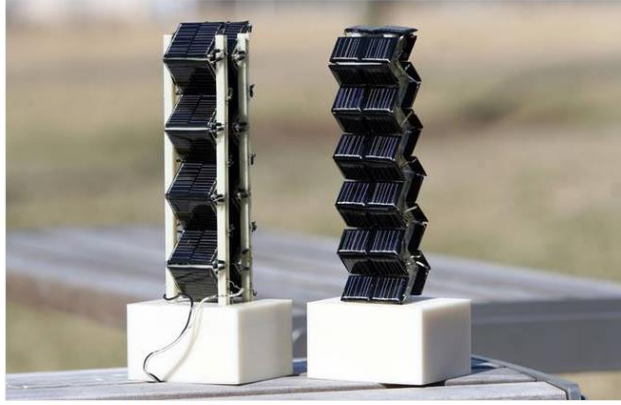
treehugger
SUSTAINABILITY MADE STYLISH

DESIGNLIVINGSCIENCETECHNOLOGYTRANSPORTATIONBUSINESSENERGYSLIDESHOWS

3D Solar Towers Could Generate 20x More Energy Than Flat Panels

Megan Treacy (@mtreacy)
Technology / Solar Technology
March 27, 2012

Share on Facebook

Allegria Boverman/CC BY-NC-ND 3.0

MIT researchers have found that energy output from solar photovoltaic cells can be greatly increased by stacking the cells in 3D configurations like towers or cubes. The 3D designs can generate anywhere from double up to 20 times the amount of energy as flat solar panels with the same base area.

These 3D designs increase electricity output because their vertical surfaces allow them

Google Custom Search
SEARCH

HOW FOREST CERTIFICATION STANDARDS KEEP OUR DRINKING WATER CLEAN

LEARN MORE >

MOST POPULAR RIGHT NOW

1
Self-sufficient Scottish island for sale; comes with broadband and post office

“Üç boyutlu güneş kuleleri düz panellerden 20 kat daha çok enerji üretebilir.” Metni okuyunca kule dediği şeyin bildiğimiz panelin dikey döşenmiş olduğunu öğreniyoruz. Yani artan hiçbir şey yok, yalnızca paneli yatay dizmek yerine dikey dizsek acaba nasıl olur diye ar-ge yürütüyorlarmış. Ölümüne çare bulundu benzeri, yer dolsun diye yapılan, yalnızca baktırmayı hedefleyen bir başlık. Altta daha beteri var. Tek yaptığı şey ışığı tek noktaya toplamak olan sıradan bir merceği mucize icatmış gibi gösteriyor. “10000 kat” dediği merceğin yoğunlaştırma oranı. Metrekareye düşen güneş ışığı yine aynı. “İcat edildi” dediği şey de yalnızca bir ar-ge çalışması.

Korku Bilimi
ANASAYFA
LISTELER
SİZDEN GELENLER
KATEGORİLER
BİZ
Tarih
Görüş

Dünyayı Yöneten Uzunluluğu "Reptilianlar" Kimdir, Neye Benzerler?

Dünyanın Kaderini Değiştirecek Kaybolan 5 Önemli Buluş

Bir Şizofreni Hastasına Sorulan 13 Soru ve Korkutucu Yanıtları

RA' Nedir? Vatikan'ın Çok Gizli RA Araştırması ve RA'nın Ses Kaydı.

Güneş Panellerinden 10.000 Kat Fazla Enerji Üretebilen Güneş Küresi İcat edildi.

BİLM 10 ARAK 2016

Bilim-kurgu filmlerinden çıkmış gibi gözükabilir ama bu yeni nesil güneş enerjisi jeneratörü, tek başına, binlerce güneş panelinin ürettiği enerjiden daha fazla enerji üretebiliyor.

Bu muazzam güneş enerjisi küresi, bilgisayar desteğiyle çalışan dev bir cam mermerden oluşmakta ve içerisinde bulunan bilgisayar yazılımı sayesinde Güneş'i sürekli olarak takip etmekte. Aslında bu devrimsel icat, enerjisini üretirken sadece Güneş'ten değil Ay'dan da faydalanmaktadır. Gece vakitlerinde Ay'dan yansıyan ışınları yoğunlaştırarak üretimine devam etmektedir. Enerji küresinin, günümüzde kullandığımız konvansiyonel enerji panellerinden efektif olarak 10.000 kat daha

TARİHİN EN GİZEMLİ KİTABI!

VOYNICH

Üyelerimize özel bu e-kitabı, Türkiye açıklamasıyla birlikte ÜCRETSİZ olarak mail kutunuza gönderiyoruz.

İsminiz

Mail Adresiniz

HEMEN İNDİR

Geriye mail gönderilecektir.

Home > Bilim > Güneş Panellerinden 10.000 Kat Fazla Enerji Üretebilen Güneş Küresi İcat edildi.

Share

Twitter

Share

Print

“ KorkuBilimi

01 OCAK 2017

This Scientist Thinks Cannabis Could Be A Wonder Drug For Treating MS

Anecdotal, medical marijuana has been extremely successful for managing symptoms of multiple sclerosis. Researchers now want to find out why.

By Carolyn Gregoire

01/23/2017 12:56pm EST | Updated January 23, 2017

LARS HAGBERG/AFP VIA GETTY IMAGES

Many people with multiple sclerosis are turning to medical marijuana to ease their symptoms.

Another study we are doing right now is using brain imaging. So we look at some patients with MS who are regularly using cannabis, and put them into a PET/CT scanner to investigate which brain areas are more or less active. Then, we can say something about what the mechanisms are here. This is an ongoing study that we just started here.

AN ESSENTIAL
DAILY GUIDE TO
ACHIEVING THE
GOOD LIFE

Subscribe to our lifestyle
email.

address@email.com

SUBSCRIBE

Başlık: "Bilimadamı kenevirin MS'yi iyileştirebilen mucize ilaç olabileceğini düşünüyor." Haber metninde bunun yalnızca "süren bir çalışmanın başlangıcı" olduğu yazılı.

Benzer bir başlık: “Esrar kanser hücrelerini öldürüyor.” Haberde verilen bağlantıları izleyip internette biraz gezindiğimizde bunun bir “in vitro” gözlem olduğunu, yani laboratuvar kaplarında gözlemlendiğini, insan vücudunda denenmediğini öğreniyoruz...

<https://www.hurriyet.com.tr/mahmure/gunde-bir-yumurta-kolesterolu-dusuruyor-34041199>

Kadın Sağlığı

Günde bir yumurta kolesterolü düşürüyor

<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/yuksek-kolesterol-acile-dusuruyor-39124624>

Kelebek Haber Giriş: 08.01.2000 - 00:00 | Son Güncelleme: 08.01.2000 - 00:01

Yüksek kolesterol acile düşürüyor

balık yemeye ve zeytinyağı kullanmaya özen gösterin. Yağlı, hamur işi yiyecekler, kızartma, yumurta, çikolata ve şekerli yiyeceklerden uzak durun. Sarmısak, yeşillik ve turuncgillerden oluşan Akdeniz

Bugün böyle, yarın öyle. Rüzgar nereden esiyorsa... “Sıtma ilacı Kovid’i iyileştiriyor” dedikten bir yıl sonra “sıtma ilacı kalp hastalığına neden oluyor” diyen basın şirketi, bilimadamlarının bu yanıltmacasına ortak olmuştur. “Basın yalnızca ileticidir” savunmasıyla kendini aklamaz. Yıllarca kafamıza çaktıktan sonra Ergenekon davasının yalan olduğunu söyleyip konuyu kapatırken, Gülen’i yıllarca yurtsever ilan ettikten sonra bir gecede vatan haini yaparken, Kaddafi’yi bir gecede kötü adam ilan ederken ve benzer kazıkları sürekli atarken de suçu strateji danışmanlarına, haberalmacılara, askeri uzmanlara mı atacak? Her şeyin bir uzmanı varsa basın neyin uzmanıdır, sorulmalıdır.

GELECEK • HAZİRAN 2015

Transhümanizm

Aşkın İnsan

Alldesign 2015 kapsamında İstanbul'a gelen Natasha Vita-More insan ömrünü yeni bedenler tasarlayarak uzatmayı amaçlayan transhümanizm akımını anlattı.

Amerikalı tasarımcı ve teorisyen Natasha Vita-More, Nick Bostrom'la birlikte kurduğu 4. Tercio Enstitüleri ve Gelecek Teknolojiler Fuarı'nda transhümanizm konusuna değindi. Humantiy Enstitüsü Yürütücü Kurulu Başkanı Vita-More, transhümanizmin fiziksel ve zihinsel olarak üstün insanlar yaratmaktan çok, insanlığın yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik olduğunu söylüyor. Kendini "beden tasarımcısı" olarak tanımlayan Vita-More'a göre transhümanizm insan türünü sanat, bilim ve teknoloji yoluyla sürekli geliştirmeyi amaçlayan bir akım. Aynı zamanda Etik ve Gelecek Teknolojiler Enstitüsü öğretim üyesi olan Vita-More, bu bağlamda yeni bedenler tasarlamadan önce insan zihninin sürekli geliştirilmesini öneriyor. "İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız. İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız. İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız."

insanlardan daha hızlı koşan, daha dayanıklı olan ve daha hızlı düşünen bedenler üretilecek. "Çoklu Platform Bedenleri" konseptiyle, Seradan cyborglar gibi insanlığın sadece belirli bir yeteneğine odaklanmıyoruz. Bunun yerine, insan türünü zihinsel ve fiziksel olarak tüm yönleriyle geliştirilen bedenler tasarlıyoruz." Vita-More bu aşamada RoboCop ve Terminator filmlerindeki cyborgların yetersiz kaldığını savunuyor. İnsanlardan farklı olarak daha güçlü biyolojik canlılar geliştirmeye yönelmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu söyleyen Vita-More için süper insan aynı zamanda süper bilgi de olmalı.

Beden tasarımcısı Transhümanist Natasha Vita-More, insan bedenini fiziksel ve zihinsel olarak geliştirmek için bedenler tasarlıyor.

Vita-More insan zihninin sürekli geliştirilmesini öneriyor. "İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız. İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız. İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız."

Vita-More insan ömrünü uzatmadan önce insan zihninin sürekli geliştirilmesini öneriyor. "İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız. İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız. İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız."

kaybedilir. Örneğin birkaç yıl önce hamile kalmışta bunun riski bir iş değildi. Ancak bugün bu riskin çok büyük olduğunu biliyoruz. Bu nedenle, insan beyninin sürekli geliştirilmesini öneriyor. "İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız. İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız. İnsan beyninin Altın Çağ'ında olduğu gibi bilgiye ulaşarak daha güçlü birer insan olarak yaşamaya çalışmalıyız."

42 / POPULAR SCIENCE

Bilimin popüleri böyle oluyor. Sonsuza kadar yaşamak ve daha nice saçmalıklar...

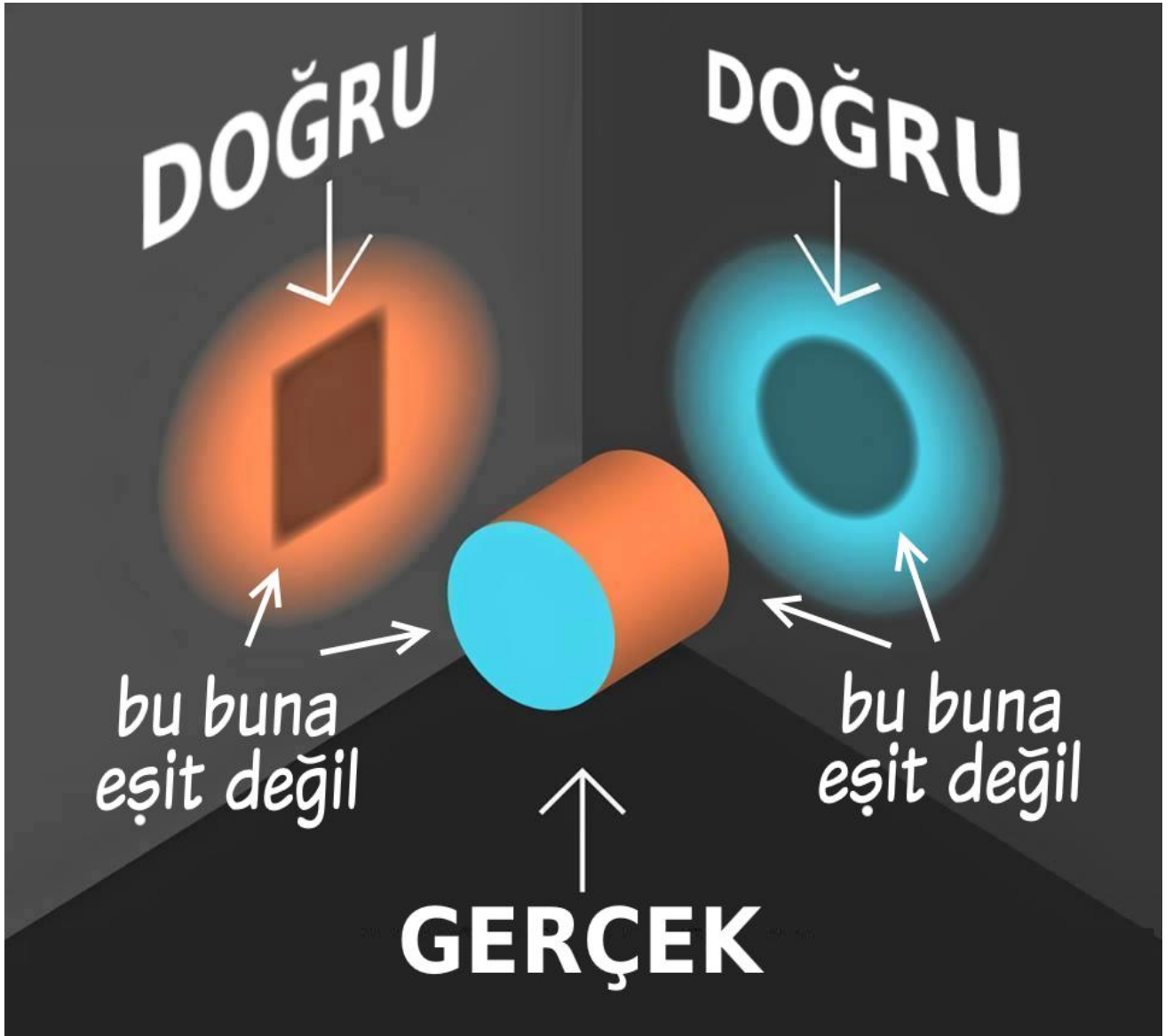
Yıllar öncesinden bir haber. O gün işine öyle gelmiş, o bilimsel bulguyu yazmış. Bugün de işine gelen farklı "bilimsel" bulguları yazıyor.

Eleştirel Basın Okuryazarlığı -4

Selim Çalışkan
elestireldusun.wordpress.com
Kasım 2021

Basının Yazmadıklarının Önemi

Daha önce basının yazdıkları kadar yazmadıklarının da önemli olduğunu gösteren bir [örnek](#)¹ göstermiştim. Kişi davranışına benzer. Kişilerin yaptıkları kadar yapmadıkları da onların kişiliklerinin bir parçasıdır, değil mi? “O kimsenin canını yakmaz” denir örneğin, yapmadığı eylem kişiyi tanımlamıştır. Şirketleri de insanlar oluştururlar. Dolayısıyla bir basın şirketinin yazmadığı, söylemediği şeyler de onun eylemleri olur.

¹ <https://elestireldusun.wordpress.com/2019/12/12/basin-okumasi-basinin-soylemedigi-de-soyledigi-kadar-onemlidir/>

“Tarım ilacı olarak kullanılan bilmem ne maddesinin otizme neden olduğu ortaya çıktı” gibi haberler bu sınıftadır örneğin. Aynı basın şirketi yıllar önce bu maddenin zararlarını bildiren ve yasaklanması için lobicilik yapan kişilerin varlığını haber yapmamayı kendi seçmişti. Bu da yetmezmiş gibi bu maddenin tarım ilacı olarak kullanıldığını da haber yapmamıştı. Bu da yetmezmiş gibi bu maddenin kullanımıyla başarılan işleri yaşamın olağan başarıları arasında kutlamıştı; sözgelimi “X tarım ürünü ihracatımız yüzde bilmem kaç arttı” haberlerinde müjdeci bir dil kullanılması gibi. Bütün bu konuşma ve susma seçimleri basına maruz kalan kişinin evren algısını biçimlendirir. Kişilerin evren algıları bir araya gelerek toplumsal gerçekliği oluşturur. Politikacısı da, bilimadamı da, öğretmeni de, teröristi de suyun içindeki balık gibi o gerçeğe yakın veya sahte olabilen toplumsal gerçekliğin içinde yaşar.

2013 Haziran’ında hükümete karşı bir milyonun üzerinde kişinin katıldığı protesto yürüyüşleri yapılmıştı. Hükümet yanlısı tekel basın ve muhalif basın “Gezi olayları” adlandırmasıyla bu protesto dalgasının niteliğini düşürmek konusunda uzlaşmışlardı. Gerçekte birçok şehirde yürüyen bir milyonu aşkın kalabalık Gezi Parkı’nın yıkılmasını değil, hükümetin pek çok farklı icraatını protesto ediyordu. Basın, yalnızca Beyoğlu dolayındaki kalabalığın özgün bileşimini bütün protestocu kalabalığa yakıştırdı.² Böylece protestoyu hükümet ve hükümet karşıtları ikiliğinden alıp **Türkiye’nin geleneksel değerleri ve liberal Batılı değerler** ikiliğine taşımak, böylece gerçeğe aykırı bir izlenim vermek isteyen Batılı muhabirler ve muhabir kılığında kim bilir kaç ajan ülkeye doluştu. Bunlardan birisi, Taksim’deki Anti-Kapitalist Müslümanlar çadırında kısa süre bulunmuş olan bir arkadaşımın da arasında olduğu bir grup gençle röportaj yaptı. Arkadaşım AKP muhalifliği ile geleneksel ahlak ve kültür düşmanlığını birbirine karıştıran bir kişi olmadığı için muhabirin umduğu yanıtları vermedi. Öbür gençlerin röportajları yayınlanırken arkadaşımın röportajı hasıraltı edildi. Şimdi bu muhabir ve/veya editör “Gezi” protestocularından bir kesit sunma iddiasında bulunmuş ama elinde tuttuğu makasla bu kesiti kendi elleriyle biçimlendirmiş, böylece gerçeğe aykırı bir dünya resmi çizmiş oldu. Bir anlamda “yalan söylemeden” yalan söylemiş oldu. Bu yalanı söylerken aslında tek yaptığı, haber yapmamayı veya habere katmamayı seçtiği olguları amacına hizmet edecek şekilde stratejik olarak seçmekten ibaretti.

Benzer bir durumu Yeni Öncüler kitabını okuyunca gördüm. Bu kitapta “erkek egemen topluma karşı” her şeyi tek başına başarmış gibi gösterilen kadın çiftçilerin içinde hakkında bilgi sahibi olduklarım var. Bunlar aslında erkeklerle birlikte çalışan çiftçiler ve bilirsiniz çiftliklerde işlerin çoğunu, ağırlı, tehlikelisini erkekler yaparlar. Kitabın yazarının okura vermek istediği sahte bir izlenim var ve bu izlenimi oluşturabilmek için elinde makas, gerçeklerin bir bölümünü kesip atıyor. Mahkemede kanıtlanabilecek bir sahtekarlık yapmaksızın yalan söylemiş ve aldatmış oluyor. İşte **basın özgürlüğü** dediğimiz şey tam olarak budur. Bu kitabın yazarı olan Ebru Güzel’in çiftçilikle ilgisi olmadığını ve “iletişim” öğretim üyesi olduğunu anımsatayım.

Benzer bir durumu şu adreslerde görebilirsiniz: <https://bit.ly/3clW9sG> <https://bit.ly/32eaJAL> ³ Biri erkek iki kardeş ortak bir iş kuruyorlar. Erkek kardeşin işin bedensel çalışmayı da gerektiren ağır, riskli bölümlerini üstlendiği belli. Aktarıldığı üzere işi geliştirme fikri de erkek kardeşten gelmiş. Yani

² Hem Ankara’da hem Beyoğlu’nda zaman zaman kalabalığın içinde bulunduğum ve yaklaşık yedi gün boyunca sosyal medyadaki iletişimi izlediğim için bunu çok rahat söyleyebiliyorum.

³ <https://nebyandogal.com/ekonomist-dergisi-17-subat-2019> Arşiv: <https://archive.is/KHI5y>

<https://nebyandogal.com/garanti-bankasi-kadin-girisimci-odulu---hurriyet-ik---16-aralik-2018> Arşiv: <https://archive.is/6BCj7>

tam bir ortaklık ve bölüşüm var. Ama yalnızca kız kardeş parlatılıyor, örnek “kadın girişimci” olarak gösteriliyor. Bu başlıkları okuyanlar bu işin sahibini tek başına bu kadın sanacaklar.

Basının bu davranışı aslında reklamcılık mesleğiyle kesişiyor. Çünkü reklamcının işi de mahkemede kanıtlanabilecek bir sahtekarlık yapmaksızın yalan söylemektir. “Sınıfının en çok satan otomobili” der, sınıfı nasıl tanımladığını veya o sınıfta zaten iki buçuk otomobil olduğunu söylemez. “Bu bisküvide vitamin ve protein var” der ama mısır şurubu, GD soya, pamuk yağı olduğunu gizler. Komagene çiğ köfte “içinde MSG yoktur” yazar ama aynı markanın çiğ köfte dışındaki ürünlerinde vardır. Reklamcı, insanları ürün ve hizmetler konusunda aldatır ama basın yaşamın her konusunda aldatabilir.

Basın şirketi, herhangi bir fikrin, izlenimin veya duygunun reklamını yapmayı üstlenen bir reklam şirketine dönüştüğünde bunu ayımsamak oldukça zordur. Eleştirel basın okurunun bilincine varması gereken basın şirketlerinin amaçlarıyla ilgili tam bir özgürlük, bir başka deyişle yasal hesap sorulamazlık koruması içinde bulunmalarıdır. Sözgelimi halkı Kovid “aşısı” vurdurmaya ikna etme görevini, bir başka deyişle Kovid “aşısinın” reklam kampanyasını üstlenmiş olan bir haber şirketi şu haberi yapabilir: <https://bit.ly/3cqyffA> ⁴

⁴ <https://www.veryansintv.com/yogun-bakimdaki-genc-hastalarin-yuzde-100u-asisiz-cikti> Arşiv: <https://archive.md/WiCb3>

Yoğun bakımdaki genç hastaların yüzde 100'ü aşısız çıktı

Koronavirüs vakaları artmaya devam ederken, hastanelerde tedavi gören genç hastaların sayısı da yükselmeye başladı. Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi Covid-19 yoğun bakım ünitesi sorumlusu Prof. Dr. Ayşe Özcan, yoğun bakımda tedavi gören hastaların yaş ortalamasının giderek düştüğünü belirtip, 'Yoğun bakıma yatan genç hastaların yüzde 100'ü aşısız, diyebilirim' dedi.

06 Ağustos 2021 11:22 Güncellendi: 06 Ağustos 2021 11:27

Doktorun “%100 diyebilirim” ifadesinden “aşısızların” %100’den az olduğunu anlıyoruz. Ama konu bu değil. Konu, bu haberin yalnızca Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nin yalnızca bir birimindeki durumu konu etmesi. Belki başka kentlerde ve hastanelerde farklı bir durum var. Belki koşullar “aşılı” Kovid hastalarıyla dolu? Bunu bilmiyoruz elbette, yalnızca soruyoruz. Ama zaten bu haberdeki yanlışlığı görmek için **sormak yetiyor**. Muhabir belki hastane hastane gezdi, “aşısızların” çoğunlukta olduğu bir koşulu en sonunda buldu ve onu haber yapmayı seçti. Böylece gerçeği olduğundan farklı göstermeyi başardı. Bilebilir miyiz? Öbür basın şirketleri her bir hastaneyi gezip ayrı ayrı raporlamadıkça bilemeyiz. Bu şekilde ilgi çekmek isteyen rakip basın şirketlerinin bulunmaması bu sektörde rekabetin olmayabileceğini de gösteren bir ipucudur. Sözgelimi bütün büyük şirketler bu kampanyayı üstlenmiş olabilirler. Ama basın şirketleri birbirlerinin yaptıkları haberlere bu sınamayı yapmıyorsa kendi seçimleridir, kendi sorumluluklarıdır; bizim değil. Yani bu haberi bütünüyle göz ardı edersek bunun sorumluluğu basın şirketinin üzerindedir. Yalnızca bir hastanedeki durumu aktarmayı seçiyorlarsa ilk aklımıza gelen şey öbür hastanelerde durumun farklı olabileceği olmalıdır. Bizim bilmemiz gereken **haber yapma özgürlüğünün sonuçlarıdır**. Bu sonuçlar siyahı beyaz göstermeye kadar gidebilir. Bilmemiz gereken budur.

Haberin buraya kadarki çözümlemesi birinci bölümdü. Muhabirin bu haberde yazmadığı şeyler bununla sınırlı değil, dahası var! Bu sitede sık sık sözcüklere vurgu yapıyorum. Her bir sözcüğün anlamı üzerinde bilinçli olarak düşünmezsek aldatılmamız kolaylaşır. Doktor parçasının “aşısız”dan kastının ne olduğunu haberi ilk okuduğumda atlamıştım. Meğer “aşısız” demek, o güne dek piyasaya sürülen dozların **hepsini** olmamış kişi demekmiş. İşte bunu da şuradan öğreniyoruz: <https://bit.ly/3CttgWe>⁵

⁵ <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/marmara-universitesi-pendik-egitim-arastirma-hastanesi-bashekimi-acikladi-meger-iki-doz-asi-olanlar-da-asisiz-sayiliyormus-467511h.htm> Arşiv: <https://archive.md/Zfmyd>

“Aşısız ne demek?” diyerek konuya açıklık getiren Cinel, iki doz aşısını olan vatandaşların 5-6 ay sonra aşısız olarak değerlendirildiğini çünkü, aşının koruyuculuğunu yitirdiğini söyledi. ‘Kişi aşı hiç olmamış, ya iki doz aşı olmuş ama üzerinden 5-6 ay geçmiş koruyuculuğu bitmiş ya da iki doz aşı olmuş ama üzerinden 15 gün geçmeden hastalığa yakalanmışlar. Şimdi tüm Türkiye’de bu rakamları net olarak çıkarabilmek için Sağlık Bakanlığı’ndan izin aldık. Bu izinle birlikte yoğun bakım ve servislerde yatanların aşı- aşı- aşı oranını çıkaracağız.’”

Demek ki ilk haberi yapan basın şirketi, haberde bulunmayan iki bilgi nedeniyle bize **iki kez yalan** söylemiş oluyor. **Üçüncü** yalan da haberdeki yanlışlık olarak karşımıza çıkıyor: Gazetecilik bölümlerinde bunun dersi verilir; bir iddianın doğruluğunu farklı kaynaklara başvurarak doğrulamanız ve ancak ondan sonra haber yapmanız gerekir. Eğer doğrulanabilecek durumda değilse bunu ancak “iddia” adı altında haber yapmanız doğrudur. Muhabir hastanede yatan gençlere veya onların ailelerine sormamış örneğin “aşınız var mı” diye. Veya muhabir sormuş ve raporlamış ama editör bu bilgiyi sansürlemiş olabilir. Böylece gerçeğin bir bölümünü bildirmeyi seçerek yalan söylemiş ama mahkemede kanıtlanabilecek bir sahtekarlık yapmamış oluyorlar.

Basının haber yapmamayı seçtiği olayların gerçeğin tersyüz bir izlenimini oluşturmasının çarpıcı bir örneği Nijeryalı Boko Haram örgütüyle ilgili haberlerdir. Bu silahlı yasadışı örgütün “şeriat”, “radikal İslam” terimleriyle adı sürekli yan yana anılan bu örgütün kız öğrenci kaçırma eylemi hemen bütün haber aktarıcılarında birçok kez haber yapılmıştır. Böylece örgütün ve sözde temsil ettiği ideolojinin “kadın düşmanı” olduğu izlenimi yaratılmaya çalışılmıştır. Haberi yapılmayan ise örgütün erkek öğrencileri kaçırmayıp doğrudan **öldürdüğüdür**.⁶

⁶ Erkek öğrenci öldürüldüğünde yalnızca “öğrenci” sözcüğünü kullandıklarına dikkat edin. 29 erkek öğrenci:

<http://web.archive.org/web/20180222145037/https://www.thecable.ng/boko-haram-killed-29-students-lined-bodies-front-hostel-buni-yadi-massacre-revisited>

40 erkek öğrenci: <http://web.archive.org/web/20161224094246/https://news.sky.com/story/sleeping-students-killed-by-boko-haram-10415971>

22 erkek çoban (yalnızca “çoban” sözcüğü geçiyor):

<http://web.archive.org/web/20210315092156/http://saharareporters.com/2021/03/15/exclusive-boko-haram-terrorists-kill-22-herdsmen-borno>

Geçtiğimiz günlerce Ateşli Silah Yönetmeliği değiştirildi. Basın şirketlerinin olayı nasıl aktarmayı seçtiğini gösteren çarpıcı bir örnek: <https://bit.ly/30B08ih> ⁷

Ateşli silahlar yönetmeliği değiştirildi: 'Silahlı suçlar artabilir' uyarısı ntv.com.tr 27.09.2021 - 09:13

"Ateşli Silahlar Ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik"te geçen hafta değişiklik yapıldı. Resmi Gazete'de yayımlanan yeni yönetmeliğe göre, ruhsatlı silah alabileceklerin kapsamı genişletildi. Silah ruhsatı verilmesini engelleyen hallerle ilgili maddede de önemli değişiklikler yapıldı. Yeniden silah verilmesi 'sakıncalı' olanlardan uygun bulunanlara da taşıma veya bulundurma ruhsatı verilecek. Belirli suçlardan (kadına karşı şiddetin önlenmesi bağlamında haklarında tedbir kararı verilenler dahil) haklarında kovuşturma yapılanların silahları dava sonuna kadar emanete alınacak. Milliyet gazetesinden Elif Altın'ın haberinde uzmanların konuyla ilgili görüşlerine yer verildi. Umut Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Psikiyatr Dr. Ayhan Akcan, yapılan değişiklikte en önemli noktalardan birinin, ateşli silahla işlenen suçlardan mahkûm olanların infazının üzerinden 5 yıl geçtikten sonra ruhsat başvurusu yapabilecek olması olduğunu belirterek, "5 yıl sonra bu kişilerin tekrar ruhsat alabilecek olması sakıncalı. Keşke Türkiye'de polis ve jandarma dışında kimsede silah olmasa. Taşıma ruhsatını arttırdığınızda maalesef silahla ilgili suçlarda artış oluyor" dedi. Yönetmelikte yapılan değişikliğin bireysel silahlanmanın önüne geçecek bir düzenleme olması gerektiğine işaret eden Akcan, "Bireysel silahlanmaya ilişkin tedbirler alınması gerekiyor. Yüzde 85'i ruhsatsız 25 milyon silahın bulunduğu Türkiye'de şiddet vakalarının son 4 yılda yüzde 69 arttı. Yeni yönetmelik için cinayet, yaralama, gasp gibi olaylarda caydırıcı olan hiçbir madde yok. Yönetmelik silahla ilgili şiddeti azaltmıyor. Eve silah alırken eş rızası eşine sorma düzenlemesi yok" diye konuştu. İzmir Foça'da 18 yıl önce kör kurşunun isabet etmesi sonucu 2.5 yaşındaki torunu Alistair'i kaybeden ve daha sonra Bireysel Silahlanmaya Tepki Platformu'nu kuran avukat Tuncer Eşsizhan yönetmelikteki değişikliğe isyan etti. Yönetmelikteki değişikliği bir facia olarak tanımlayan Tuncer Eşsizhan, "Ben bireysel silahlanma yüzünden 2.5 yaşındaki günahsız torunumu kaybettim. Bu değişiklik insana değer verilmediğini ve yaşama saygı duyulmadığını ortaya koyuyor. Bireysel silahlanma yüzünden ölen insanların sorumluluğu bu yönetmeliği değiştirenlerdedir. Bireysel silahlanma toplum için Covid-19 kadar tehlikeli. Hiçbirimiz güvende değiliz bir serseri kurşun her an birimize isabet edebilir" dedi. Avukat Şükran Eroğlu da 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine dair kanunda suç işleyen kişinin silahı varsa teslim etmesi konusunda hâkimlerin karar vermesi gerektiğine işaret ederek, "Ancak hakimler bu yönde kararı çok zor veriyor, bu kararı almaktan nedense imtina ediyorlar. Yönetmeliğin olumlu tarafı silahların teslimi konusunda hâkimlerin karar vermeleri sağlaması olabilir. Tedbir alınması kapsamında olumlu etkisi olabilir. Türkiye'de silah edinmek çok kolay. İnternette pompalı tüfek bile satılıyor. Devletin silahsızlanmayı sağlaması gerekiyor" diye konuştu.

Haberdeki birinci sorun, haberin "amentüsü" sayılan 5N1K'nin eksik olması. Yönetmelikte neyin değiştiği yazmıyor. İkinci sorun, başlıkta sözü edilen "uzmanlar" ortada yok. Metinde üç kişinin adı geçiyor. Birincisi psikiyatr. Bu adam **silah uzmanı değil**, dolayısıyla değişikliğin yalnızca kendi alanına giren tek bir maddesini yorumlayabilir. Ama bunu da yapmıyor. Söylediklerinin psikiyatriyle

⁷ <https://www.ntv.com.tr/turkiye/atesli-silahlar-yonetmeli-gdegistirildi-silahli-suclar-artabilir-uyarisi,FrZBGnkjFU2nnEbXvaUxUg>

Arşiv: <https://archive.is/BAFJ2>

hiçbir ilgisi yok. Uzman diye önümüze konan kişi bir uzman değil, üstelik kendi uzmanlık alanında da konuşmuyor! Bu basında çok sık gördüğümüz bir şablondur. Son zamanlarda aynısını Kovid haberlerinde yapıyorlar. **Tıp** uzmanı diye çıkardıkları kişi bir bakıyorsunuz **ahlak** dersi veriyor, kime nasıl davranması gerektiğini söylüyor. İkinci kişi silahlanma karşıtı bir STK kurucusu. **O da uzman değil**. Üçüncü kişi bir avukat. Eğer silahlı suçlarla ilgili deneyimliyse uzman olabilir. Ama belli ki yalnızca karısını döven kocaları mahkum ettirme konusunda deneyimli, yönetmelik değişikliği hakkında hiçbir şey söylemiyor, silahlı kocalarla ilgili genel bir şikayetini bildiriyor. Buraya kadarki inceleme basındaki “uzman” fetişiyle ilgiliydi. Şimdi haberin bizden gizlediği asıl soruna gelelim.

Haberdeki üçüncü sorun, Ateşli Silahlar Yönetmeliği’nde usul ve teknik olarak bir sürü sorun olduğundan söz etmemesi. Haberi yapılacak bir şey varsa o da bu kusurların giderilmediği hatta daha da kötüleştirildiğidir. Sözelimi bu değişiklikte muhtarlık yapmış olanlara ömür boyu ateşli silah taşıma izni verildi. Bir sonraki yerel seçimde salt silah taşıyabilmek için muhtarlığa aday olanları göreceksiniz. Bir başka sorun silahın doğru düzgün tanımının olmaması. Bu konu yıllardır kaosa neden oluyor. Tatar yayı, muşta, katlanır bıçak, biber gazı gibi şeylerin ruhsata tabi olması konusunda Türk hakimlerinin kafası karışıktır. Türk polisi de tatar yayı gördü mü el koyar ve savcılığa sevk eder. Yargıtay geçtiğimiz yıllarda tatar yayının ruhsata tabi silah olmadığına karar verdi ama kaç polisin, kaç hakimin bundan haberi var bilmiyorum. Haberin yapıldığı tarihte eklenen 10/o fıkrasında *“Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olanlara”* ruhsat verilmeyeceği yazıyor. “Yapı”, “oluşum” ve “irtibat” sözcüklerinin anlamı net değildir ve kötüye kullanıma sonuna kadar açıktır. Bu sözcükler ceza yasasında geçmez örneğin. Otuz yıl önce Fethullah Gülen’den ikinci el araba almış biri onunla “irtibatlı” olduğu için bu yönetmeliğe dayanarak silah ruhsatını iptal etmek mümkündür. Zaten bu fıkranın bu şekilde kötüye kullanma dışında bir amaçla konulmuş olması olası görünmüyor. Daha sayılabilecek mantıksız, amaca uygun olmayan ve kötüye kullanıma açık bir sürü madde var ama haberi yapan çok değerli basın mensubunun hukukla, düzenle ilgili bir kaygısı bulunmuyor. Onun masasında bir politik gündem (veya reklam kampanyası) kılavuzu var. Haberleri neye yontacağı, okurun kafasına her fırsatta neyi sokacağı, haberden neyi eksiltip sansürleyeceği orada yazılı ve onu uyguluyor. Okur da sanıyor ki sorun silahlanan kişi sayısının artmasında. Sorun sayılarda veya silahın kendisinde değil. Sorun yasaların kötü yapılmasıdır. Ahlaki ve anlambilimsel bir uzlaşmaya dayanmamasıdır. Ve sorun yasalardaki bunca saçmalığı bilinir yapan, yani **gerçeği aktaran** bir basının bulunmamasıdır.

Basının neyi yazıp neyi yazmayacağı konusunda yaptığı keyfi seçimin sonuçlarının daha akut, somut, fotoğrafı çekilebilecek örnekleri de gösterilebilir. Aşağıda Şalom gazetesinin bir haberini görüyoruz.

ALÜMİNYUM HURDA
GERİ DÖNÜŞÜM

AHMET KAYA

0532 403 45 72

**Tehlikeli, tehlikesiz alü
GERİ DÖNÜŞÜMÜ**

'Elinde para tomarları sallayan Yahudi' imajı internette kaldırıldı

Dünyanın en ünlü fotoğraf stok sitelerinden Shutterstock elinde para tomarları ile oynayan Yahudi fotoğraflarını antisemit olduğunu belirterek internet envanterinden kaldırdı.

🕒 15 Kasım 2018 👁 792 görüntüleme 📁 Dünya

Poz verilerek çekilmiş doğal olmayan fotoğraflarda takkeli dindar bir Yahudi karakter para tomarları arasında mutlu pozlar veriyordu.

Shutterstock aldığı şikayetler üzerine resimlerin ırkçı bir vasıf taşıdığını belirterek şu açıklamayı yaptı: "Sitemizde bulunan şikayet konusu tüm fotoğrafların kaldırıldığını teyit ederiz. Konuyu gündeme getirdiğiniz için teşekkür ederiz."

Uzun bir zamandır reklam ve basın dünyasına fotoğraf sağlayan Shutterstock internet sitesine üye olduktan sonra, satmak istediğiniz fotoğrafları yükleyebiliyorsunuz. Fotoğraflar kalite ve konu itibarı ile onaylandıktan sonra satışa çıkıyor. Satılan fotoğrafın ücreti şirket komisyonu alındıktan sonra fotoğrafçıya ödeniyor.

Şalom şirketine göre elinde para tomarı bulunan bir Yahudiye fotoğrafı Shutterstock adlı fotoğraf satış sitesinin günahıymış. "İrkçilik"miş, "Anti-semit"likmiş. Onun için kaldırılması gerekiyormuş. Pek güzel! Gelin, kimsenin kimseyi cimri veya paracı olmakla suçlamadığı, hatta hiçbir kötü yakıştırmanın yapılmadığı, sevgiyle birbirimize sarıldığımız bir dünya kuralım. Söyleyince bile içimiz ısınıyor değil mi? Shutterstock sitesinde hâlâ yer alan ama haberi yapılmayan aşağıdaki fotoğrafları görünce de içiniz ısınmaya devam ediyor mu?

“Christian, money” (Hristiyan, para) sözcüklerini aratınca gelen fotoğraflar:

“Muslim, money” (Müslüman, para) sözcüklerini aratınca gelen fotoğraflar:

“Muslim, greed” (Müslüman, açgözlülük) sözcüklerini aratınca gelen fotoğraflar:

“Suicide bomber” (intihar bombacısı) sözcüklerini aratınca gelen fotoğraflar (aratılan sözcüklerde hiçbir dinsel içerik olmadığına ve fotoğraftaki Kuran’a dikkat edin):

Bu tür basın şirketleri sözcelimi Türkiye’de bir mezarlık soyulduğunda veya talan edildiğinde haberini bile yapmazlarken benzer olay Yahudi veya Ermeni mezarlığında olduğunda “Yahudi düşmanlığı” veya “Gayrimüslim düşmanlığı” konulu haberler yaparlar. Eleştirel düşünme yetenekleriyle donanmamışsa okur ülkede gerçekten bu azınlıklara yönelik bir düşmanlık var sanır. Oysa “sıradan” mezarlık talanlarının tamamı Müslüman mezarlıklarında gerçekleşmiştir ve aynı şirketler bunları haber yapmaya değer bulmadıkları gibi, yapsalar bile “Müslüman düşmanlığı” kavramını okurun aklına

getirmezler. Aynı algı yönetimini bir saldırı suçu haberi yapılırken kurban kadınsa “kadın kurban” sözcüğünü kullanarak, kurban erkekse yalnızca “kurban” sözcüğünü kullanarak yaparlar. Yani erkek kurbanı haber **yapmamayı** seçerek okurun evren algısını çarpıtırlar.

Teens tipped over headstones at 175-year-old Michigan cemetery 'because they were bored'

Posted: 11:47 AM, April 01, 2016
Updated: 11:47 AM, April 01, 2016

Vandals damage headstones at Ocean View Cemetery

By Derrick DePledge - The Daily Astorian
Published on October 19, 2016 12:16PM
Last changed on October 19, 2016 5:38PM

Vandals damage headstones at Ocean View Cemetery

By Derrick DePledge - The Daily Astorian
Published on October 19, 2016 12:16PM
Last changed on October 19, 2016 5:38PM

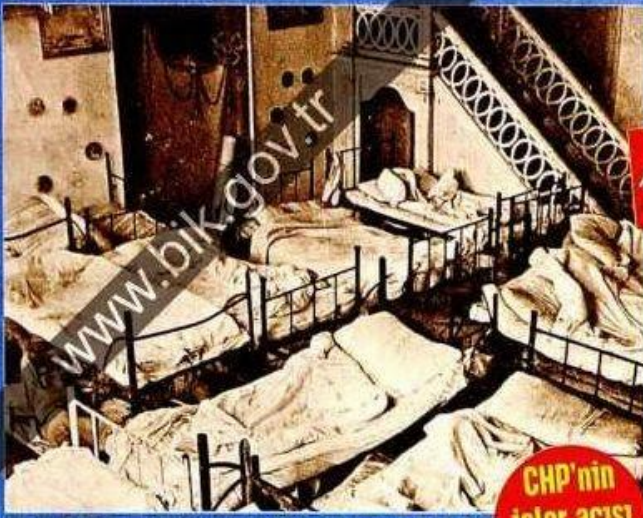

Over 170 headstones vandalized in St. Louis Jewish cemetery

Police investigating possible hate crime, burial society director calls attack 'horrible act of cowardice'

BY TIMES OF ISRAEL STAFF | February 21, 2017, 8:11 am |

Hristiyan mezarlıklarındaki vandallığın “mezar”, Yahudi mezarlığındaki vandallığın “Yahudi mezarlığı” sözcükleriyle haber yapılmasından örnekler.

CHP camileri otel yaptı

CHP'nin tek parti döneminde bin 593 cami ve mescidin yı-kılıp satıldığı, bin 213 cami ve mescid arsasının yandaşlara peşkeş çekildiği, bazı camilerin ahır, otel ve asker yatak-hanesi olarak kullanıldığı belgelendi. CHP'nin o dönemde 11 camiyi kılıseye benzetmek için çalıştığı da ortaya çıktı.

- CHP'nin tek parti döneminde camilere yönelik uygulamalarına ışık tutan belge ve fotoğraflara ulaşıldı. Tek parti döneminde 491 cami arsası, 722 mescid arsası, 598 cami ve 995 mescidin satıldığı, bunlardan bir kısmının ahır ve asker yatakhane olarak kul-lanıldığı, bir kısmının ise İnönü ailesine peşkeş çekildiği ortaya çıktı. Osmanlı ailesinden hile ve sahtekarlıkla gasp edilerek cami temeli üzerine yapıldığı belirtilen İsmet İnönü'nün Maçka'daki denize nazır villasından arta kalan mermer ve kesme taşların ise, Şişli Camii bahçe duvarlarında kullanıldığı belirlendi. - 8'DE

Tek parti döneminde binlerce camiyi talan eden CHP iktidarı, bir kısmını ise içerideki mukaddeslerini dahi korunaklı bir yere gö-türmeden asker kırlasına çevirdi. CHP, Teşvikiye Camii ile Okçu Musa Camii gibi bazı camileri de kılıseye benzetmeye çalıştı.

CHP'nin içler acısı icraatları

Yukarıdaki, AKP destekçisi gazete ve televizyonlarda benzerini bolca gördüğümüz bir haber. Eleştirel okurda bu haberler şu soruyu uyandırmalıdır: “Dine bakışının CHP’ninkinden farklı olduğunu düşündüğümüz MSP, RP ve AKP kaç camiyi yıktı, kaç caminin arsasını yandaşlarına peşkeş çekti?” Ayrıca camilere bunları yapan CHP’nin kaç cami yaptırdığı bilgisi de soruşturulabilir. Özetle bu haberi yapan basın şirketi CHP’nin yaptırdığı veya AKP’nin yıktırdığı camileri haber yapmamayı seçerek yalan söylemiştir. **Yalan söylememiş olma olasılığı, AKP’nin hiçbir camiyi yıktırmamış ve CHP’nin tek bir cami yaptırmamış olması olasılığı kadardır.**

Aynı konuyla ilgili olduğu için Taraf “gazete”sinin 18 Eylül 2015 tarihli kapağını koyuyorum. Şirketler kimi haberi **bağırarak** söylemeyi (manşete koymayı), kimi haberi **fısıldamayı** (iç sayfada, küçük yazılar) seçerler. Okuyucunun gerçeklik algısı, önem ve değer yargıları buna göre biçimlenir. Sizce önemli olan olayların ertesi günü gazete manşetlerini taramanızı tavsiye ederim. Zaman zaman yukarıdakinden daha çarpıcı örneklerle rastlarsınız.

Basının bir öyküyü ortasından ve yarım yamalak anlatmaya başlamasının güzel bir örneği Bolu Belediyesi'nin Suriyeli sığınmacılara yardım başlattığında haber yapılmayıp yardımı durdurduğunda haber yapılmasıdır.⁸

⁸ Şurada incelemiştik: <https://elestireldusun.wordpress.com/2019/12/12/basin-okumasi-basinin-soylemedigi-de-soyledigi-kadar-onemlidir/>

Şimdi aşağıdaki habere bakın. Silverman'ın farklı dinlere karşı saygı ve hoşgörü duyuyor gibi gösteren Şalom şirketinin Silverman'ın haberini yapmamayı seçtiği icraatlarını bilmeyince sorun yok. Ama bilince işin rengi değişiyor. Yahudi komedyen Silverman, Yahudilerin İsa'yı öldürdükleri suçlamasıyla ilgili olarak "ben de olsam anında öldürürdüm" demiştir.⁹ Yüreği sevgiyle dolup taşan Silverman, Amerika'da yeni bir iç savaş olmasını dilediğini ima eden sözleriyle de biliniyor ama Şalom bunu da yazmamayı seçti.

http://salom.com.tr/haber-108649-_silverman_bes_farkli_inanctan_din_adamina_basket oynatti.html

SALOM
Haftalık Siyasi ve Kültürel Gazete

Boston Sizi Bekliyor, Yeni Bir Hayat, Yeni Bir Ev!
Amerika'ya taşınma veya yatırım yapma ile ilgili sorularınız ve tüm emlak işleriniz için güvenilir isim;
BATYA NATAN +1.617.360.1991 Batya.Natan@ravelis.com www.BatyaNatan.ravelis.com

BOSTON

Dünya Toplum Yaşam Kavram Sanat Perspektif Ekonomi Sağlık Çocuk-Aile Spor Judeo-Espanyol Kültür Teknoloji Gençlik - Eğitim Arama... Q

Yazarlar Foto Galeri Video Galeri Meteoroloji **Günlük Gazeteler** Şalom Turkey Şalom Dergi et amaneser

Silverman, beş farklı inanctan din adamına basket oynattı

"Bir haham, bir papaz, bir imam, bir Budist rahip ve bir Hindu hoca, bir spor salonunda içeriye girerler... H-O-R-S-E oyununu kim kazanır?"

14 Kasım 2018 544 görüntüleme Kültür

Amerikalı ünlü oyuncu Sarah Silverman, bu sorunun yanıtını 'I Love You, America' adlı şovunda bulmaya çalıştı.

Ünlü komedyen, Güney Kaliforniya'dan beş din adamını bir oyun için bir araya getiriyor. Bel Air Kilisesinden bir papaz, Claremont İslami Yüksek Okulunun kurucu başkanı imam, Chinmaya Misyonu eğitimci bir Hindu, bir Budist rahip ve San Fernando Vadisi Bölgesinin en büyük cemaati olan Vadi Beth Şalom Sinagogunun hahamı, oyuna katılacak kişiler olarak belirlendi.

Köşe Yazarları
Ceviz Ağacı
Tilda LEVİ 14 Kasım 2018

Basının bir haberin haber değerine karar vermesindeki gizemin bir başka örneği Covid-19 tiyatrosunun başlangıcı olabilir. Çin'in bir kentinde henüz yirmi yedi kişi hastalanmış ve hiçbiri ölmemişken ajanslar bunu haber yapmayı seçtiler. Kimi haber aktarıcısı ise ajanslardan aldığı bu haberi henüz yalnızca bir olasılık olan yeni virüsü aynı gün "pandemi" sözcüğünü kullanarak

⁹ <https://www.bitchute.com/video/TtF5JGn3mA6w/> veya <https://www.youtube.com/watch?v=rksKvZoUCPQ> adreslerinde dinleyebilirsiniz.

aktarmayı seçti.¹⁰ Bu tutum şu soruyu akla getirdi: Haber ajansları ve aktarıcıları acaba her toplu hastalanma olayını izleyip haber yapıyorlar mı?

Basının bu davranışını yansıtan örüntülerden belki en belirginini Türklerin de ilgilenmedikleri Müslüman ülkelerden taşınan haberlerdir. Suudi “Kör İmam”ın acayip fetvaları haber yapılır örneğin ama normalde Suudi Arabistan’dan haberler ne Batı’da ne Türkiye’de haber yapılır. Afganistan’da yıllardır sürüp giden eziyetler ve felaketler haber yapılmaz ama Malala Yusufzay adında bir kız çocuğunun macerası her nasılsa bunların arasından sıyrılarak haber olmayı hak eder. Tıpkı Nijerya’daki acımasız kapitalist sömürünün, doğal felaketlerin veya çatışmaların haber yapılmayıp Boko Haram’ın kaçırdığı kız öğrencilerin haber yapılması gibi.

Basının neyi yazıp neyi yazmayacağını keyfi olarak seçiyor olması sürekli akılda tutulmalıdır. Bu gerçeğin unutulması kişilere ve toplumlara çok pahalıya patlar. 2013 Haziran protestoları 31 Mayıs günü Taksim Gezi Parkı’nda başlamıştı. İnternet üzerinden kısa sürede yayılan haberle, Beyoğlu’nda daha büyük bir kalabalık toplandı. Polis göstericilere acımasızca saldırınca bütün büyük kentlerde toplam bir milyonu aşkın kişi hükümeti protesto için yürüdü. Polisin saldırganlığı sürünce göstericilerden ve çevredeki ilgisiz kişilerden çok sayıda kişi yaralandı, en az altı kişi öldürüldü. Büyük televizyon kanalları ve hatta bazı büyük gazeteler böyle büyük bir olayı altıncı güne kadar haber yapmamayı seçme özgürlüklerini kullandılar. Bu rezil olay basının hiçbir toplumsal sorumluluğa sahip olmadığını bizim kuşağımızda en yakından hissedilmiş kanıtıdır. Ve fakat eleştirel basın okuru olamamış halk bu büyük ihaneti, basından yediği bu büyük kazığı unuttu. Bu unutuş ilerleyen yıllarda daha büyük, daha da büyük kazıkları atmak için basın şirketlerine cesaret verdi.

¹⁰ Google’ın 30 Aralık 2019 tarihiyle etiketlediği AP ve Reuters haberleri:

<https://web.archive.org/web/20191231134643/https://www.reuters.com/article/us-china-health-pneumonia-idUSKBN1Y20GP>

<https://web.archive.org/web/20211117192524/https://apnews.com/article/asia-pacific-health-china-wuhan-epidemics-00c78d1974410d96fe031f67edbd86ec>

Daha 31 Aralık 2019’da “pandemi” sözcüğü kullanılıyor:

<https://web.archive.org/web/20191231171856/https://www.dw.com/de/mysteri%C3%B6se-krankheit-in-china-entdeckt/a-51844491>

Ntv binasının önünde toplanan protestocu kalabalık. Elllerinde tuttıkları penguen resimleri sokaklar yıkılırken şirketin penguen belgeseli göstermesini, fotoğrafta görünmeyen banknotlu protesto ise protestocuların “parası neyse verelim, gerçek haber yapın” mesajını simgeliyordu.

Modern anayasalarda hiçbir özel şirketin ahlaki sorumluluğu bulunmaz. Şirketler **tanımları itibarıyla** ahlaksızdırlar. Yani yasalara uydukları sürece kişilerden beklenen davranış normlarını sağlamaları beklenmez, adli olmayan yaptırımlara uğratılmazlar. Dolayısıyla yasalara göre basın topluma doğruyu söylemek dahil hiçbir borcu ve sorumluluğu bulunmaz. Eleştirel okur bu sevimsiz gerçeği kafasına ne kadar erken kazırsa o kadar güvendedir. Basının böyle olmadığını, abarttığını öne sürecek olanlar şuna yanıt versinler: 2013’ten beri basın neden halktan özür dilemedi? Öyle Posta gazetesinin yaptığı gibi iki sütuna küçük bir yazıyla özür dilenmez.¹¹ Bağışlanma talebi suçun büyüklüğüyle doğru orantılıdır. Şirket sahipleri ve editörler önce plazalarından çıkacak, Taksim’e toplanacak ve halkın önünde **diz çökecekler**. Ardından basınla ilişkilerini kesecek, **mesleği bırakacaklar** çünkü bu işi yapmaya yetkin olmadıklarını kanıtladılar. Yaptıkları ahlaksızlık **en az** bunu gerektirir. Ama elbette bunu yapmayacaklardı. Çünkü halk basının hipnozuna öyle kapılmıştır ki böyle bir şey talep bile edilmedi. Nitekim 15 Temmuz 2016 ve ertesinde Covid-19 gibi daha da büyük yalanlar söyleyerek mesleklerini layıkıyla icra etmeyi sürdürdüler. Hatayla bir gemiyi batıran bir kaptanın meslek yaşamı bitiyor ama basın çalışanları her nasılsa devam ediyorlar. Bu onların modern dünyada ayrıcalıklı bir sınıf sayıldıklarının kanıtıdır.

¹¹ Posta gazetesi Donald Trump’ın ABD devlet başkanlığı seçimini kazandığı sabah “Hillary Clinton kazandı” manşetiyle, ertesi gün sayfanın dibinde küçücük bir özür metniyle çıktı.

Ukrayna polisi diz çökerek af diledi

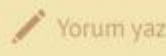
hurriyet.com.tr

25 Şubat 2014

...: Web i

1

- A +

Bu adre
erisim i:

8+1

Ukrayna'nın başkenti Kiev'deki hükümet karşıtı gösterilerde görev alan yaklaşık 100 polis, memleketleri Lviv'de katıldıkları bir mitingde diz çökerek halktan özür diledi.

Görev için gittikleri Kiev'deki gösterilerde protestoculara karşı hiçbir şekilde şiddet uygulamadıklarını belirten polisler, Lviv halkından alışılmışın dışında bir yolla af diledi.

Mitingde kurulan platforma çıkan emniyet mensupları, meslektaşlarının neden olduğu ölümlerden dolayı çok üzgün olduklarını belirtirken; arkadaşlarının önünde ayağa kalkan bir polis memuru, "Sizden bizi affetmenizi istiyoruz... Olaylarda hayatını kaybedenlerin anısına diz çöküyoruz" dedi.

DİZ ÇÖKEREK AF DİLEDİLER

Bir toplum kesimi topluma karşı büyük bir suç işlediğinde dileycekleri özür, güven bağlarının yeniden kurulmasında, örselenen adalet duygusunun onarılmasında, intikam ve nefret duygusunun yatışmasında işlevseldir. Türk basın şirketleri 2013 Haziran'ında işledikleri suçtan sonra böyle içten bir biçimde bağışlanma dileselerdi bu ülkede çok şeyi değiştirebilirdi ve belki bunları yazıyor olmazdık.

2013 Haziran'ı aslında şirketlerin ve hükümetlerin gücünün sınırsız olmadığı, güç tekelinin açık verebileceğinin bir örneğiydi. Tıpkı 2003'te ABD ordusunun Türkiye'ye sokulması için oylanan [tezkerenin](#)¹² hem muhalefet hem de AKP'li vekillerce reddedilmesi gibi... Tıpkı 1977 seçimlerinde Türkiye sermaye ve sanayi oligarşisinin istemediği Ecevit'in %41 oy alabilmesi gibi... Bunlar yerleşik güçlerin, öbür adıyla müesses nizamın, öbür adıyla oligarşinin, öbür adıyla egemen azınlığın çıkarına ters bir halk iradesinin ortaya çıkmasının örnekleridir. Bu gibi olaylar basın sayesinde halklara işlemiş **öğrenilmiş çaresizliğin** kırılması için iyi hatırlanmalıdır. İyi hatırlanmadığı içindir ki bugün milyonlar Covid-19 tuzağına düşüyor. Çünkü basının hipnozu altında, çaresiz olduklarına inandırılmış durumdalar.

¹² https://tr.wikipedia.org/wiki/1_Mart_tezkeresi

Tarih Yazarlarının Yazmadıklarının Önemi

Yazarın gerçeği söyler görünürken yalan söylemesi, yani **gerçeğin yalnızca işine gelen bölümünü göstermesi** yöntemi tarih yazımında da önemli bir yere sahiptir. Son dönemde Türkçe kitap raflarında yerini alan pek çok kitap Türklerin veya Türk devletlerinin yabancılara yaptıkları haksızlıkları konu ediniyor. Buna karşılık yabancılardan Türklere yaptıkları haksızlıkları yazmamayı seçiyorlar. Sonuçta kütüphane koridorlarında dolaşan bir genç Türk tarihinin “lekeli” sayfalarıyla sarmalanarak yanıltıcı bir izlenime sahip oluyor. Bilgiler **doğru**, ama bu gerçeğin yalnızca bir bölümü olduğu için yaratılan algı **gerçeğe aykırı**. Doğruların nasıl yanlış alet edildiğini daha iyi anlamak için bir tarih yapının tasarımı aşamasından bitmiş ürün olarak okuyucuya/izleyiciye sunulma aşamasına dek nasıl bir süreçten geçtiğini irdelemek gereklidir. Yazarın bireysel motivasyonu; yayıncının motivasyonu; satış kanalının motivasyonu; piyasanın rengi yani alıcının neleri almak üzere önceden koşullandırılmış bulunduğu ve daha fazlası... “Basın gücünden ve paradan nasıl emir alır” bölümünde grafik olarak özetlediğim üzere bunların her biri gerçeğin bir bölümünü örtüp bir bölümünü vurgulayan etmenler olabilir. Bir İngiliz yazar İngiliz İmparatorluğu’nun Hindistan’da işlediği suçları yazdığında bunu yayınlatacak İngiliz yayıncı bulamayabilir. Bu durumda İngiliz okuru raflarda yalnızca Hindistan halkına yapılan hizmetleri görebilir. Bir Yahudi yazar Pers İmparatorluğu’nda Yahudilere yapılan eziyetleri yazdığında yayıncı bulması zor olmayacaktır çünkü hem Yahudiler yayıncılıkta çok güçlüdür hem de bu satış garantisi olan bir konudur. Öte yandan Yahudilerin Pers İmparatorluğu’na zarar veren eylemlerini konu edinen bir yazar yayıncı bulmakta, yayıncı da satıcı bulmakta zorlanabilir. Sonuçta okur sahte bir tarih algısı edinebilir. Bilimsel yöntem titizliği ve kesinliğiyle değil, özgür “piyasa” koşullarıyla yönlendirilen bir tarih yazıcılığı, bu niteliğiyle zaman zaman haber basınına benzer.

Tarih yazıcılığı ile haber basını birbirine doğal olarak da benzemiştir. Haber basını “dün şunlar oldu” der, tarih yazarları ise “yıllar önce bunlar oldu”. Tarih yazarının işi basın kadar olmasa bile ticarileşmiştir. Popüler tarih dergileri vardır. Tarih kitapları çok satanlar arasına girebiliyor. Televizyon röportajına çıkan tarihçiler vardır. Bu yüzden haber basını için yapılan saptamalar tarih yazıcılığı için bir yere kadar geçerlidir. Bu durum “popüler tarih” yayınlarında çok daha belirgindir. Zaten popüler olmayan, yani akademik yayınları halktan kimse okumaz. Konumuz özelinde tarihçinin **yazmamayı** seçtiği şeylerin önemiyle ilgili birkaç örnek vereyim.

Kimi kaynağın Cumhurbaşkanı Atatürk’ün yurtdışına hiç çıkmamış olmasının nedenini suikast tehlikesi olarak bildirip konuyu kapattığını görürüz. Yazmadıkları şudur: Suikast tehlikesi, kişiyi yok etmek isteyen yeterince güçlü bir topluluğun ve nefretin varlığı demektir. Atatürk’ün bu kadar nefret edilen bir adam olmasının nedenlerine girdiğimizde dikkatimizden kaçırılan, sessiz kalınan birkaç gerçeği anımsarız: Ermeni “soykırımını” hiçbir zaman kabul etmemesi ve Ermenilere yanaşmaması. Ermenilerin büyük hınçlarını kimden çıkarabilirlerse ondan çıkarmak istedikleri, dahası sürgünden önce başlayan düşmanlıkları iyi biliniyor. Talat Paşa’yı veya tarih kitaplarında sözde sorumlu sayılan kişileri değil Türkiye Cumhuriyeti’ni, bağımsız Türk ulusunu ve onun savunmasız temsilcilerini hedefledikleri 1970’lerdeki Asala terörüyle açıkça ortaya konmuştur. Yunanların Ege’den sürülmeyi sindiremediklerini, bugüne dek tükenmemiş olan nefretlerini yadsımak artık en büyüğünden utanmazlık olur. İslamî rejim kurma işareti verdiği bazı kesimleri kızdırdığı ve savaş öncesinde sağ gösterip savaş sonrasında sol vurmakla suçlandığı iyi biliniyor. Bazı Kürt aşiretlerine özerklik veya bağımsızlık sözü verip daha sonra sözünde dur(a)maması da biliniyor. “Suikast tehlikesi” deyip geçiveren kaynakların bu etmenleri önemsiz göstermesi veya “suikast planı yapan dış güçler” olarak

bulanıklaştırması gözümüzden kaçmamalıdır. Böyle bir tarih anlatıcılığı neye hizmet eder düşünmek bizim görevimizdir. Böyle eksik bir tarih yazıcılığı bizi kavganın taraflarının biri değil hepsi hakkında yanlış veya eksik yargılara götürür.

Özellikle ders kitaplarında Yunanistan'ın Ege işgalinde işlediği suçların belki de hiçbir ulusta görmeyeceğimiz bir duyarsızlıkla sanki sıradan bir olaymış gibi iki satıra sığdırılması ilginçtir. Yapılan eziyet başka ulusların adına müzeler kuracağı, anıtlar dikeceği, yıllık anmalar düzenleyeceği ve genç kuşaklara ders alma bilinci aşılayacağı düzeydedir. Türkiye'de yazılan tarih ise neredeyse bütünüyle üzerinden atlar. "Ege işgal edildi. Sonra geri alındı." Bu kadar mı? Yunan İsyanı'nda ve Balkan Savaşları'nda uygulanan işkence, yıldırarak göç etmeye zorlama ve taşınır taşınmaz ayırt etmeksizin mal varlığını yok etme yöntemi burada da uygulanmıştır ki bu BM'nin soykırım tanımına girer. Yüz elli bin yapı yok edilmiş, hayvanlar neredeyse tümüyle telef edilmiş, binlerce sivil öldürülmüş, çocuk yaşlı ayırmaksızın binlercesi de işkenceden geçirilmiştir.

Yine ders kitaplarında Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesinin nedenleri alabildiğine bulanık ve üstünkörü olarak geçilmiştir. Sözde Almanya'nın iki savaş gemisi Osmanlı'ya sığınmış, Osmanlı da böylece tarafsızlığını yitirmiş gibi anlatılır. Bu öyküde çok büyük bir şeylerin eksik olduğu bellidir. Eksik bırakılan her neyse kasıtlı olarak bırakılmıştır ve okurda belli bir dünya görüşünü oluşturmaya amaçlar.

Ermeni sürgününün önceki olaylarla bağlantısı belki bu konuda verilecek en iyi örnektir. Tartışmanın her iki tarafı da (iki tarafının olduğunu varsayarsak) sürgünden önce olanları neredeyse yok saymaktadır. Sürgünden önce olanların özeti iki sözcüktür: **Türk soykırımı**. Osmanlı'nın Balkan Savaşlarında ve Yunan isyanında yitirdiği her toprak parçasında, Rusya'yla yaptığı savaşlarda yitirdiği bölgelerde hep aynı şey olmuştur. Türk ve Müslüman halka kıyılmış, diri kalabilen yüz binler kovulmuştur. Bugün Balkan haritasını açıp baktığınızda kuzeyde Romanya'nın güneyine kadar, güneyde Güney Makedonya'ya kadar, batıda Bosna'ya kadar Türkçe yer adları görürsünüz. Her birimizin Balkan, Kırım, Kafkas, Yunan veya Girit göçmeni tanıdıkları vardır. Bunlar Türkiye'ye iş bulmak için değil, canlarını kurtarmak için göçmüşlerdir. Ülkemizde tarih yazıcılığı öyle acayip, öyle sorgulanası bir durumdadır ki bu soykırımı doğru dürüst konu eden tek kitap bir Amerikalının kaleminden çıkmıştır!¹³ İşte bu acılar tazeyken ve Türkiye soykırımından kaçan yüz binlerce Müslüman göçmenle dolmuşken patlayan Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya doğu cephesinde hızla ilerlemeye başlamıştır. Ermeni çeteleri daha savaş yokken 19. Yüzyıl'da Kürt ve Türk halkı vurmaya başlamıştı. Hükümet, daha önce yitirilen topraklarda yaşanan felaketin bir benzerinin Anadolu'da da yaşanacağından doğal olarak korkmuştur. Sürgünün yazılmayan bağlamı budur. Sürgünün öncesini ve koşullarını yazmayan, böylece öyküyü anlatmaya ortasından başlayan tarihçiler gerçeğin bir bölümünü örterek **yalan söyleme** suçunu işlerler.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Almanya'nın Yahudilere uyguladığı dışlama ve onları ülkeden kovması resmi tarih kaynaklarında yalnızca Yahudilerin bakış açısıyla anlatılır. Oysa iki savaş arasında Almanya'daki toplumsal ve ekonomik durumdan söz edilmez. Anti-demokratik Nazi partisini iktidara taşıyan koşullar Yahudilerin tıpkı bugünkü gibi bankalara, üretim araçlarına, politikaya ve basına egemen oldukları, sosyo-ekonomik piramidin tepesine yerleştikleri durumdur. Versay Antlaşması'nın ağır ekonomik koşulları altında Alman toplumunda işsizliğin artması, gelecek umudunun kalmaması,

¹³ Justin McCarthy, Ölüm ve Sürgün.

Almanya sınırları dışındaki Alman nüfusunun sistemli baskı ve aşağılamaya maruz kalması da resmi tarihçilerin yazmamayı seçtikleri diğer gerçeklerdendir. 1933'te Nazi Partisi iktidara gelir gelmez, daha ortada bir saldırı veya kalkışma yokken Yahudi ulusu Almanya'ya savaş açtığını manşetten duyurmuştur. Ermenileri sürme fikrinin Talat Paşa'ya rüyasında vahiy olarak gelmediği gibi, iki savaş arası Almanya'sında Yahudilerden duyulan rahatsızlık durduk yere ortaya çıkmamıştır. Ama tarihçiler gerçeğin yalnızca bir bölümünü anlatmayı seçtiklerinde ortaya böyle bir izlenim çıkmaktadır.

“Yahudiler Almanya’ya Savaş Açtılar. Dünyanın Bütün Yahudileri Eylemde Birleştiler.” “Yahudiler Almanya’ya Savaş Açtılar. Bütün Alman mallarını boykot edin.”

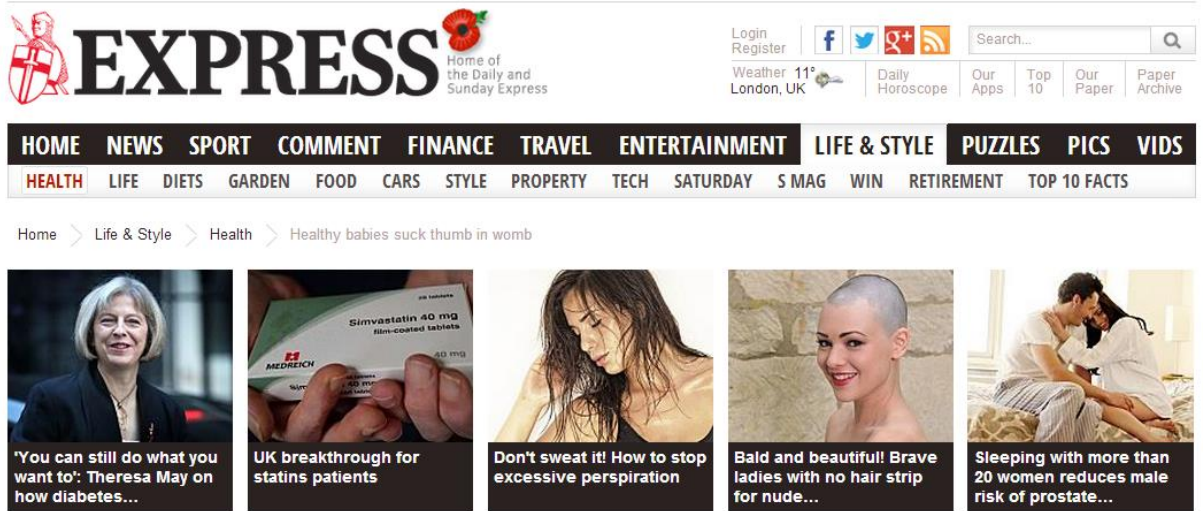
Resmi tarihten şikayet eden, “ezber bozma” bahanesiyle Türk ulusunun varlığına bilenen, özgüvenimizi yok etmeye çalışan, elimizde kalanları elimizden almak isteyen çoktur. Resmi tarihin örttüklerini mi açık etmeye başlayacağız? Peki. İşte size birkaç başlangıç noktası verdim. Bu sitede üzeri örtülen gerçeklere dikkat çekmeyi sürdüreceğim. Çünkü gözümüze gözümüze sokulan gerçekleri, propaganda düzeyine ulaşan tezleri beyinsizler de bilir. Eleştirel düşünürün farkı, perdeyi aralayabilme ve kuklaların iplerini görebilme yetisine sahip olmasıdır.

Eleştirel Basın Okuryazarlığı -5

Selim Çalışkan
elestireldusun.wordpress.com
Ekim 2023

Basında Örtülü Ahlaki ve İdeolojik Aşılama

İkinci bölümde ve [Ukrayna Dezenformasyonu](#) yazısında basının tarafsızlığının ne olduğu ve ne olmadığı konusuna kısa bir giriş yapmıştım. Basın bir özel girişimdir, yani şirketlerin oluşturduğu bir iş koludur. Kamu hizmetlisi değildir, halk adına değil, özel kişisel çıkarlar adına iş yapar. Bu, basında tarafsızlık arayanların sürekli akılda tutmaları gereken en önemli basın niteliğidir. Özel çıkarlar parayla sınırlı değildir. Sonuçta para, bir şeyler satın almak için bir araçtır. Bu satın almalar yasal olarak kamuya açıklanması gerekmeyen bir özel gündeme yönelebilir. Uzun lafın kısıası, özel bir girişim olan bir basın şirketi belli bir dünya görüşünü, belli bir ideolojiyi, belli bir politik veya ahlaki gündemi işlemeye çalışabilir ve bu durum devletin ve yasanın denetiminin dışındadır. Bu, basının “özgürlük” alanıdır. Sokak diliyle söylersek karımızı, kızımızı, çocuğumuzu ayartan, toplumu fitneleyen bir basın şirketinden hesap sorulamaz. Ama aşılama örtülü olduğunda bir şirketin böyle amaçları kovaladığını da herkes anlamaz, ancak eleştirel okurlar anlarlar. Ahlaki aşılama kötü olmak zorunda değildir. İnsanın kendi ahlakını çevresine aşılama çalışması farkında bile olmadan yaptığı doğal bir durumdur. Eleştirel okurlar olarak hem yıkıcı hem olumlu aşılamaı ayırımsama yetisi kazanmalıyız. Birkaç örnek vereceğim.

Rastgele bir günde bir İngiliz gazetesinin anasayfasından bir parça. Sağdan ikinci başlık: “Kel ve güzel. Saçsız cesur hanımlar soyundular.” Gerçekçi olmayan güzellik standartlarını eleştirme kılığında utanmazlık aşıyor. Sağdaki başlık: “Yirmiden çok kadınla yatan erkeğin prostat kanseri riski azalıyor.” Sağlık haberi kılığında ahlaksızlık aşıyor.

[Etkinlikler \[Tüm Etkinlikleri Listele\]](#)

6. KuirFest'in programı açıklandı!

Ankara ve İstanbul çizelgelerini
program sayfasından
indirebilirsiniz.

Pembe Hayat KuirFest Bu Yıl Ücretsiz!

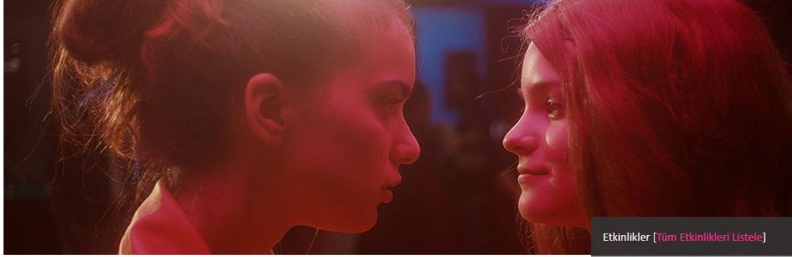
6. Pembe Hayat KuirFest 12 – 19
Ocak tarihleri arasında Ankara'da,
26 – 28 Ocak tarihleri arasında ise
İstanbul'da takipçileriyle
buluşacak.

İLETİŞİM

Festivale dair sorularınız için:
gizem@pembehayatkuirfest.org

6. KuirFest'ten Yeni Bölüm: "Kuir Diziler"

12 – 19 Ocak tarihleri arasında Ankara,
26 – 28 Ocak tarihleri arasında ise
İstanbul semalarını gökkuşağı
renklerine boyamaya hazırlanan...

[Etkinlikler \[Tüm Etkinlikleri Listele\]](#)

6. KuirFest'in programı açıklandı!

Ankara ve İstanbul çizelgelerini
program sayfasından
indirebilirsiniz.

Pembe Hayat KuirFest Bu Yıl Ücretsiz!

6. Pembe Hayat KuirFest 12 – 19
Ocak tarihleri arasında Ankara'da,
26 – 28 Ocak tarihleri arasında ise
İstanbul'da takipçileriyle
buluşacak.

İLETİŞİM

Festivale dair sorularınız için:
gizem@pembehayatkuirfest.org

6. KuirFest'ten Yeni Bölüm: "Kuir Diziler"

12 – 19 Ocak tarihleri arasında Ankara,
26 – 28 Ocak tarihleri arasında ise
İstanbul semalarını gökkuşağı
renklerine boyamaya hazırlanan...

[Etkinlikler \[Tüm Etkinlikleri Listele\]](#)

6. KuirFest'in programı açıklandı!

Ankara ve İstanbul çizelgelerini
program sayfasından
indirebilirsiniz.

Pembe Hayat KuirFest Bu Yıl Ücretsiz!

6. Pembe Hayat KuirFest 12 – 19
Ocak tarihleri arasında Ankara'da,
26 – 28 Ocak tarihleri arasında ise

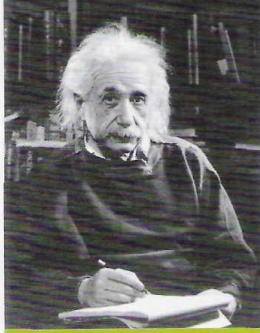
İLETİŞİM

Festivale dair sorularınız için:
gizem@pembehayatkuirfest.org

6. KuirFest'ten Yeni Bölüm: "Kuir Diziler"

12 – 19 Ocak tarihleri arasında Ankara,
26 – 28 Ocak tarihleri arasında ise

"Kuir" film festivali sitesinden (pembehayatkuirfest.org). Eşcinselliği savundukları açık, burada örtülü bir şey yok. Ama seçtikleri kareler sübyancılık çağrıştırdığı için açık eşcinselliğin yanında sübyancılığı örtülü olarak normalleştiriyorlar. Örtülü olanı anlayacak kadar kafası basmayanlar "onur" yürüyüşlerini (asıl adı gurur yürüyüşü) veya başka girişimleri kişisel özgürlükler gerekçesiyle desteklemeye kalkıyorlar. Akıllı başında hiç kimse eşcinsellik savunusuna sübyancılık karıştırılmasına tepkisiz kalamaz. Aynı çevrelerin her fırsatta "çocuk gelinleri" eleştirmesi ilginçtir.

14 Kasım 1908: Einstein, 'kuantum teorisi'ni sundu.

1900

Uluslararası Paris Sergisi'ni 50 milyon kişi gezdi.

1995

Sait Halim Paşa konağı tamamen yandı.

13 KASIM

1920

Milletler Cemiyeti'nin Cenevre'deki açılışına 41 ülkeden 5 bin temsilci katıldı.

1970

Suriye'de Hafız Esad darbe yaptı.

14 KASIM

1908

Einstein, 'kuantum teorisi'nin sunumunu yaptı.

1950

Şair Orhan Veli, yol yapım çukuruna düştükten iki gün sonra öldü.

15 KASIM

1889

Brezilya'da monarşi devrildi ve cumhuriyet kuruldu.

1960

Nükleer silah taşıyan ilk denizaltı USS George Washington, Güney Carolina-Charleston'da suya indirildi.

1969

Washington DC'de, çeyrek milyon kişi Vietnam savaşına karşı gösteri yaptı.

12 Kasım 1900: Fransa'daki 'Uluslararası Paris Sergisi'ni 50 milyon kişi gezdi.

16 KASIM

1824

New York '5. Cadde' iş dünyasına açıldı.

1948

'Sihirli Halı' operasyonu başladı; Yahudileri İsrail'e taşıyan ilk uçak Yemen'e indi.

17 KASIM

1558

İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth tahta çıktı.

1922

Son Osmanlı padişahı VI.

Mehmet (Vahdettin) İstanbul'u terk etti.

1924

İlk muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kuruldu.

18 KASIM

1583

Galata'daki Saint Benoit Kilisesi'ne yerleşen Cizvitler, St. Benoit mektebini açtılar.

1865

Mark Twain'in ilk öyküsü yayımlandı.

CEZAYİR'DE HALK AYAKLANDI

Cezayir'de milliyetçi hareketin önderlerinden Mesali Hac'ın 2 yıl önce ülke dışına çıkarılarak Fransa'da gözetim altında tutulmasından bu yana ülkede hüküm süren sessizlik bozuldu. 31 Ekim 1954'ü 1 Kasım'a bağlayan gece, Cezayir'i iç savaşa sürükleyecek ayaklanmalar baş gösterdi. Çıkan çatışmalar sonucu birçok sivil ve asker yaşamını yitirirken; güvenlik güçlerine saldırıların yanı sıra, özel ve kamu binalarına da bombalı ve silahlı saldırılar düzenlendi.

"14 Kasım 1908: Einstein kuantum teorisini sundu." Kuantum kuramı denebilecek ilk sunumu Max Planck 1900'de yapmıştır. Ve fakat Max Plank fiziğin pop-starı olmadığı için "popüler bilim" kaynaklarında adı pek geçmez. Bu seçim ahlaki ve ideolojik bir yanlılık da içerir çünkü Albert Einstein Japon sivillerin öldürülmesinde kullanılan atom bombasını yapan takımdadır. Onu bu işiyle değil de buluşlarıyla anmak, hele bunu yaparken onu haksız yere başkalarının önüne geçirmek politik bir seçimdir.

21 Kasım 1980: 83 milyon kişi, 'Dallas' için TV başında.

22 Kasım 1963: John F. Kennedy, Dallas'ta Lee Harvey Oswald tarafından suikasta uğradı.

23 Kasım 1942: 'Casablanca' filminin premiyeri yapıldı.

1912

İstanbul'da kolera salgını başladı.

19 KASIM

1984

BM görevlisi Enver Ergun, Viyana'da Ermeni teröristlerce öldürüldü.

1985

Reagan ile Gorbacov Ceno-va'da ilk kez buluştu.

20 KASIM

1910

Meksika devrimi başladı.

1943

İstanbul Teknik Üniversitesi kuruldu.

1953

Türkiye'de ilk defa 'otomobil mukavemet yarışı' yapıldı.

21 KASIM

1941

Yüksekokullarda 'Türk İnkılap Tarihi' dersi zorunlu tutuldu.

1980

ABD'de, yaklaşık 83 milyon TV izleyicisi, JR'ı kimin vurduğunu öğrenmek amacıyla Dallas'ı izlemek üzere TV'lerin karşısına geçti.

22 KASIM

1963

John F. Kennedy, Dallas'ta Lee Harvey Oswald tarafından suikasta uğradı.

1982

Açıköğretim uygulaması başladı.

1983

TRT Genel Müdürü Macit

Akman, 'Yorgun Savaşçı' filminin yakıtırlığını açıkladı.

23 KASIM

1936

Henry R. Luce tarafından yayınlanan 'Life' dergisinin ilk sayısı yayımlandı.

1942

'Casablanca' filminin ilk gösterimi New York'ta yapıldı.

1970

AET-Türkiye katma protokolü imzalandı.

1985

DSP Genel Başkanlığı'na Rahşan Ecevit seçildi.

24 KASIM

1870

Türkiye'nin ilk mizah gazetesi 'Diyojen' yayımlandı.

1949

İngiltere'de demir çelik yasa-sıyla, çelik endüstrisi devlet-leştirildi.

25 KASIM

1893

'Orhon Kitabeleri' okundu.

1979

Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca cezaevinden kaçırıldı.

26 KASIM

1934

Lakap ve unvanlar kaldırıldı .

1926

Türkiye'nin ilk şeker fabrikası Alpullu'da faaliyetine başladı.

ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI AÇILDI

Ankara Devlet Konservatuarı, 'Musiki Muallim Mektebi Konservatuvar Sınıfları' adıyla, 1 Kasım 1936'da öğretime başladı. Okula alınacak öğrenciler için bir sınav açıldı. Sınavı, 25 adaydan ancak 5'i kazanınca, tiyatro oyuncusu ve yönetmen Muhsin Ertuğrul, şan öğretmeni Lohmann ve korepetitör Markowitz'den oluşan sınav kurulu, İstanbul'da da bir sınav açılmasına karar verdi. Okul, 3 kız ve 8 erkek öğrenciyle öğretime başladı.

"22 Kasım 1963: John F. Kennedy, Dallas'ta Lee Harvey Oswald tarafından suikasta uğradı."
Kennedy suikasti ile ilgili ciddi kuramlar varken yalnızca resmi açıklamayı aktarması, üstelik çelişkilerle dolu olmasına rağmen doğru kabul etmesi bu "popüler tarih" kaynağının yanlılığını ve ideolojik güdülenmesini belli eder.

onedio HABERLER GALERİLER VİDEOLAR TESTLER KATEGORİLER ▼

Bu içerik Onedio üyesi kullanıcı tarafından üretilmiş, Onedio editör ekibi tarafından müdahale edilmemiştir. Siz de Onedio'da dilediğiniz şekilde içerik üretebilirsiniz.

Evet, Dünyada İyi İnsanlar da Var: Sınır Tanımayan Doktorlar

Onedio Özel > Dosyalar - 12 Ekim 2015, 18:03'te eklendi, 13 Ekim 2015, 17:25'te güncellendi

Nihat Bilge
Onedio Üyesi

621 Paylaşım [Facebook'ta Paylaş](#) [Twitter'da Paylaş](#) [★](#) [Gör](#) [CROP](#) **51b** [Gör](#)

Sınır Tanımayan Doktorlar örgütü, çalışmaları ve felsefesi, dünyayı değiştirmeye devam ediyor.

1. Günümüzde sağlık hizmetlerinden faydalanamayan milyonlarca insan var

TERRORİSMO.

ANTİTERRORİSMO.

spainonymous.tumblr.com

11 Eylül de Kennedy suikasti gibidir, hatta resmi öyküdeki boşluklar ve çelişkiler ondan da derindir. Buna rağmen resmi açıklamanın doğru olduğunu ima etmek politik ve ideolojik bir yanlılıktır.

Alman panzerleri Polonya'da

Kod adı, 'Beyaz Plan'

Hitler, savaşı başlatacak Polonya saldırısının hazırlıklarını, daha 3 Nisan'da tamamlamıştı. 'Beyaz Plan'a göre hareket günü, 1 Eylül 1939 olarak öngörülüyordu ve öyle de oldu.

CEM KUM

1 Eylül 1939:
Almanlar, Polonya
sınırlarını geçiyor;
II. Dünya Savaşı
başlıyor (altta).

Birinci Dünya Savaşı'nda silahlar, 1918'in 11. ayının 11. günü, saat tam 11.00'de sustu. Silahlar susmuştu ama Müttefikler verdikleri sözde durmamış; Almanya sanki

'koşulsuz' teslim olmuş gibi davranmaya başlamışlardı.

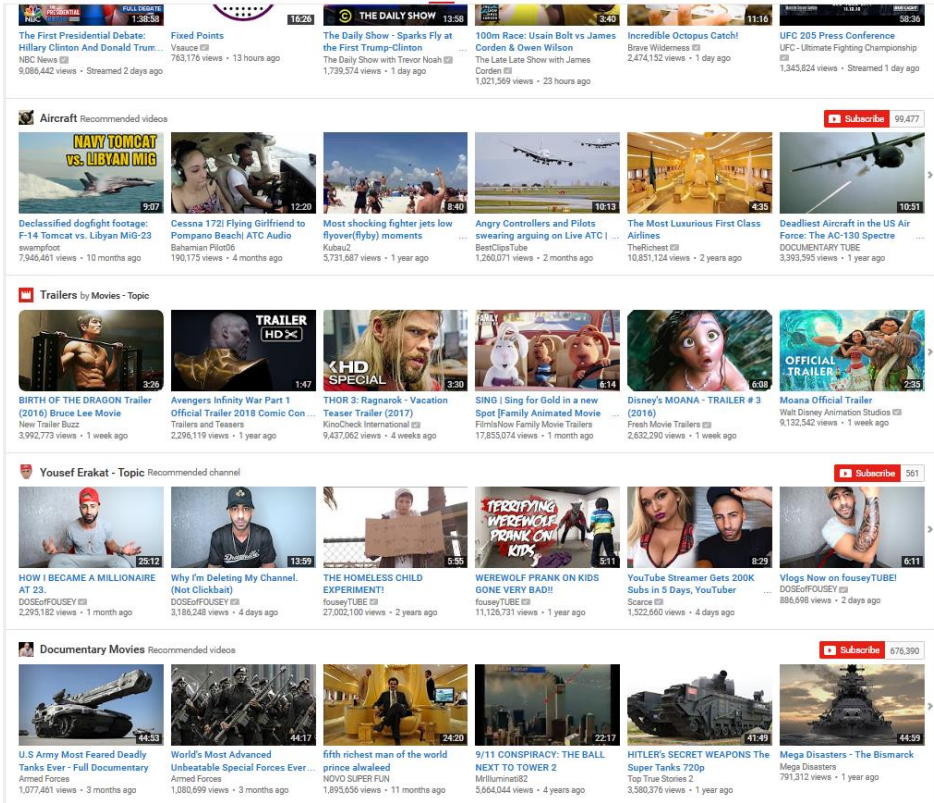
Diplomatik gelenekler çiğnenerek, Almanlar sözlü müzakerelere davet edilmemiş; savaş boyunca sivil halkı açlığa mahkum eden ekonomik ambargo, koşulların bir an önce kabul edilmesi için acımasızca sürdürülmüş; kurul-

duğundan beri Alman olan Danzig kenti ellerinden alınmış; Batı Prusya, denize çıkış koridoru olarak Polonyalılara teslim edilmiş; güneydoğu Silezya'daki zengin kömür madenleri, ekonomisini düzeltmesi için yine Polonya'ya sunulmuş; Sudetler yöresinde 2 milyondan fazla etnik Alman, yeni kurulan Çekoslovak Cumhuriyeti savunulabilir sınırlara sahip olsun diye, topraklarıyla birlikte bu devlete devredilmişti.

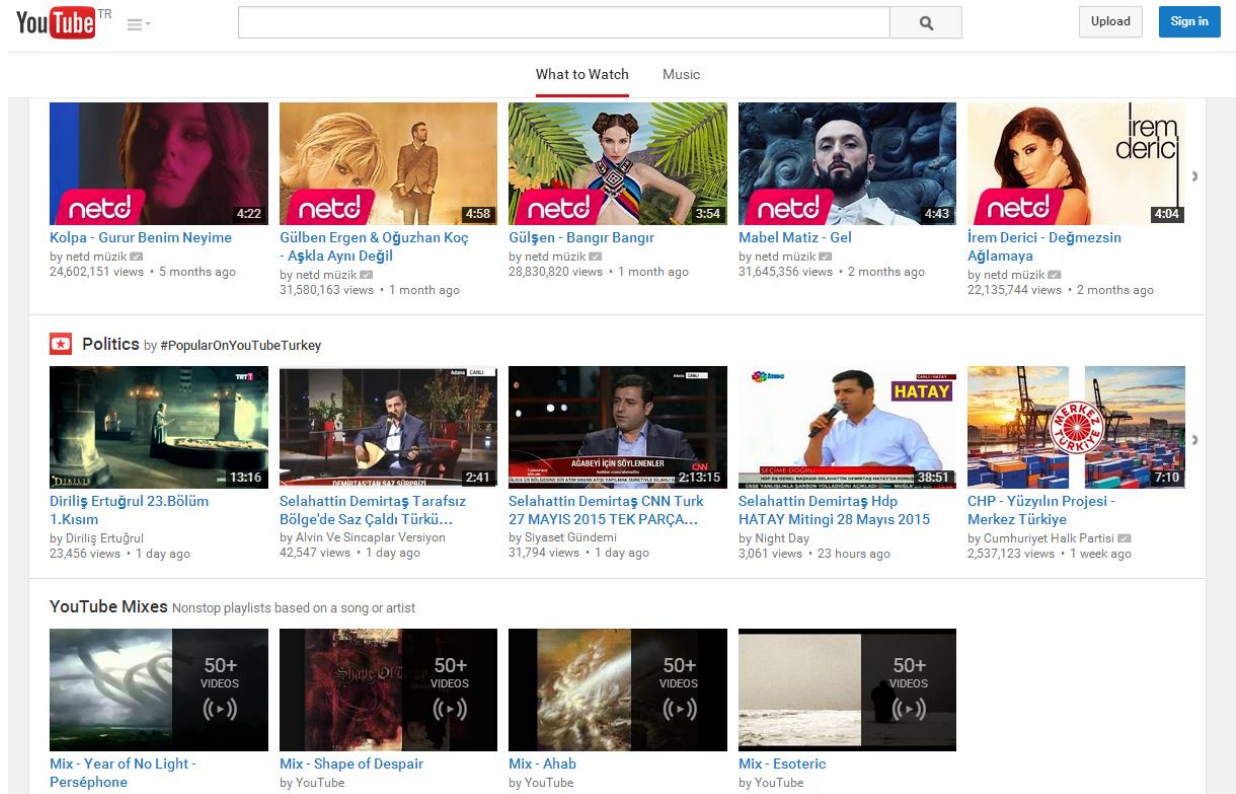
Almanlar büyük bir çaresizlik içinde, önlerine konan belgeyi imzaladılar. Ancak bu belge Almanların ortak bilincine 'Versailles Diktat' yani Versailles Diktası olarak yerleşti. Fransızların düzelmeye başlayan Alman ekonomisini engellemek için, ödemelerdeki gecikmeyi bahane ederek 11 Ocak 1923 günü Ruhr Havzası'nı işgal etmeleri, bir taraftan Alman bilincine 'diktat'

Burada hem yansız hem yanıltıcı bir örnek görüyoruz. Birinci Dünya Savaşı'yla ilgili bilgiler yansız ve doğru. Ama savaşı başlatan şeyin Polonya işgali olduğu ezberinin yansız olduğu söylenemez. Çünkü savaşın sonunda Polonya'nın bağımsızlığa kavuşturulmamış ve SSCB işgalinde kalmasına göz yumulmuş olmasından bellidir ki Almanya'ya savaş açmak isteyen Müttefikler için bu yalnızca bir bahaneydi.

2016 yılında yeni bir IP adresi ile, yani arama ve izleme geçmişim olmaksızın açtığım Youtube anasayfasında karşıma çıkan “belgesel” videolarının dikkat çekici bir bölümü ABD ordusunun gövde gösterisini içeriyordu.

Seçim haftası Youtube Türkiye anasayfası. Bu sayfaya çok izlenen videoların girdiği yalnızca bir iddiadır. Şirket bu sayfayı nasıl oluşturduğunu gizli tutuyor.

Youtube resmi tiviti: “Güller kırmızıdır/Menekşeler mavi/Zencilerin kanallarına abone olun”

Narsist sevgili örneği konu mankeni erkek. İlişki narsizminin çoğunlukla kadınlarda görüldüğü bilinip dururken. Bu tür olumsuz konu mankenlerinin erkek seçilmesi çoğunlukla kasıtlıdır ve feminist gündeme hizmet eder.

Örtülü Irkçılık ve Din Ayrımcılığı

Bazen haksız ayrımcılık gözümüzün önündedir ama göremeyiz. Bunun nedeni, belli yönelişlere ve belli yanlışlıklara sahip şirketler tarafından sürekli olarak etki altında bırakılmamızdır. Şirket değiştirip de daha önce maruz kalmadığımız kanalları izlemeye başlayınca yanlışlığı fark etmemiz daha kolay olabilir. Bu nedenle farklı politik gündemleri ve ideolojileri izleyen haber ve yorum kaynaklarını (buna sosyal medya da dahil) izlemekte büyük yarar vardır. Ancak farklı gibi görünen kaynakların üzerinde birleştikleri, ortak payda edindikleri bir yanlışlık varsa, bu yöntem bunu fark etmemizi sağlamayacaktır. Bu durumda bağımsız birer akla sahip olmaktan başka yolumuz yoktur. Örneklerle geçelim.

VATAN**SICAK HABER****ÇALIŞMA HAYATI****GÜNDEM****ŞAMPİYON**

2 bin yıllık Roma taşını tuvalet taşı yaptık!

İnceleme için girdiği mahallede çok sayıda tarihi eserin ahır, duvar, bahçe ve tuvaletlerde kullanıldığını gören Antalya Müze Müdürü Mustafa Demirel, tuvalete giriş basamağı olarak kullanılan Roma dönemine ait 2 bin yıllık mezar taşını elleriyle çıkardı

Kaynak: <http://www.gazetevatan.com/2-bin-yillik-roma-tasini-tuvalet-tasi-yaptik--681964-yasam/> Arşiv: <https://archive.is/jXUih>

Haber şirketi “İki bin yıllık roma taşını tuvalet taşı yaptık” başlığı atarak bütünüyle kişisel bir iradenin sonucu olan eyleme “biz” yani “Türkler” öznesini yakıştırarak Türklüğe hakaret ediyor. Oysa tek bir Ermeni’nin veya Rum’un veya Yahudi’nin eylemi için benzer genelleme yapıldığında “nefret suçu” raporlarına sokuyorlar. Bunun örneklerini [İnanç Özgürlüğü Raporu 2019](#) ve [TSSEA 2017](#) incelemelerimde göstermiştim. Onedio, Ekşişeyler vb. eğlenceyi ve haberin karıştıran sitelerde “biz” öznesinin kullanımına dikkat edildiğinde benzer pek çok örnek göze çarpar.

"Burada ilk öğrendiğim kelime 'kaç para'"

12 NİSAN 2014

Aşağıda yazılanlar hemen yanı başımızda Kumkapı'da yaşıyor. Siyah kadınlar öfkeli. Neden mi? Okumaya devam edin...

Söyleşi: Emel Coşkun

Kumkapı'da ziyarete gittiğim evin kapısını açtığımda karşımdaki kadınlar "Kusura bakmayın biz Afrikalı kadınları arıyoruz" diyerek üst kata yöneldiler. "Evet aradığınızı yer burası" dedim, içeri davet ettim. Arkadaşlarının evine gelmelerine rağmen, beni, yani 'beyaz bir kadını', karşılarında görünce şaşkınlıkla. Ürkekler, çünkü vandaki

Tanınmayan bir yabancı kadınla yapılan röportajda "Türkler sürekli seks peşinde" cümlesi kuruluyor. Bu röportaj "ayrımcılık", "ırkçılık", "nefret söylemi" raporlarına girmeyecek.

Kaynak:

<https://web.archive.org/web/20140415114852/http://www.sosyalistfeministkolektif.org/bedenimiz/erkek-siddeti/849-telefonla-konusur-gibi-yap-p-seks-seks-diye-soruyorlar.html>

Bu karikatür tarafsız görünmeye çalışıyor. Çizer, çatışan Filistinli ile çatışan Yahudi yerleşimciye rağmen birlikte oynayan çocuklarını çizmiş. Barış dileği itiraz edilebilir bir şey değil. Ancak taraflardan biri ağır basmıyormuş veya ortada salt barışçıl niyetlerle vazgeçilebilecek bir çatışma varmış gibi resmederek sözde tarafsız olmaya çalışmış. Buradaki yanlışlığı anlamak için olayların tarihçesini ve bugünkü politik durumu bilmek gerekiyor. Yahudi yerleşimci bölgede yenidir ve kendi devleti vardır. Filistinli bölgenin

yerlisidir ama devleti yoktur. Benzer bir karikatür Kuvayı Milliye ile Yunan ordusu arasında da çizilebilirdi. Peki okuyunca ne düşünürdük? “Ortadoğu’da huzursuzluğun tarafları”, “Paylaşılamayan Ülke İsrail”, “ABD Askerleriyle Iraklı Teröristler Arasında Sıkışan Irak Halkı”, “Bir yanda PKK, bir yanda TSK” gibi başlıklar da yansız görünmeye çalışırken haksızla haklıyı ayırmadığı için yanlı tutum sergileyen basın şirketlerine aittir. Böyle sahte tarafsızlık bildirimleri ırk veya mezhep veya cinsiyet temelli haksız ayrımcılıkları gizlemeye sıkça alet edilir.

Basında Sahte Tarafsızlık, Sahte Nesnellik

Daha önce söylediğim üzere, bu sitede sık sık ters köşeye bakıyoruz, gözden kaçırılan gerçeklere yöneliyoruz. Çünkü gözümüze gözümüze sokulan gerçekleri, propaganda düzeyine ulaşan ezberleri herkes biliyor. Eleştirel düşünürün farkı perdeyi aralayabilme ve kuklaların iplerini görebilme yetisine sahip olmasıdır. Madalyonun arka yüzünü de görebilmesi ve özgün görüşünü oluşturabilmesidir. Blogun [sözcükler](#) etiketli yazılarında basının tarafsız görünüş nasıl fanatıklık yaptığının daha çok örneğini göreceksiniz.

Bir yandan “çocuk gelinleri” kınarken, gebe kalan her 17’liği rızası olup olmadığına bakmaksızın “tecavüz kurbanı” sayan, reşit olmayan kızlara cinsel istek duyan veya onlarla meşru olarak evlenen erkeklere hakaret yağdıran ana akım basın şirketlerinin bütün bu eylemleriyle çelişen “haber”lerinden bir örnek. Nefesiniz kesilsin ama elinizi sürmeyin, babasından da istemeyin.

didemsoydan 3s×

İstanbul'da bir hastanede 5 aylık süreçte gelen 115 çocuğun hamile olduğu saptandı. Bu kayıtların polise bildirilmediğini ve hazırladığı tutanakla durumu savcılığa bildiren hastane görevlisinin görev yerinin değiştirildiğini öğrendik. Örtbas edilen 115 çocuk istismarı için sessiz kalmıyoruz. Şu andan itibaren #115ÇocuğaİstismarıÖrtemezsin tagiyle desteklerinizi bekliyoruz.

Bir hastanede
5 ayda 115
hamile çocuğun
kayıdı yapıldı!

**SESSİZ
KALMIYORUZ!**

15.30'da
#115ÇocuğaİstismarıÖrtemezsin
etiketinde buluşuyoruz

f KadınMeclisleri t KadınMeclisleri @KadınMeclisleri 0 505 004 11 98 KADINMECLİSLERİ

**#115çocuğaİstismarıörte
mezsın**

 Mesaj gönder ...

15 yaşında nikah kıyılabilen bir ülkede reşit olmayan (çocuk değil) bekar gebelerin listesinden “çocuk istismarı” sonucunu nasıl çıkardıkları belirsizdir.

“Nefret Suçu” Söylemi

[Arşiv](#) [Yazarlar](#) [Abonelik](#) [İletişim](#) [Reklam Başvurusu](#) [Künye](#) [Instagramda Takip Et!](#) [Galeri](#) [Galeri](#)

Haftalık Siyasi ve Kültürel Gazete

Dijital Şalom
Çarşamba günü Şalom'u ilk siz okuyun

[Dünya](#) [Toplum](#) [Yaşam](#) [Kavram](#) [Sanat](#) [Perspektif](#) [Ekonomi](#) [Sağlık](#) [Çocuk-Aile](#) [Spor](#) [Judeo-Espanyol](#) [Kültür](#)

[Yazarlar](#) [Foto Galeri](#) [Video Galeri](#) [Günlük Gazeteler](#) [Şalom Turkey](#) [Şalom Dergi](#) [el Amaneser](#)

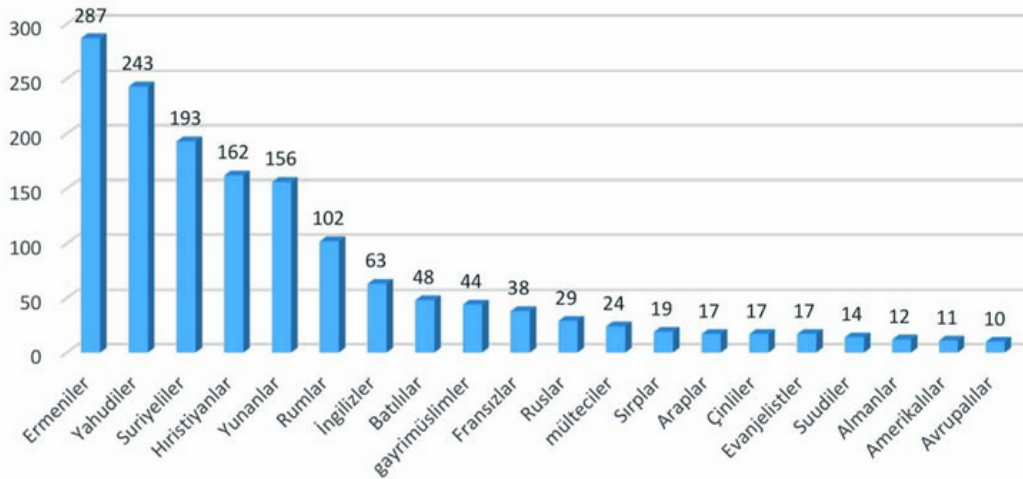
Medyada nefret söyleminde dur durak yok

Hrant Dink Vakfının hazırladığı 'Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi' araştırmasının 2019 yılı Ocak-Şubat-Mart-Nisan aylarını kapsayan döneminin raporu açıklandı. Hakkında en çok nefret söylemi üretilen grup Ermeniler olurken, Yahudiler de ikinci sırada yer aldı.

2 Ekim 2019 1141 görüntüleme Toplum

hedef gruplara göre nefret söylemi

Nefret söylemi üretilen gruplar

Rapora göre listede ilk sırada yer alan Ermenileri (287 içerik), Yahudiler (243) ve Suriyeliler (193) takip etti. Listede ayrıca Hristiyanlar, Rumlar, Yunanlar, İngilizler gibi sayısız grup yer aldı. Yahudilere yönelik nefret söylemi İsrail-Filistin çatışmalarını ve Mescid-i Aksa'da yaşanan gerginlikleri konu alan haberlerde görüldü.

Bu yazılarda Yahudiler şiddetle özdeşleştirildi ve düşmanlaştırıldı, "İsrail devleti", "İsrail" veya "İsrail Savunma Kuvvetleri" gibi kişi/kurumları ifade eden sözcüklerin kullanılması yerine Yahudi kimliğinin genelleme yapılarak kullanılmasıyla hedef gösterildi.

38 ulusal gazete

48 farklı grubu hedef alan toplam 1591 nefret söylemi içeriği rapor edildi. Bu içerik 1322 köşe yazısı ve haberde yer aldı. Söz konusu içeriğin yüzde 42'si ulusal gazetelerde yer alırken, yüzde 58'ine yerel gazetelerde rastlandı. Nefret söylemi ifadelerinin yüzde 50'si köşe yazılarında, yüzde 47'si ise haber metinlerinde kendini gösterdi.

Bu türlü raporların istatistiksel çarpıtmalar içermesi olasıdır. Çünkü sıradan okurun bu safsataları saptayabilmesi basbayağı olanaksızdır. [Sayısal okuryazarlık](#) başlığı altında ayrıca anlatılacağı üzere, sayısal verileri işlerken bile okuru yanıltan sonuçlar ortaya çıkarılabiliyor. Yukarıdaki habere konu raporda verilerin sayısal olmadığı da dikkate alındığında okurun nasıl bir yanıltma ve aldanma potansiyeliyle karşı karşıya olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Bu raporun doğruluğunu adanmaklıllı sınamak ancak **bu raporu yeniden hazırlamakla** olanaklı olabilir. Yani raporun metaverisi okunacak, basın taranarak bu metaveriye uygun “nefret söylemi” içeriği tek tek sayılacak. Bunu bir okurun tek başına yapması olanaksızdır. Bu vesileyle basının bir **iletişim değil, tek yönlü iletişim** olduğu gerçeğini anımsayalım. Basın şirketleri, şirket ve vakıf parası destekli STK’lar güçlüdür, bu çalışmayı yapacak güçleri vardır. Okur kişinin ise elinde güvenilir bir akıl dışında hiçbir şey yoktur. Benzetsmek gerekirse okur, karşısındaki taşlı, sopalı, silahlı kalabalığı çıplak elle dövebilecek veya en azından sağ kalacak kadar güçlü olmalıdır.

Peki, böyle raporların doğruluğunu sınavacak çalışmayı yapamıyorsak ne yapabiliriz?

Birincisi; raporun konusunun bütünüyle belirsiz bir kavram olan “nefret” olduğunu anlayacağız. Raporun konusu mahkemelerce somut olarak belirlenebilen **suç** değildir. Örneğin. Yine görece nesnel olarak mahkeme konusu edilebilen **hakaret** de değildir. Konu tekil haberlerin **sayısı** da değildir. Konu, haberi yapılan tekil **olaylar** da değildir. Anlamı kültüre, yaşa, yaşam biçimine göre değişen, üstelik son yıllarda ideolojik muhalefeti baskılamak için araç olarak kullanılmaya başlanarak iyice örselenen bir sözcük seçilmiştir. Buraki bulanıklığı anlamak için şimdi bir haber sitesi sekmesi açın ve “sevgi” içerikli haberleri bulmaya çalışın. Benzer bir anlam bulanıklığı göreceksiniz. Bitmedi... Burada mahkum edilen şey ahlaksız davranışlar değil, suçlar değil, herkeste bulunan duygunun kendisidir. Yani aslında raporda “nefret edenler bunu dile getirmesinler” iması bulunuyor. Dikkat edin, neden nefret ettiklerini asla sormuyor. “Haklı da olsalar nefret etmesinler” diyor. Akla Cesur Yeni Dünya romanı geliyor.

İkincisi; matematik sorunudur. Yani raporun “içerik” dediği şeyin sınırının nasıl belirlendiğidir. Sözelimi İsrail Filistin’i üç gün boyunca bombaladı. Bu üç gün boyunca aynı haber üç kez yazıldığında yani Yahudilere karşı nefret içerikli haber yaptığınızda bu bir mi sayılacak, üç mü? Bir köşe yazısında “Yahudi” sözcüğü beş kez geçtiğinde içerik bir mi sayılacak, beş mi? Veya “Yahudi” sözcüğü aranacak mı, yoksa Tevrat’tan yapılan alıntı da “bir adet içerik” mi sayılacak? Buradaki veri aslında sayılabilen bir veri değildir. Sayılamayan şeyi [saymaya](#) kalktığınızda ister istemez nesnellik yerini öznelliğe bırakacaktır.

Üçüncü olarak “hedef gruplar” listesine dikkatle bakın. Bu listede ülkenin temel bileşeni olan “Türk” ve “Müslüman” kimliklerini görmüyoruz. İşte bu bilgi, raporun içerdiği kasıtlı veya kasıtsız yanlılığın anahtarıdır. Rapor bu gruplara yönelik “nefret söylemini”

taramamayı daha baştan seçmiştir. Tarayacak bile olsa bu veriyi nasıl işleyeceği, yani bu istatistiğin **metaverisi** geceyle gündüz gibi farklı sonuçlar yaratacaktır. Sözelimi Onedio, Eksişeyler gibi popüler basında gördüğümüz “yurdum insanının davranışı” gibi alaycı veya aşağılayıcı başlıklar “nefret söylemi” sınıfına sokulacak mı? “Türk” sözcüğünün kullanılması beklenecek mi yoksa “yurdum insanı” ifadesinin Türk’ü kast ettiği mi varsayılacak? Alaylı aşağılamanın nefret sayılıp sayılmayacağı da ayrı bir tartışma konusudur. Basında çok sık gördüğümüz “din adına yapılan zulüm” benzeri ifadeler nefret suçu sayılacak mıdır? “Din”den kastın İslam olduğu apaçıkken “İslam” sözcüğü kullanılmıyor diye bu haber kayda girmeyecek midir? “Din” denildiğinde herkesin İslam anladığı bir toplumda İslam eleştirisi “din” sözcüğüyle yapılabiliyorken ama Yahudiliğin eleştirisi **zorunlu olarak** “Yahudilik” sözcüğüyle yapıyorken birini sayıp öbürünü saymamak ne kadar nesnel olabilir? Sözelimi ülkede binlercesi bulunan Müslüman mezarlıklarında ara sıra yapılan yağmalar haber bile yapılmazken, yapıldığında da yalnızca “mezarlık” sözcüğü kullanılırken, bir Yahudi mezarlığı tahrip edildiğine neye dayanarak “Yahudi mezarlığı” adı kullanılıyor ve bu bir “nefret suçu” sayılıyor?

Dördüncüsü; haber metnini dikkatli okursanız “ülkede yayınlanan bütün gazeteler” değil “ulusal gazeteler” deniyor. Rapor ulusallığın sınırı nasıl çizmiştir? Sözelimi ülkenin dört köşesinde yaşayan Ermeni azınlığın gazetesi olan Agos ve ülkenin dört köşesinde yaşayan Yahudi azınlığın gazetesi olan Şalom “ulusal” sayılmış mıdır? Kağıt gazetelerin artık neredeyse hiç okunmadığı bir ortamda ulusallığın ölçüsü ne ola ki?¹ Raporu “Hrant Dink Vakfı”nın hazırladığı hesaba katıldığında Agos’taki olası nefret söyleminin raporun ilgi alanına girmediğini kestirmek güç olmayacaktır.

Bunun gibi **öznel**, yani tarafsızlığı sağlamanın neredeyse olanaksız olduğu etmenler bu gibi raporların içeriğini geceyle gündüz gibi değiştirir ki [daha önce bir örneğini vermiştim](#).

Bu tür raporları haber yapan basının durumu, kendi yaydığı dedikoduyu başkasından duyarak başkasının dedikodusuymuş gibi yayan kişinin durumuna benzer. Çünkü rapor hazırlanırken raporu haber yapan gazete de taranmıştı. Diyelim basında politik mavi takım ve kırmızı takım var. Mavi takımın “nefret söylemi”ni kırmızı takımın STK’sı rapor ediyor ve haberini kırmızı takım gazetelerine servis ediyor. Böylece kırmızı takım gazetelerindeki “nefret söylemi” rapora girmiyor. Benzer bir durumu basının kamuoyuyla ilgili saptamalarında buluruz. Kamuoyunu zaten büyük oranda basın oluşturur ve yönlendirir. Basın şirketinin kendi eserini “halkın nabızı” diye haber yapması bir kısır döngüdür.

¹ Bütünüyle özel girişimler olan basın şirketlerinin kamusalılığı çağrıştıran “ulusal” [sözcüğüyle](#) anılması da ayrı bir dil kullanım safsatası oluşturuyor. Konuyu dağıtmamak için dipnota aldım.

Basının kullandığı “halkın nabzı” yöntemi

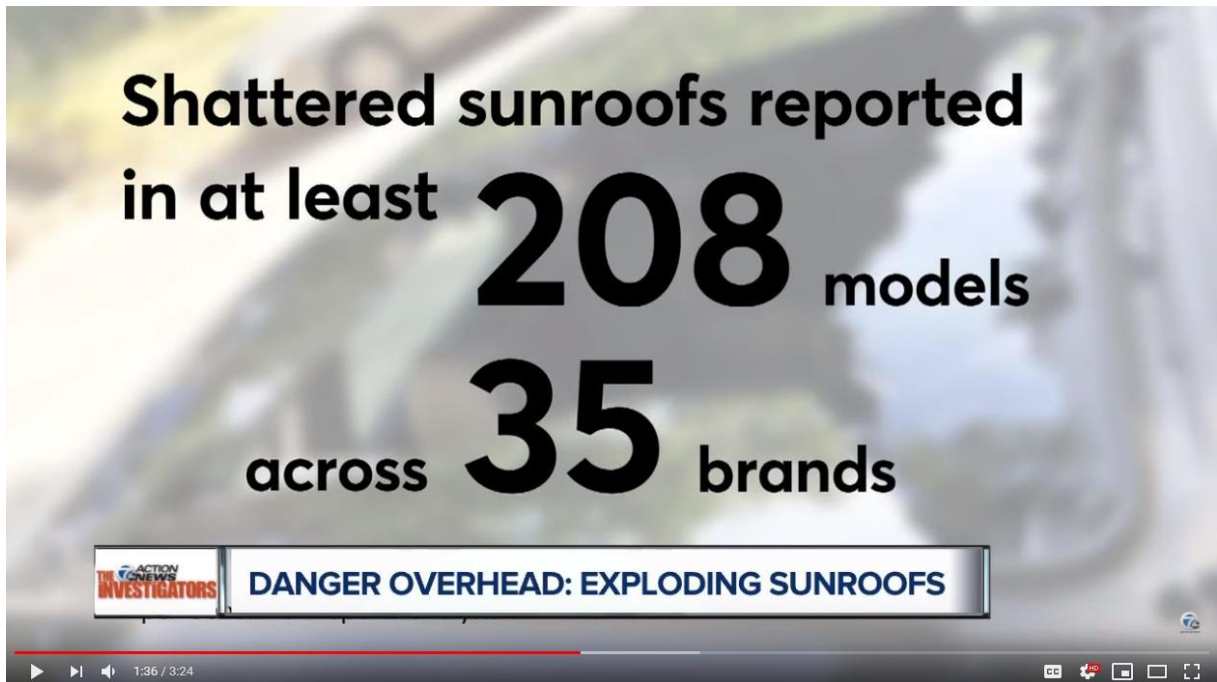
“Halkın nabzı” haberleri yöntem ve etki yönünden sokak röportajlarına benzer. Sokak röportajları zaten sokaktaki kişinin basınca nasıl yönlendirildiğini ortaya koyar. Elbette bu ham veriyi basın şirketinin ikinci kez dilediği gibi işleyip biçimlendirmesi olanaklıdır. Haber sitelerinde gördüğümüz yorumlar da site yönetimi tarafından sansürlenip süzüldüğü için sokak röportajlarına benzer. Zaten haberi kendi ideolojisi ve görüşünce yaparak okuru yönlendirmiş bulunan şirket, yorumları sansürleyerek ikinci bir yönlendirme daha yapar, üstelik bunu yaparken okurun emeğini ücretsiz kullanır. Eskiden gazete ve dergide yayınlanan “okur mektupları” da aynı şekilde, basın şirketinin kendi gündemine hizmet edecek olan örnekleri seçip sergilediği, böylece okurda dilediği izlenimi oluşturduğu köşelerdi.

Haber Basınının Verdiği Örnekler

Basın şirketi, bir olayı anlatabilmek için bazı örnekler vermek zorunda kalabilir. Sözgelimi çığırından çıkmış bir sokak gösterisinde camları taşlanan cadde işyerlerini göstermek istediğinde hangi iş yerini seçeceği konusunda özgürdür. Taşlanan iş yerlerinin bir derlemesini yaparken dilediği iş yerini derlemenin dışında bırakmakta da özgürdür. Bu şekilde taşkınlık yapan kalabalık hakkında gerçeğe aykırı izlenimler yaratması olanaklıdır. Sözgelimi saldırgan kalabalığın Batı karşıtı olduğu izlenimi vermek için camı kırılmış bir Starbucks şubesini ve yanında camları sağlam kalmış bir Simit Dünyası şubesini göstermeyi seçebilir. Veya farklı bir izlenim yaratmak için camı

kırılmış belediye otobüslerini ve kirletilmiş bir Atatürk heykelini göstermeyi seçebilir. Çerçevenin dışında kalan gerçekler, yani gerçeğin tamamı okura ulaşmaz.

Örtülü tarafılık politik değil ticari de olabilir. Youtube.com/watch?v=sHSbt00kXjQ adresinde izleyeceğiniz haberde Amerika’da **208 model 35 marka** otomobilin cam tavanlarının nedensiz yere patladığı söyleniyor. Haber bu. Ama verilen örnekler ve haber boyunca gösterilen bütün arabalar Kore malı Hyundai’nin ve onun yan markası olan Kia’nın modelleridir.

Gazeteci Cahilliği

İngiliz Channel 4 televizyon kanalı sunucusu Jon Snow, “gazeteciler tembeldirler, akvaryumda yaşarlar, dışarı çıkmak istemezler” demiştir.² Gönül isterdi ki abartıyor olsun. Birinci bölümde basının doğası gereği hiçbir konuya derinlemesine girmedigine ve yüzeysel olmak zorunda olduğuna dikkat çekmiştim. Basın işçisi de bundan payını alır. Konuların derinine inmenin onun mesleğinde ilerlemesini sağlaması ender bir durumdur.

Richard Dawkins’in ünlü *Selfish Gene* kitabı “Gen Bencildir” adıyla Türkiye’de de yayınlandı. Haber basınının bilime olan uzaklığını gösteren gülünç bir örnek bu kitapta anlatılan kuramı yanlış anlayan İngiliz *Spectator* gazetesinin başyazarıdır. Dawkins’in demek istediği, DNA’nın gen adı verilen bölümlerinin tek amacının çoğalmak olduğudur. Bunun anlamı, genleri aktarabilen organizmalar oluşturmamayan genlerin gen havuzundan yok olacak olmasıdır. Buraya kadar karmaşık bir şey yok. Ancak “bencil gen” sözü topluma yayıldıkça tanınmaz hale gelmiştir. Birçoğunca “bizi bencil yapan gen” sanılır olmuştur. *Spectator* gazetesindeki bu köşe yazısı Muhafazakar Parti’ye “daha çok bencil gen edinmesini” tavsiye etmiştir. [...] Ama gen “edinemezsiniz”. Bir kişide bir genin bir başkasındakinden “daha çok” olduğunu söylemek anlamsızdır. Kişiyi bencil yapan bir gen büyük olasılıkla yoktur. Bu örnekte birden fazla yanlış anlamanın bir arada bulunması şaşırtıcı değildir. Biyolojinin yalnızca sağkalımla ilgili olduğu, doğanın acımasız bir kıyıcı olduğu, Hobbes’un “herkese karşı herkes” kurgusunun doğru olduğu vb. yönündeki yaygın algıyı destekler.³

“Akşamcıların daha fazla kazandıkları” haberini yapan, korelasyonla nedensellik arasındaki farkı bilmeyen cahillerle öldürülen kadınların haberini yaparken “erkek terörü” başlığı atanlar aynı gazeteciler. Erkek olmakla kadın öldürmek arasında bir korelasyon var ama erkek olmak kadın katili olma nedenlerinden biri değil.

“Çin, denizaltıları gizlemek için denizi kullanıyor olabilir.”

²

https://web.archive.org/web/20050207052705/www.medialens.org/articles_2001/de_Jon_Snow_interview.htm

³ Pascal Boyer, *Religion Explained*, 2001, s.38.

Göz göre göre denize zehir attı

'Kıralık Aşk' dizisiyle ekrana gelen Levent Ülgen önceki gün kızı Eris'le Rumelihisarı' ndaydı.

© 01:36 | 28 Kasım 2016

Magazin

Oyuncu, "Kurşun döktürmüştüm. Onu denize atmaya geldim" diyerek insan ve deniz canlıları için büyük tehlike teşkil ettiği bilinen kursunu denize fırlattı.

Gazeteci, oltayla balık avlayan milyonlarca kişinin oltadaki kurşun ağırlıkları sık sık denize düşürdüğünden habersiz.

Yorumsuz.

Dil Katliamı Örneği

Bir yerden çalıp kopyala-yapıştır yapmış bile olsa Türkiye'nin en büyük gazetelerinden birinde çalışan bu kişinin haber diye yazdığı metin, içeriği, teknik ifade yetersizliği, anlatım bozuklukları ve noktalama hatalarıyla onun bize herhangi bir konuda herhangi bir haber iletmeye yetkin olmadığını göstermeye yeter de artar. Noktasına, virgölüne dokunmadan aktarıyorum.

<https://web.archive.org/web/20190520183459/https://www.sabah.com.tr/saglik/2019/05/16/meyan-koku-serbeti-nasil-yapilir-meyan-koku-serbeti-faydalari-nelerdir>

“Daha çok Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde tüketilen meyan kökü şerbeti, özellikle Ramazan aylarında şerbetçiler tarafından satılmaktadır. Meyan kökü şerbeti faydaları arasında, hazmettirici, serinletici, böbreklere iyi gelmesi ve bağışıklık sistemini güçlendirmesi yer almaktadır. Yaz aylarında terleme, düşük tansiyon, isteksizlik, halsizlik, yorgunluk belirtileri olanlara şifa sağlar. Tam bir enerji deposudur. İşte meyan kökü şerbetinin yapılışı ve meyan kökü şerbetinin faydaları...

MEYAN KÖKÜ ŞERBETİ TARİFİ

3 litre su Tencereye konur. Eğer meyan kökü şerbetini akşamleyin hazırlıyorsanız, meyan köklerini beklemeye almak için sabaha kadar bekletiriz. Ancak, siz biran önce meyan kökü şerbeti içmek istiyorsanız 1,5 saat kadar suda bekletmeniz yeterli olacaktır. 1.5 saat bekledikten sonra meyan kökleri lifleri tencerenin içinden sıkılarak alınır. Daha sonra bir süzgeçle süzerek bir kaba boşaltılır.

Tamamen meyan kökü şerbeti olması için meyan kökleri tülbentten geçirilerek iyi bir şekilde süzülür. Bu süzme işlemi bir kez daha tekrarlanılarak meyan kökü şerbeti içinde tortu ve yabancı madde olmasını engellemiş oluruz. Meyan kökü şerbeti hazırlarken buradaki püf noktası, meyan kökü şerbetinin dibinde tortu birikmemesidir. Şişelere doldurulduktan sonra meyan kökü şerbeti tüketime hazırdır.

Meyan kökü şerbetini köpürtmek için ise, şerbetçilerin yaptığı gibi yüksek bir yerden bardağa meyan kökü şerbetini dökerek rahatlıkla köpürtebilirsiniz.”